

แผนการตลาดต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญๆ คือ บอกลักษณะของโฮมสเตย์ว่ามีจุดเด่นอะไรบ้าง มีอะไรเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง ตลาดเป้าหมายอยู่ที่ไหน ใครคือลูกค้า ประเมินการยอดผู้มารับบริการว่ามีปริมาณมากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งพยากรณ์ยอดขายในแต่ละเดือน แต่ละปี การส่งเสริมทางการตลาดจะอย่างไร มีอะไรเป็นกลยุทธ์ทางการตลาด และงบประมาณทางการตลาดเป็นอย่างไร การอธิบายองค์ประกอบดังกล่าวได้อธิบายให้ผู้เข้าอบรมโดยการยกกรณีศึกษาประกอบการอธิบายนอกจากนี้ยังให้ตัวอย่างของแผนการให้บริการ และแผนองค์กรและการจัดการ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนานำไปศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง

2) CRM : เสน่ห์มัดใจลูกค้า เป็นการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ โดยเชิญวิทยากร ที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ตรงจากการดำเนินธุรกิจมาให้ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้รับความรู้เรื่องการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management) โดยนายทวิสันต์ โฉมานุรักษ์ อดีตประธานหอการค้าจังหวัดนครราชสีมา 2 สมัย ความรู้ที่ผู้เข้าอบรมได้รับ ประกอบด้วย ประวัติ ความหมายและความเป็นมาของการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ การจัดอันดับลูกค้า องค์ประกอบของ CRM ความสัมพันธ์ของ CRM รูปแบบของ CRM การทำ CRM การแบ่งประเภทของลูกค้า เป้าหมายของ CRM และ CRM ที่ไม่น่าประทับใจ

4.2.2.1.6 ผลการประเมินการสัมมนาจากแบบประเมิน

จากแบบสอบถามที่ได้รับจำนวน 25 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 60.98 ของจำนวนผู้เข้าอบรม ผลการประเมินการสัมมนา ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินการอบรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ประเด็น	ร้อยละของความพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	เฉลี่ย
1. เอกสารที่แจก	48	44	8	-	-	4.40
2. รูปแบบวิธีการสัมมนา	28	44	28	-	-	4.00
3. สถานที่สัมมนา	28	40	32	-	-	3.96
4. สถานที่พัก	40	44	16	-	-	4.24
5. อาหาร	52	24	24	-	-	4.28
6. การสร้างความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ร่วมสัมมนา	68	20	12	-	-	4.56
7. วิทยากร/ผู้นำการสัมมนา	48	44	8	-	-	4.40
8. ระยะเวลาในการสัมมนา	28	44	28	-	-	4.00
9. ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับโฮมสเตย์อื่นๆ	24	44	24	8	-	3.84
10. การเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนา	36	36	28	-	-	4.08

ข้อคิดเห็นเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

- ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความก้าวหน้า 6 เดือนต่อครั้งเป็นอย่างน้อย
- อยากให้เป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงประสานงานกัน เพื่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ มีการทำทำเนียบของโฮมสเตย์ มีสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์กลุ่ม และมีเอกลักษณ์กลุ่ม

- ขาดการเชื่อมโยงอย่างชัดเจนและเป็นรูปแบบ
- ความเข้มแข็งของโฮมสเตย์แต่ละที่ยังน้อย
- อยากให้มีการสัมมนาให้มากกว่าสองครั้งต่อปี เพื่อได้พบปะกันบ่อยๆ จะทำให้เครือข่ายเข้มแข็ง

- อยากให้จัดสัมมนาแบบสัปดาห์ เพื่อเห็นสภาพจริงของโฮมสเตย์ในแต่ละแห่ง
- การสัมมนาเช่นนี้ทำให้ได้รู้จักกันมากขึ้น
- อยากให้มีการจัดสัมมนาขึ้นบ่อยๆ เพราะจะได้เพิ่มความรู้ และทำความคุ้นเคยกันให้มากยิ่งขึ้น

- ตีใจที่ได้รู้จักทุกๆคน ที่ได้มาร่วมสัมมนา
- ควรสัจจะในการจัดสัมมนาไปตามโฮมสเตย์ต่างๆ
- จัดทำเนียบแจกทุกโฮมสเตย์
- อยากให้มีการสัมมนาสัจจะไปตามเครือข่าย
- จัดสัมมนาให้มากขึ้นให้ชาวบ้านเข้าใจในธุรกิจโฮมสเตย์

จากข้อคิดเห็นที่ได้จากวิเคราะห์แบบประเมินผลการอบรม ทำให้พบว่า ผู้เข้าอบรมพอใจมากที่สุดในการสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนา พอใจในวิทยากรหรือผู้นำกิจกรรมการสัมมนา อาหาร สถานที่พัก และรูปแบบการสัมมนา แต่สิ่งที่ผู้เข้าสัมมนาได้รับไม่มากนักคือ ข้อมูลของแต่ละโฮมสเตย์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ว่าแต่ละโฮมสเตย์ แต่ละโฮมสเตย์ขาดการประชาสัมพันธ์ตัวเอง ขาดเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้ยังพบว่า แต่ละโฮมสเตย์ต้องการที่จะมีเครือข่ายไว้เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ต้องการเอกสารที่เป็นทำเนียบโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ และต้องการให้มีการจัดสัมมนาอีกในรูปแบบการสัมมนาที่แตกต่างไปเช่น การสัมมนาสัจจะไปยังโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้

4.2.2.2 สรุปกระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

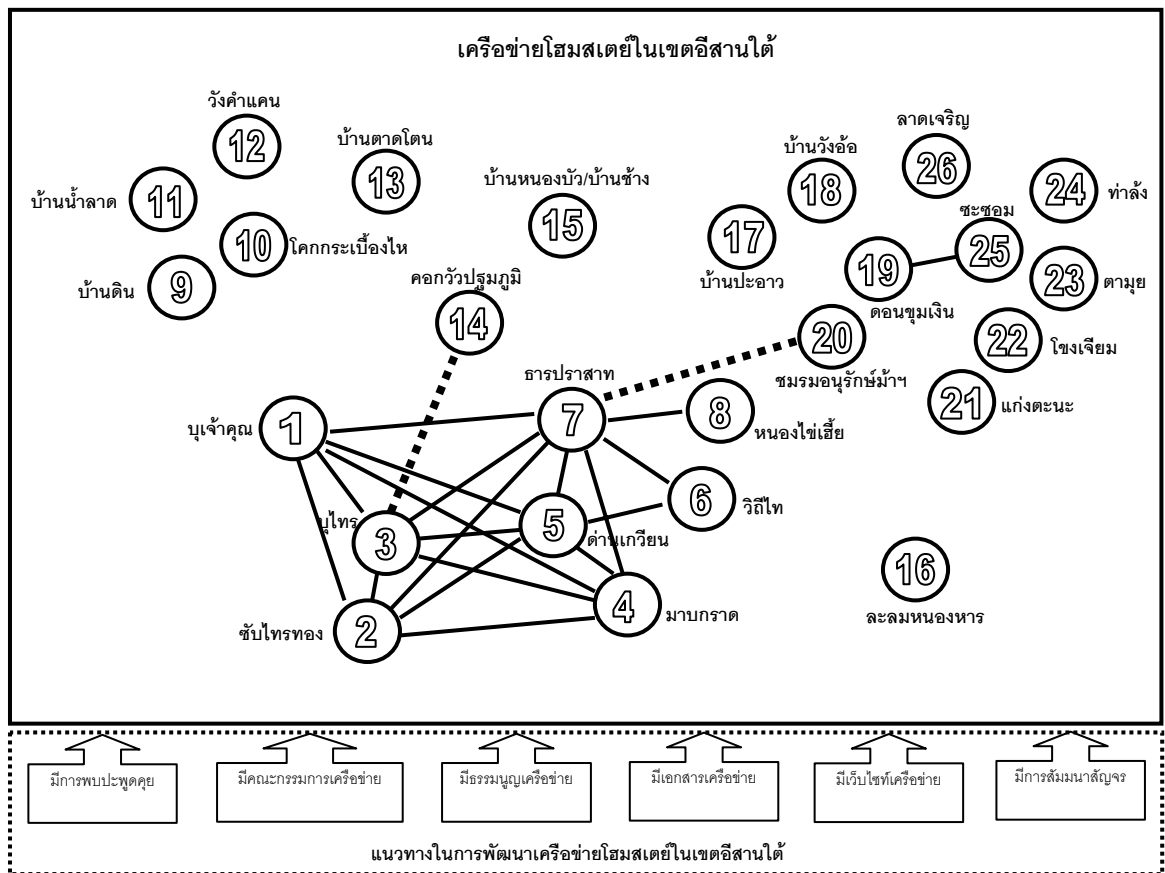
จากกิจกรรมการสัมมนาเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้วางลำดับขั้นในระหว่างการจัดสัมมนาที่เริ่มต้นด้วยกิจกรรม Face drawing กิจกรรม Name tag กิจกรรม Around the clock learning friends กิจกรรม I can do it ซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้จักและเกิดความคุ้นเคยกัน แม้ว่าจะมาจากต่างที่และยังไม่เคยร่วมสัมมนากันก็ตาม จากการสังเกตพบว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนาต่างสนุกสนานกับเกมส์ที่เล่น และกล้าแสดงความคิดเห็น ดูได้จากค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เข้าสัมมนาในประเด็นการสร้างความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ร่วมสัมมนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.56 นั้นแสดงให้เห็นว่าการจัดสัมมนาเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายด้วยการส่งเสริมให้ผู้เข้าสัมมนาได้แสดงความคิดเห็น ครอบนอกแบบชุดกิจกรรมที่จะช่วยในการเปิดใจและเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเกิดความรู้จักคุ้นเคยกันก่อน เป็นกระบวนการเปิดใจเพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยกันมากขึ้น

จากการสัมมนาและการสัมภาษณ์หลังจากที่มีการสัมมนา พบว่ากลุ่มจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีโฮมสเตย์จำนวน 8 แห่งและได้รับมาตรฐานทั้ง 8 แห่ง นั้นมีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทั้งทางโทรศัพท์และการพูดคุยกันโดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแรงขับที่ทำให้ทั้ง 8 แห่งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันคือ การขอรับการประเมินเพื่อรับป้ายมาตรฐาน

โฮมสเตย์เมื่อปี 2549 ซึ่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาต้องการให้โฮมสเตย์ทั้ง 8 แห่ง ผ่านการประเมิน จึงทำให้แต่ละแห่งต่างก็ไปศึกษาข้อมูลกับโฮมสเตย์ที่เคยผ่านการประเมินแล้วคือ บ้านธารปราสาทและบ้านบุไทร นอกจากนี้ระหว่างวิถีไทและด้านเกี่ยวพันต่างพบปะกันโดยอาศัยแลกเปลี่ยนสินค้ากัน จึงถือได้ว่าโฮมสเตย์ในจังหวัดนครราชสีมาเกิดการก่อตัวในลักษณะของเครือข่ายแบบแนวนอน และถือได้ว่าเป็นการกระบวนการพัฒนาเครือข่ายในขั้นการสร้างความรู้ ทระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ ส่วนในกลุ่มจังหวัดชัยภูมิซึ่งโฮมสเตย์อยู่มี 5 แห่งนั้น ไม่พบว่าการพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ และยังไม่พบว่ามีสมาชิกในกลุ่มที่ไปแลกเปลี่ยนข้อมูลและพบปะกันกับสมาชิกต่างกลุ่ม สำหรับกลุ่มจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีโฮมสเตย์อยู่ 10 แห่ง แม้ว่าจะมีโฮมสเตย์กระจุกตัวบริเวณอำเภอโขงเจียมแต่ไม่พบว่าการรวมกลุ่มกันอย่างถาวร พบแต่เพียงว่าโฮมสเตย์ดอนชุมเงินเดินทางไปศึกษาดูงานที่ชะจอม และเคยส่งกลุ่มลูกค้าไปพักที่ดอนชุมเงิน

โดยสรุปพบว่ายังไม่เกิดเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ขึ้นเลย แม้ว่าการจัดสัมมนาระหว่างวันที่ 29-31 มีนาคม 2550 ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาพอใจในการสร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันเป็นอย่างมากก็ตาม แต่ด้วยระยะเวลาการอบรมสั้น และยังไม่มีความถี่ในการจัดการอบรมบ่อยครั้งนัก อีกทั้งผู้เข้ารับการอบรมยังไม่ใช้ตัวแทนหลักของโฮมสเตย์ จึงทำให้ไม่เห็นผลว่าจะเกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น รูปแบบเครือข่ายดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 รูปแบบเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ พบว่า ต่างเห็นด้วยกับการมีเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เพื่อเป็นเวทีในการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนระหว่างกันพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ดังนี้

- 1) ควรจัดให้มีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในเครือข่าย
- 2) จัดให้มีคณะกรรมการของเครือข่าย โดยแต่ละกลุ่มโฮมสเตย์ คัดเลือกตัวแทนส่งไปเป็นตัวแทนกลุ่ม
- 3) มีการร่างข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย
- 4) มีเอกสารประจำเครือข่ายเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหวของแต่ละโฮมสเตย์
- 5) มีการรายงานสรุปการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย
- 6) จัดทำเว็บไซต์ และ วัสดุดี เพื่อแนะนำเครือข่าย และ

7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจรโดยสัญจรไปยังแต่ละ
โฮมสเตย์

4.2.3 คำถามการวิจัยข้อที่ 3 ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของ การพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนเป็นอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ พบแนวทางในการ
พัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่
กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ดังนี้

4.2.3.1 ด้านการประชาสัมพันธ์

เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศทั้งที่อาศัยอยู่ในประเทศและใน
ต่างประเทศได้รับทราบถึงโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ จึงมีแนวทางการประชาสัมพันธ์ดังนี้

1) ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านชาวต่างประเทศที่อาศัยในภาคอีสานด้วยการ
เก็บรวบรวมข้อมูลชาวต่างประเทศที่แต่งงานกับสตรีในภาคอีสาน แล้วจัดทำเอกสารแนะนำ
โฮมสเตย์แจกจ่ายไปยังบุคคลดังกล่าว น่าจะช่วยให้ชาวต่างประเทศรับรู้และเข้ามาพักในรูปแบบ
โฮมสเตย์มากขึ้น

2) มีชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักที่โฮมสเตย์ที่ชะลอมาทุกปีติดต่อกันเป็น
เวลา 3 ปีแล้ว เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาพักในรูปแบบของ
โฮมสเตย์มากขึ้น

3) การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศ ณ
โฮมสเตย์ที่ใดที่หนึ่งที่เหมาะสม

4.2.3.2 ด้านนโยบาย

เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิง
พื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ควรกำหนดเป็นนโยบายในการเปิดช่องทางการท่องเที่ยวไปยัง
ประเทศลาว ณ จุดโฮมสเตย์ลาดเจริญ ท่าลี่ และประเทศกัมพูชา ณ จุดผ่านแดนช่องสะง่า บ้าน
ละลม โดยการสำรวจจุดเด่นของประเทศลาวและกัมพูชา ในจุดที่เป็นที่ตั้งโฮมสเตย์ดังกล่าว

4.3 สรุปผลการศึกษา

งานวิจัยนี้ตั้งคำถามการวิจัยไว้ 3 ประเด็นคือ 1) อยากทราบว่าข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับ
โฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ 2) กระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

เป็นอย่างไร และ 3) ยุทธศาสตร์ที่มุ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนเป็นอย่างไร ผลการศึกษาเป็นดังนี้

4.3.1 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

จำนวนโฮมสเตย์ที่มีในเขตอีสานใต้ จากการศึกษาค้นคว้ามีโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้จำนวนทั้งสิ้น 26 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง ชัยภูมิ 5 แห่ง บุรีรัมย์ 1 แห่ง สุรินทร์ 1 แห่ง ศรีสะเกษ 1 แห่ง และอุบลราชธานี 10 แห่ง ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ชื่อและที่ตั้งของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ชื่อโฮมสเตย์	ที่ตั้ง		หมายเหตุ
	จังหวัด	อำเภอ/ตำบล	
1.บุเจ้าคุณโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.วังหมี อ.วังน้ำเขียว	
2.ชัยไพรทองโฮมสเตย์	นครราชสีมา	บ้านชัยไพรทอง อ. วังน้ำเขียว	
3.บุไพรโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.ไทยสามัคคี อ.วังน้ำเขียว	
4.มาบกราดโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี	
5.ด่านเกวียนโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.ด่านเกวียน อ.โชคชัย	
6.วิถีไทโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.บ้านใหม่ อ.หนองบุญมาก	
7.โฮมสเตย์บ้านธารปราสาท	นครราชสีมา	ต.ธารปราสาท อ.โนนสูง	
8.โฮมสเตย์บ้านหนองไข่น้ำ	นครราชสีมา	ต.สีดา กิ่ง อ.สีดา	
9.โฮมสเตย์บ้านดิน	ชัยภูมิ	ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต	
10.โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไห	ชัยภูมิ	ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต	
11.บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์	ชัยภูมิ	ต.นาแยบ อ.เทพสถิต	
12.โฮมสเตย์วังคำแคน	ชัยภูมิ	ต.ท่าหินโงม อ.เมือง	
13. ตาดโตนโฮมสเตย์	ชัยภูมิ	ต.นาฝาย อ.เมือง	
14.ชุมชนคอกวัวปทุมภูมิ	บุรีรัมย์	ต.นาโพธิ์ อ.นาโพธิ์	
15.โฮมสเตย์หมู่บ้านหนองบัว	สุรินทร์	ต.กระโพ อ.ท่าตูม	
16. โฮมสเตย์บ้านละลมหนองหาร	ศรีสะเกษ	ต.ละลม อ.ภูสิงห์	
17.บ้านปะอาว	อุบลราชธานี	บ้านปะอาว อ. เมือง	
18.บ้านวังอ้อ	อุบลราชธานี	ต. ห้วยคอน อ.เขื่องใน	
19.บ้านดอนชุมเงิน	อุบลราชธานี	ต.โพธิ์ศรี อ.พิบูลย์มังสาหาร	
20.ชมรมอนุรักษ์ผ้าพื้นบ้าน	อุบลราชธานี	ต.คำเขื่อนแก้ว อ.สิรินธร	
21. แก่งตะนะโฮมสเตย์	อุบลราชธานี	ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	
22.โขงเจียมโฮมสเตย์	อุบลราชธานี	ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ชื่อโฮมสเตย์	ที่ตั้ง		หมายเหตุ
	จังหวัด	อำเภอ/ตำบล	
23.บ้านตามุย	อุบลราชธานี	ต. ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	
24.บ้านท่าล้ง	อุบลราชธานี	ต. ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	
25.บ้านชะชอม	อุบลราชธานี	ต.นาโพธิ์กลาง อ.โขงเจียม	
26.บ้านลาดเจริญ	อุบลราชธานี	ต.นาแวง อ.เขมราฐ	

ในจำนวนดังกล่าวบางแห่งมีชื่อปรากฏในทะเบียนโฮมสเตย์บางแห่งได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 รายชื่อโฮมสเตย์จำแนกตามการได้รับมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ในทะเบียน โฮมสเตย์ กระทรวงฯ 17 (65.38)	ได้รับ มาตรฐาน จาก กระทรวงฯ 13 (50.00)	ปีที่รับตราสัญลักษณ์		
			ปี พ.ศ. 2547	ปี พ.ศ. 2548	ปี พ.ศ. 2549
นครราชสีมา	8 (30.76)	8 (30.76)	2 (7.40)	0	8 (29.62)
1.บุเจ้าคุณ	✓	✓	-	-	✓
2.ชัยไพรทอง	✓	✓	-	-	✓
3.บุไพร	✓	✓	✓	-	✓
4.มาบกราด	✓	✓	-	-	✓
5.ด่านเกวียน	✓	✓	-	-	✓
6.วิถีไท	✓	✓	-	-	✓
7.ธารปราสาท	✓	✓	✓	-	✓
8.หนองไข้เสียว	✓	✓	-	-	✓
ชัยภูมิ	1 (3.84)	0	0	0	0
9.บ้านดิน	-	-	-	-	-
10.โคกกระเบื้องไท	-	-	-	-	-
11.น้ำลาด	-	-	-	-	-
12.วังคำแคน	-	-	-	-	-
13.ตาดโตน	✓	-	-	-	-
บุรีรัมย์	1 (3.84)	0	0	0	0
14.ชุมชนคอกวัว	✓	-	-	-	-

ตารางที่ 6 (ต่อ)

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ในทะเบียน โฮมสเตย์ กระทรวงฯ 17 (65.38)	ได้รับ มาตรฐาน จาก กระทรวงฯ 13 (50.00)	ปีที่รับตราสัญลักษณ์		
			ปี พ.ศ. 2547 2 (7.40)	ปี พ.ศ. 2548 4 (14.81)	ปี พ.ศ. 2549 9 (33.33)
สุรินทร์	1 (3.84)	0	0	0	0
15.บ้านหนองบัว	✓	-	-	-	-
ศรีสะเกษ	2 (7.69)	0	0	0	0
16. ละลมหนองหาร	✓	-	-	-	-
อุบลราชธานี	5 (19.23)	5 (19.23)	0	4 (15.38)	1 (3.84)
17.ปะอาว	✓	✓	-	✓	-
18.วังอ้อ	-	-	-	-	-
19.ดอนขุมเงิน	✓	✓	-	✓	-
20.ชมรมอนุรักษ์ม້ำ	✓	✓	-	✓	-
21.แก่งตะนะ	-	-	-	-	-
22.โขงเจียม	-	-	-	-	-
23.ตามุย	-	-	-	-	-
24.พาลัง	-	-	-	-	-
25.ชะจอม	✓	✓	-	✓	-
26.ลาดเจริญ	✓	✓	-	-	✓

จากจำนวนโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ทั้งหมด 26 แห่ง มีชื่อปรากฏในทะเบียนโฮมสเตย์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจำนวน 17 แห่งซึ่งคิดเป็นร้อยละ 65.38 ของโฮมสเตย์ทั้งหมดที่ค้นพบ มีอยู่ครึ่งหนึ่ง (13 แห่ง) ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2 แห่งได้รับมาตรฐานปี 2547 คือโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และโฮมสเตย์บ้านบุไทร ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมาทั้งสองแห่ง ในปี 2548 ได้รับมาตรฐานอีก 4 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี คือ บ้านปะอาว ดอนขุมเงิน ชมรมอนุรักษ์ม້ำพันธุ์พื้นบ้าน และบ้านชะจอม และในปี 2549 ได้รับมาตรฐานจำนวน 9 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง คือ บ้านบุเจ้าคุณ ชับไทรทอง บ้านบุไทร บ้านมาบกราด บ้านด่านเกวียน วิถีไท บ้านธารปราสาท และบ้านหนองไข้เสี้ย เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และบ้านบุไทร เคยได้รับแล้วเมื่อปี 2547 น่าจะแสดงถึงพัฒนาการของโฮมสเตย์ทั้งสองว่ามีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปพักยังโฮมสเตย์ทั้ง

สองแห่งเป็นประจำ ในปีเดียวกันนี้มีโฮมสเตย์ที่จังหวัดอุบลราชธานีได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นมาอีก 1 แห่ง คือโฮมสเตย์บ้านลาดเจริญ ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอเขมราฐ ริมแม่น้ำโขงเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

นอกจากนี้ยังพบลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ซึ่งสามารถจำแนกลักษณะเด่นๆ ที่เป็นลักษณะร่วม ได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1) มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิต แหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 4 แห่ง อุบล 3 แห่ง บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และ ชัยภูมิ จังหวัดละ 1 แห่ง ดังนี้

- โฮมสเตย์บ้านปราสาท มีการขุดพบแหล่งโบราณคดีซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน
- ด้านเกวียนโฮมสเตย์ชุมชนมีวิถีชีวิตอยู่กับการปั้นเครื่องปั้นดินเผา มีชื่อเสียงในการทำเครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่โบราณ มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ปัจจุบันได้รับการพัฒนาเป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวสามารถพักและฝึกปั้นด้วยตัวเองกับเจ้าของบ้าน
- โฮมสเตย์หนองไข่น้ำ มีวัฒนธรรมและความเชื่อที่สืบเนื่องมาจากรุ่นบรรพบุรุษเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานบ่อไก่แก้ว บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีตำนานเรื่องท้าวกำพำกับนางสีดาและประเพณีแห่ช้าง 9 เชือก บ่อไก่แก้ว เมืองสีดา
- วิถีไทยโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน การผลิตประติมากรรมหินทราย
- โฮมสเตย์ดอนขุมเงิน ศึกษาวิถีชีวิต ชุมชนประมง
- บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์ วิถีชีวิตของชาวลาวที่มีภาษาถิ่นเป็นของตนเอง
- คอกวัวปทุมภูมิ ศึกษาวิถีชีวิตการทอผ้าไหม การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
- ละมุนหนองหารโฮมสเตย์ ศึกษากระบวนการผลิตปุ๋ยชีวภาพ การดำรงชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- บ้านปะอาวโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในการหล่อทองเหลืองการทอผ้าไหม
- โฮมสเตย์บ้านวังอ้อ ศึกษากระบวนการผลิตของป่าชุมชน การดำเนินชีวิตแบบเกษตรผสมผสาน จากบ้านเปลี่ยนวิถีความสงบเงียบจากป่า

2) มีภูมิประเทศสวยงาม เป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่

สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา ประกอบด้วย

- บุเจ้าคุณโฮมสเตย์ อยู่ติดผืนป่าเขาใหญ่และเขาแผงม้า เหมาะสำหรับการศึกษาระบบนิเวศ ดูนก ดูฝูงกระทิง และสูดอากาศบริสุทธิ์ของวังน้ำเขียว
- ชับไพรทองโฮมสเตย์ ตั้งอยู่บนอำเภอวังน้ำเขียว มีภูมิประเทศสวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ

- บุไพรโฮมสเตย์ จุดขายของที่นี่คืออากาศบริสุทธิ์เป็นแหล่งโอโซนอันดับ 7 มีภูมิประเทศที่สวยงาม สงบเงียบ

- มาบกราดโฮมสเตย์ หมู่บ้านตั้งอยู่ริมเขื่อนลำตะตะ ล่องเรือชมทิวทัศน์ริมเขื่อนสวยงาม ชมแมลงหิ่งห้อยในยามค่ำคืนชมผีเสื้อที่หลากหลาย มีกิจกรรมตกปลาชิงรางวัล ล่องแพชมเขื่อน เดินป่าศึกษาระบบนิเวศ

- โฮมสเตย์บ้านดิน ชมทุ่งดอกกระเจียว ป่าหินงาม ไร่ปลั่งยาว คลองปูระณี อากาศบริสุทธิ์

- โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไห ชมป่าหินงาม ทุ่งดอกกระเจียว อากาศบริสุทธิ์ ภูมิประเทศงดงาม

- โฮมสเตย์วังคำแคน ชมแหล่งหินขาวขนาดใหญ่ เป็นกลุ่มๆ ลักษณะแตกต่างกันไป ชาวบ้านให้ชื่อแหล่งนี้ว่ามอหินขาว

- บ้านตาตโตโฮมสเตย์ พักผ่อนกับน้ำตกตาตโต ความร่มรื่นของวนอุทยานตาตโต ศึกษาธรรมชาติของป่าวนอุทยานตาตโต

3) มีสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยว เป็นโฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- บ้านหนองบัว(หมู่บ้านช้าง) มีกิจกรรมการแสดงของช้าง ชมช้างอาบน้ำ การเลี้ยงช้าง ชี่ช้างชมชุมชน

- ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธุ์พื้นบ้าน มีกิจกรรมฝึกขี่ม้า ศึกษาอุปนิสัยม้า และขี่ม้าท่องเที่ยว ระบบนิเวศของป่า

4) นำเที่ยวประเทศเพื่อนบ้าน สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย

- แก่งตะนะโฮมสเตย์ อยู่ริมแม่น้ำมูล ชมแม่น้ำสองสี อำเภอโขงเจียม

- โขงเจียมโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม

- ทำล้างโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม
- ตลาดเจริญ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง เป็นจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน อำเภอ

เขมรราชู

- ละมหนองหาวโฮมสเตย์ สามารถผ่านไปเที่ยวเมืองเสียมเรียบ ประเทศเขมรได้ ณ จุดผ่านแดนช่องสะง่า อำเภอภูสิงห์

โดยสรุปใน 26 โฮมสเตย์ของเขตอีสานใต้ ตั้งอยู่ที่นครราชสีมา 8 แห่ง(30.76%) ชัยภูมิ 5 แห่ง (19.23%) บุรีรัมย์ 1 แห่ง (3.84%) สุรินทร์ 1 แห่ง (3.84%) ศรีสะเกษ 1 แห่ง (3.84%) และอุบลราชธานี 10 แห่ง (38.46%) มีลักษณะเด่นด้านต่างๆ ดังตาราง 7

ตารางที่ 7 โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้จำแนกตามลักษณะเด่น

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ในทะเบียน โฮมสเตย์ 17 (65.38)	ได้รับ มาตรฐานของ กระทรวงฯ 13 (50.00)	ลักษณะเด่น			
			① วิถีชีวิต วัฒนธรรม 11 (42.30)	② ภูมิ ประเทศ 17 (65.38)	③ สัตว์ เลี้ยง 2 (7.69)	④ เที่ยว ต่างประเทศ 5 (19.23)
นครราชสีมา	8 (30.76)	8 (30.76)	4 (15.38)	4 (15.38)	0	0
1.บุเจ้าคุณ	✓	✓		✓		
2.ขับไทรทอง	✓	✓		✓		
3.บุไทร	✓	✓		✓		
4.มาบกราด	✓	✓		✓		
5.ด่านเกวียน	✓	✓	✓			
6.วิถีไท	✓	✓	✓			
7.ธารปราสาท	✓	✓	✓			
8.หนองไข้อย	✓	✓	✓			
ชัยภูมิ	1 (3.84)	0	1 (3.84)	4 (15.38)	0	0
9.บ้านดิน				✓		
10.โคกกระเบื้องไห				✓		
11.น้ำลาด			✓			
12.วังคำแคน				✓		
13.ตาดโตน	✓			✓		
บุรีรัมย์	1 (3.84)	0	1 (3.84)	0	0	0
14.ชุมชนคอกวัว	✓		✓			

ตารางที่ 7 (ต่อ)

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ในทะเบียน โฮมสเตย์ 17 (65.38)	ได้รับ มาตรฐานของ กระทรวงฯ 13 (50.00)	ลักษณะเด่น			
			① วิถีชีวิต วัฒนธรรม 11 (42.30)	② ภูมิ ประเทศ 17 (65.38)	③ สัตว์ เลี้ยง 2 (7.69)	④ เที่ยว ต่างประเทศ 5 (19.23)
สุรินทร์	1 (3.84)	0	0	0	1 (3.84)	0
15.บ้านหนองบัว	✓				✓	
ศรีสะเกษ*	1 (3.84)	0	1 (3.84)	0	0	1 (3.84)
16.ละมหนองหาร	✓		✓			✓
อุบลราชธานี	5 (19.23)	5 (19.23)	4 (15.38)	9 (34.61)	1 (3.84)	4 (15.38)
17.ปะอาว	✓	✓	✓			
18.วังอ้อ				✓		
19.ดอนขุมเงิน	✓	✓	✓	✓		
20.ชมรมอนุรักษ์แม่น้ำ	✓	✓		✓	✓	
21.แก่งตะนะ				✓		✓
22.โขงเจียม				✓		✓
23.ตามุย			✓	✓		
24.ท่าล้ง			✓	✓		✓
25.ชะชอม	✓	✓		✓		
26.ลาดเจริญ	✓	✓		✓		✓

หมายเหตุ

- * ที่จังหวัดศรีสะเกษ มีบ้านลุ่มพุกปรากฏอยู่ในทะเบียนโฮมสเตย์ด้วย ได้ทำการตรวจสอบแล้วปรากฏว่าไม่พบโฮมสเตย์ดังกล่าว
- พบว่าโฮมสเตย์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอีก 4 แห่ง ที่จังหวัดนครราชสีมา 3 แห่ง คือ บ้านวังกาใหญ่ อำเภอพิมาย บ้านสุขสมบูรณ์ อำเภอวังน้ำเขียว และ บ้านท่ามะปรางค์ อำเภอปากช่อง และจังหวัดอุบลราชธานี อีก 1 แห่ง คือ บ้านวินบึก อำเภอโขงเจียม
 - ① หมายถึง โฮมสเตย์ที่มีแหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีวิถีชีวิตและมีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้
 - ② หมายถึง โฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา

③ หมายถึง โฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว

④ หมายถึง โฮมสเตย์ที่สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว และกัมพูชา)

4.3.2 การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

กระบวนการพัฒนาเครือข่ายสำหรับการวิจัยนี้ ได้เลือกเอาการสัมมนาเป็นจุดเริ่มเพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเครือข่ายของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ โดยจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่าย เป็น 4 กลุ่มกิจกรรม ดังนี้

1) กิจกรรมเสริมสร้างความรู้จักและความคุ้นเคย เป็นการจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นกลุ่มกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างความรู้จักคุ้นเคย และเรียนรู้ซึ่งกันและกันของสมาชิกโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วย กิจกรรมป้ายชื่อ (Name tag) กิจกรรมวาดรูปหน้า (Face drawing) กิจกรรมนาฬิกาหาเพื่อน (Around the clock learning friends) กิจกรรมเจ้าหมื่นน้อย

2) กิจกรรมเพื่อการประเมินตนเอง เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาได้มองตัวเอง วิเคราะห์ตัวเอง ประเมินตนเองทั้งในเรื่องการเงินและคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยกิจกรรม I can do it กิจกรรมเพื่อการประเมินศักยภาพตนเองสำหรับการดำเนินกิจการโฮมสเตย์ (PECs)

3) กิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วย กิจกรรม Buddy Buddy กิจกรรมครอบครัวเต่า กิจกรรม AIC

4) กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ด้วยเห็นว่าแนวความคิดในเชิงธุรกิจน่าจะช่วยเสริมการดำเนินการเครือข่ายได้ มีการอบคิดเพื่อใช้สำหรับการมองเพื่อแข่งขันกับธุรกิจคู่แข่ง จึงได้เพิ่มสาระสำหรับการจัดประชุมสัมมนาในครั้งนี้สองเรื่อง คือแนวทางในการจัดทำแผนธุรกิจ และมุมมองในการบริหารจัดการลูกค้าในหัวข้อ “CRM : เสน่ห์มัดใจลูกค้า”

จากการประเมินผลการอบรมพบว่า ผู้เข้าอบรมพอใจมากที่สุดในการสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนา พอใจในวิทยากรหรือผู้นำกิจกรรมการสัมมนามาก พอใจในรูปแบบการสัมมนา แต่สิ่งที่ผู้เข้าสัมมนาได้รับไม่มากนักคือ ข้อมูลของแต่ละโฮมสเตย์ ซึ่ง

สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ว่าแต่ละโฮมสเตย์ยังขาดการประชาสัมพันธ์ตัวเองขาดเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้ยังพบว่า แต่ละโฮมสเตย์ต้องการที่จะมีเครือข่ายไว้เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ต้องการเอกสารที่เป็นทำเนียบโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ และต้องการให้มีการจัดสัมมนาอีกในรูปแบบการสัมมนาที่แตกต่างกันไป เช่น การสัมมนาสัญจรไปยังโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้

พบว่า กลุ่มจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีโฮมสเตย์จำนวน 8 แห่งและได้รับมาตรฐานทั้ง 8 แห่ง นั้น มีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทั้งทางโทรศัพท์และการพูดคุยกันโดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแรงขับเคลื่อนที่ทำให้ทั้ง 8 แห่งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันคือ การขอรับการประเมินเพื่อรับป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์เมื่อปี 2549 ซึ่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาต้องการให้โฮมสเตย์ทั้ง 8 แห่ง ผ่านการประเมิน จึงทำให้แต่ละแห่งต่างก็ไปศึกษาข้อมูลกับโฮมสเตย์ที่เคยผ่านการประเมินแล้วคือบ้านธารปราสาทและบ้านบุไทร นอกจากนี้ระหว่างวิถีไทและด่านเกวียนต่างพบปะกันโดยอาศัยการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน จึงถือได้ว่าโฮมสเตย์ในจังหวัดนครราชสีมาเกิดการก่อตัวในลักษณะของเครือข่ายแบบแนวนอน และถือได้ว่าเป็นการกระบวนการพัฒนาเครือข่ายในขั้นการสร้างความตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ กลุ่มจังหวัดชัยภูมิมี 5 แห่ง ไม่พบว่ามี การพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ จะมีบ้างก็เฉพาะการมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมซึ่งสำนักงานจัดหางานจังหวัดชัยภูมิจัดขึ้น และยังไม่พบว่ามีสมาชิกในกลุ่มที่ไปแลกเปลี่ยนข้อมูลและพบปะกันกับสมาชิกต่างกลุ่ม กลุ่มจังหวัดอุบลราชธานี มี 10 แห่ง แม้ว่าจะมีโฮมสเตย์กระจุกตัวบริเวณอำเภอโขงเจียมแต่ไม่พบว่ามี การรวมกลุ่มกันอย่างถาวร พบแต่เพียงว่าโฮมสเตย์ดอนชุมเงินเดินทางไปศึกษาดูงานที่ชะจอม และเคยส่งกลุ่มลูกค้าไปพักที่ดอนชุมเงิน

ไม่พบว่ามีเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ แม้ว่าการจัดสัมมนาจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาพอใจในการสร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันเป็นอย่างมากก็ตาม แต่ด้วยระยะเวลาการอบรมสั้น และยังไม่เคยมีการจัดอบรมในลักษณะเช่นนี้มาก่อน อีกทั้งผู้เข้ารับการอบรมยังไม่ใช่ตัวแทนหลักของโฮมสเตย์จึงทำให้ไม่เห็นผลว่าจะเกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น จะมีก็เฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้นที่ก่อตัวเป็นเครือข่ายภายในจังหวัด มีรูปแบบเครือข่ายดังภาพ

4.4 อภิปรายผล

ด้วยกิจกรรมสำคัญในการสร้างเครือข่ายคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน โดยเงื่อนไขสำคัญของเครือข่ายคือการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยความสม่ำเสมอ (เสรี พงศ์พิศ, 2548 : 8) ดังนั้นกิจกรรมในการสัมมนาเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขต อีสานใต้ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้วางลำดับขั้นในระหว่างการประชุมที่เริ่มต้นด้วยกิจกรรม Face drawing กิจกรรม Name tag กิจกรรม Around the clock learning friends กิจกรรม I can do it จึงเป็นการเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้สึกกันและความคุ้นเคยกัน แม้ว่าจะมาจาก ต่างที่และยังไม่เคยร่วมสัมมนากันก็ตาม จากการสังเกตพบว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนาต่างสนุกสนานกับ เกมส์ที่เล่น และกล้าแสดงความคิดเห็น ดูได้จากค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เข้าสัมมนาใน ประเด็นการสร้างความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ร่วมสัมมนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.56 นั้นแสดงให้เห็นว่า หากมีการจัดสัมมนาเพื่อให้ผู้เข้าสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นควรออกแบบชุดกิจกรรมที่จะช่วยใน การเปิดใจและเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเกิดความรู้จักคุ้นเคยกันก่อน

และด้วยโครงสร้างเครือข่ายซึ่งอาจแสดงออกหรือพัฒนาแบบแนวตั้งและเครือข่ายแบบ แนวนอน โดยที่เครือข่ายแบบแนวตั้ง นั้น สถานภาพและฐานะของคนในแต่ละลำดับขั้นจะเรียง จากสูงไปหาต่ำ ฝ่ายที่อยู่สูงจะมาตรฐานเป็นผู้อุปถัมภ์ การแลกเปลี่ยนระหว่างชั้นมีลักษณะไม่ เสมอภาคเท่าเทียมกัน ส่วนเครือข่ายแบบแนวนอนนั้น ฐานะและสถานภาพของคนในกลุ่มที่เข้า มาเป็นสมาชิกเครือข่ายนั้นมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การแลกเปลี่ยนทรัพยากรหรือบริการ ต่างๆ มีลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย ในกรณีที่ไม่ซับซ้อนไม่ต้องมีตัวกลาง ใน กรณีที่ซับซ้อนมากขึ้นมีหลายกลุ่มมากขึ้นจะมีแม่ข่ายเป็นตัวประสาน (สุภาวินี ทรงพรวาณิชย์ และคณะ, 2546 : 18) จากข้อมูลพบว่า กลุ่มจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีโฮมสเตย์จำนวน 8 แห่งและ ได้รับมาตรฐานทั้ง 8 แห่ง นั้นมีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทั้งทางโทรศัพท์และการ พุดคุยกันโดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแรงขับที่ทำให้ทั้ง 8 แห่งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันคือ การขอรับการประเมินเพื่อรับป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์เมื่อปี 2549 ซึ่งรองผู้ว่าราชการจังหวัด นครราชสีมาต้องการให้โฮมสเตย์ทั้ง 8 แห่ง ผ่านการประเมิน จึงทำให้แต่ละแห่งต่างก็ไปศึกษา ข้อมูลกับโฮมสเตย์ที่เคยผ่านการประเมินแล้วคือบ้านธารปราสาทและบ้านบุไทร นอกจากนี้ ระหว่างวิถีไทและด่านเกวียนต่างพบปะกันโดยอาศัยแลกเปลี่ยนสินค้าจึงถือได้ว่าโฮมสเตย์ใน จังหวัดนครราชสีมาเกิดการก่อตัวในลักษณะของเครือข่ายแบบแนวนอน และถือได้ว่าเป็นการ กระบวนการพัฒนาเครือข่ายในขั้นการสร้างความรู้จักคุ้นเคยกันและการก่อตัวของเครือข่าย เป็นขั้น

ของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ กลุ่มจังหวัดชัยภูมิมี 5 แห่ง ไม่พบว่ามี การพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่ม โสมสเตย์ จะมีบ้างก็เฉพาะการมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมซึ่งสำนักงานจัดหางานจังหวัดชัยภูมิ จัดขึ้น และยังไม่พบว่ามีสมาชิกในกลุ่มที่ไปแลกเปลี่ยนข้อมูลและพบปะกันกับสมาชิกต่างกลุ่ม กลุ่มจังหวัดอุบลราชธานี มี 10 แห่ง แม้ว่าจะมีโสมสเตย์กระจุกตัวบริเวณอำเภอโขงเจียมแต่ไม่พบว่ามี การรวมกลุ่มกันอย่างถาวร พบแต่เพียงว่าโสมสเตย์ดอนชุมเงินเดินทางไปศึกษาดูงาน ที่ชะลอม และเคยส่งกลุ่มลูกค้าไปพักที่ดอนชุมเงิน

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโสมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ต่างเห็นด้วยกับการมี เครือข่ายโสมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เพื่อเป็นเวทีในการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกันพร้อมทั้ง เสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครือข่ายโสมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ดังนี้

- 1) ให้จัดให้มีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่าง สมาชิกในเครือข่าย
- 2) จัดให้มีคณะกรรมการของเครือข่าย โดยแต่ละกลุ่มโสมสเตย์ คัดเลือกตัวแทนส่งไปเป็น ตัวแทนกลุ่ม
- 3) มีการร่างข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย
- 4) มีเอกสารประจำเครือข่ายเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหวของแต่ละโสมสเตย์
- 5) มีการรายงานสรุปการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย
- 6) จัดทำเว็บไซต์ และ วีซีดี เพื่อแนะนำเครือข่าย และ
- 7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจรโดยสัญจรไปยังแต่ละโสมสเตย์

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายพันธมิตรเพื่อให้เกิดความ เข้มแข็งและยั่งยืน ที่กล่าวว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรพันธมิตรในเครือข่ายจะ เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านผู้นำกลุ่ม/องค์กร ซึ่งจะต้องมีวิสัยทัศน์เรื่อง เครือข่ายพันธมิตรตลอดจน เห็นความสำคัญของการเชื่อมโยงเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ผู้นำกลุ่มองค์กรมีบทบาทและสามารถ ปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะส่งผลดี ต่อการพัฒนาเครือข่าย (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2549 : 95)

4.5 ข้อเสนอแนะ

เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย ซึ่งขณะนี้โสมสเตย์ในกลุ่มจังหวัด นครราชสีมาได้เริ่มก่อตัวขึ้นเป็นเครือข่าย และกลุ่มโสมสเตย์ต่างๆในเขตอีสานใต้ต่างเห็นด้วย

และต้องการให้มีเครือข่ายโฮมสเตย์สำหรับเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นแหล่งประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกในเครือข่าย

ดังนั้นหากจัดให้มีโครงการวิจัยที่มีกลุ่มโฮมสเตย์เป็นผู้ร่วมวิจัยด้วย โดยเป็นโครงการระยะ 3 ปี มีสถาบันการศึกษาทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานในระยะเริ่มต้น (2 ปีแรก) เป็นผู้ประสานและกระตุ้น จัดเวทีให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันจัดทำธรรมนูญของเครือข่าย จัดทำเอกสาร วิดีทัศน์ และเว็บไซต์ประจำเครือข่าย จัดตั้งองค์กรเครือข่ายขึ้น จากนั้นในปีที่ 3 จึงทำการส่งมอบให้เครือข่ายบริหารจัดการเอง

4.6 สรุป

จากคำถามการวิจัยคำถามที่ 1 ที่ตั้งคำถามว่า ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร นั้น จากการศึกษาพบว่าโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ทั้งสิ้น 26 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง ชัยภูมิ 5 แห่ง บุรีรัมย์ 1 แห่ง สุรินทร์ 1 แห่ง ศรีสะเกษ 1 แห่ง และอุบลราชธานี 10 แห่ง ในจำนวนดังกล่าวมี 13 แห่งที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละโฮมสเตย์ พบว่าโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้สามารถจำแนกลักษณะเด่นๆ ได้เป็น 4 ลักษณะ คือ 1) เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีแหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ 2) มีภูมิประเทศสวยงาม เป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา 3) มีสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยว เป็นโฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว และ 4) นำเที่ยวประเทศเพื่อนบ้าน สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน

นอกจากนี้ต่อคำถามที่ว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร นั้น ไม่พบว่ามีเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ จะมีก็เฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้นที่ก่อตัวเป็นเครือข่ายภายในระดับจังหวัด

สำหรับคำถามที่ตั้งไว้ว่า ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างไร นั้น พบยุทธศาสตร์ที่ควรนำมาใช้คือยุทธศาสตร์ด้านการประชาสัมพันธ์ โดยทำการประชาสัมพันธ์

ผ่านชาวต่างประเทศที่อาศัยในภาคอีสานด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลชาวต่างประเทศที่แต่งงานกับสตรีในภาคอีสาน แล้วจัดทำเอกสารแนะนำโฮมสเตย์แจกจ่ายไปยังบุคคลดังกล่าว นอกจากนี้กับโฮมสเตย์ที่มีชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักเป็นประจำเช่นที่โฮมสเตย์ชะจอมก็สามารถใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาพักในรูปแบบของโฮมสเตย์ได้เช่นกัน หรือการจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศ ณ โฮมสเตย์ที่ใดที่หนึ่งที่เหมาะสมก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ทางหนึ่งของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน คือการกำหนดเป็นนโยบายในการเปิดช่องทางการท่องเที่ยวไปยังประเทศลาว ณ จุดโฮมสเตย์ลาดเจริญ ท่าลี่ และประเทศกัมพูชา ณ จุดผ่านแดนช่องสะงำ บ้านละลม

บทที่ 5 บทสรุป

5.1 บทนำ

เพื่อเป็นการสรุปผลการวิจัยสำหรับการตอบคำถามที่ว่า ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร มีเครือข่ายของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เกิดขึ้นหรือไม่และมีกระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ได้อย่างไร จะมีแนวทางอย่างไรในการพัฒนายุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นในบทนี้จะเป็นการรายงานสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย โดยแบ่งหัวข้อการรายงาน ดังนี้

- 5.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ
- 5.1.2 คำถามการวิจัย (research question)
- 5.1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย
- 5.1.4 ขอบเขตของการวิจัย
- 5.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 5.1.6 ระเบียบและวิธีวิจัย
- 5.1.7 ข้อมูลเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้
- 5.1.8 การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้
- 5.1.9 แนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน

5.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 5.2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้
- 5.2.2 เพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้
- 5.2.3 เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน

5.3 คำถามการวิจัย (research question)

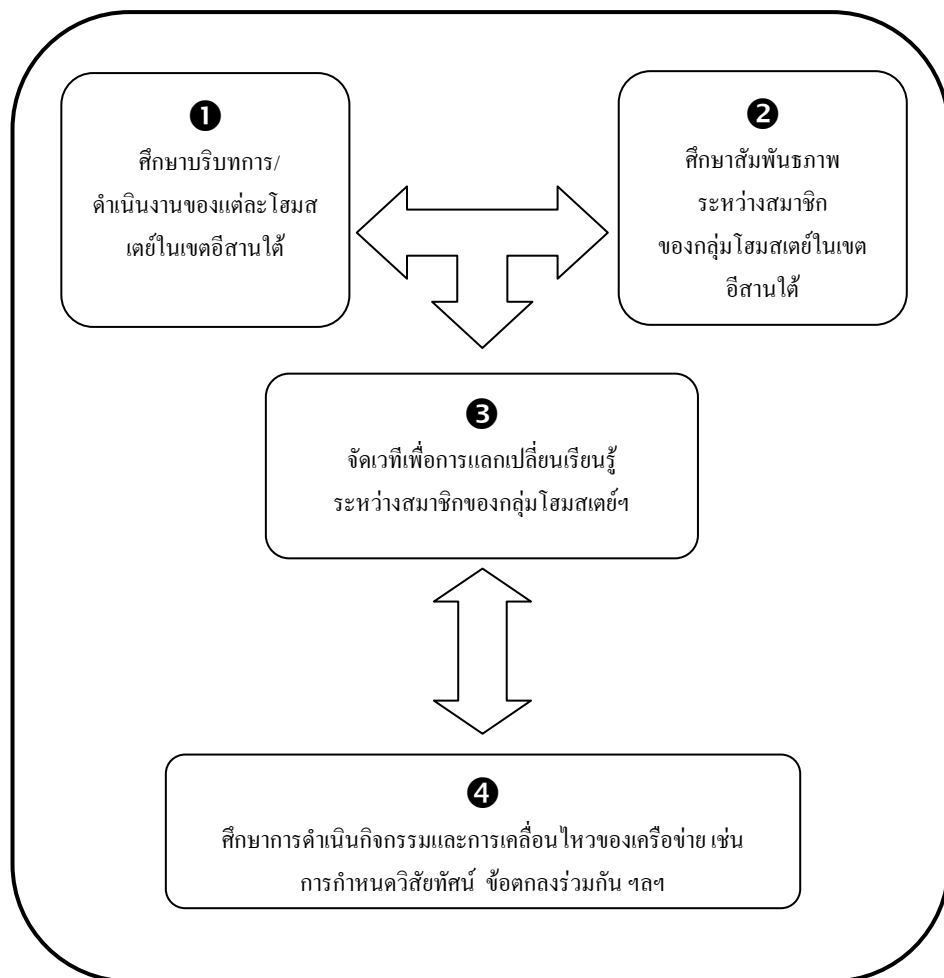
- 5.3.1 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร?
- 5.3.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร?

5.3.3 ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นอย่างไร?

5.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการวิจัย จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของเครือข่ายเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถาม

ภาพกระบวนการพัฒนาพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ปรับปรุงจาก : พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547 : 103)

เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับการตอบคำถามการวิจัย คณะผู้วิจัย จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามกระบวนการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ดังต่อไปนี้

5.4.1 ศึกษาข้อมูลที่เป็นบริบท และการดำเนินงานของแต่ละโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เช่น จำนวนโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ สถานที่ตั้ง ระบบการบริหารจัดการ ลักษณะเด่น สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว อัตราค่าบริการ ปัญหาอุปสรรค ความต้องการการช่วยเหลือ

5.4.2 ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ โดยการพบปะพูดคุยกับผู้นำโฮมสเตย์หรือบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของโฮมสเตย์ต่างๆ (key informant)

5.4.3 จัดสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการและเปลี่ยนแปลงเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกของโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ เช่น จัดสัมมนา ประชุมกลุ่มย่อย เป็นต้น

5.4.4 ศึกษาการดำเนินกิจกรรมและการเคลื่อนไหวของกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ โดยการพบปะพูดคุยกับบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของโฮมสเตย์ต่างๆ (key informant)

การวิจัยนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนที่มีการดำเนินกิจการโฮมสเตย์เฉพาะในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) โดยข้อมูลที่เก็บจะเป็นข้อมูลที่เก็บจากสมาชิกของโฮมสเตย์หรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากสมาชิกของกลุ่ม ทั้งโฮมสเตย์ที่ได้รับป้ายมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และยังไม่ได้รับ หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ (unit of analysis) คือกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

5.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนที่มีการดำเนินกิจการโฮมสเตย์เฉพาะในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ โดยข้อมูลที่เก็บจะเป็นข้อมูลที่เก็บจากสมาชิกของโฮมสเตย์หรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากสมาชิกของกลุ่ม ทั้งโฮมสเตย์ที่ได้รับป้ายมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และยังไม่ได้รับ ซึ่งเป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดอีสานใต้

5.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพแบบ content analysis

5.7 ระเบียบและวิธีวิจัย

5.7.1 คำถามการวิจัยข้อที่ 1 : อยากทราบว่าข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร

เพื่อตอบคำถามดังกล่าวจึงใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งที่เป็นแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ด้วยการศึกษาเอกสาร สอบถามข้อมูลจากบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูลตรง (key informant)

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งแบบสำรวจข้อมูลโฮมสเตย์ในอีสานใต้ทุกจังหวัด ซึ่งเป็นส่งแบบสอบถามเพื่อขอทราบชื่อและที่ตั้งโฮมสเตย์ โดยยัง อบต. ในเขตอีสานใต้ นอกจากนี้ยังจะค้นคว้าข้อมูลโฮมสเตย์จากเว็บไซต์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการของจังหวัดต่างๆ ในเขตอีสานใต้ จากนั้นจึงเดินทางไปสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้ง การดำเนินการ กิจกรรม ปัญหาอุปสรรคสัมพันธภาพเชิงลึก ของการดำเนินการและความต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนต่างๆ

5.7.2 คำถามการวิจัยข้อที่ 2 : อยากทราบว่ากระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร?

เพื่อตอบคำถามดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวิจัยที่เน้นการสัมภาษณ์ พูดคุย และการจัดสถานการณ์ให้กลุ่มบุคคลที่ถือเป็นแหล่งข้อมูล หรือที่เป็นตัวแทนของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ได้มีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์กัน ด้วยการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในอีสานใต้ขึ้น มีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้จัก ความคุ้นเคย และเป็นเวทีเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของโฮมสเตย์ในอีสานใต้ และเป็นกระบวนการเสริมสร้างสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ของกลุ่มชาวบ้านที่ทำโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ การจัดกิจกรรมการสัมมนาดังกล่าวจะเป็นการสะท้อนให้เห็นภาพของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้แต่ละกลุ่มว่าเกิดเครือข่ายขึ้นหรือไม่ ถ้าเกิดขึ้นลักษณะหรือรูปแบบของเครือข่ายเป็นอย่างไร และหากยังไม่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแต่ยังเป็นเครือข่ายที่หลวมๆ ควรจะมีกระบวนการในการสร้างเครือข่ายอย่างไร

หลังจากการสัมมนาแล้ว คณะผู้วิจัยจะเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติม เพื่อตรวจสอบข้อมูลและเก็บข้อมูลเพื่อการเติมเต็มในประเด็นที่ยังขาดอยู่ต่อไป

5.7.3 คำถามที่การวิจัยข้อที่ 3 : ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนา และจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นอย่างไร

การตอบคำถามข้อนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ พูดคุย และศึกษาเอกสารต่างๆ จากการตอบคำถามในข้อที่ 1 และคำถามข้อที่ 2

5.8 ข้อมูลเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

5.8.1 จำนวนโฮมสเตย์ที่มีในเขตอีสานใต้ จากการศึกษาพบว่า มีโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้จำนวนทั้งสิ้น 26 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง ชัยภูมิ 5 แห่ง บุรีรัมย์ 1 แห่ง สุรินทร์ 1 แห่ง ศรีสะเกษ 1 แห่ง และอุบลราชธานี 10 แห่ง ดังตารางที่ 8 ตารางที่ 8 ชื่อและที่ตั้งของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ชื่อโฮมสเตย์	ที่ตั้ง		หมายเหตุ
	จังหวัด	อำเภอ/ตำบล	
1.บุเจ้าคุณโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.วังหมี อ.วังน้ำเขียว	
2.ชัยไพรทองโฮมสเตย์	นครราชสีมา	บ้านชัยไพรทอง อ. วังน้ำเขียว	
3.บุไพรโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.ไทยสามัคคี อ.วังน้ำเขียว	
4.มาบกรดโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี	
5.ด่านเกวียนโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.ด่านเกวียน อ.โชคชัย	
6.วิถีไทโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.บ้านใหม่ อ.หนองบุญมาก	
7.โฮมสเตย์บ้านธารปราสาท	นครราชสีมา	ต.ธารปราสาท อ.โนนสูง	
8.โฮมสเตย์บ้านหนองไขไผ่	นครราชสีมา	ต.สีดา กิ่ง อ.สีดา	
9.โฮมสเตย์บ้านดิน	ชัยภูมิ	ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต	
10.โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไห	ชัยภูมิ	ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต	
11.บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์	ชัยภูมิ	ต.นาแยบ อ.เทพสถิต	
12.โฮมสเตย์วังคำแคน	ชัยภูมิ	ต.ท่าหินโงม อ.เมือง	
13. ตาดโตนโฮมสเตย์	ชัยภูมิ	ต.นาฝาย อ.เมือง	
14.ชุมชนคอกวัวปฐมภูมิ	บุรีรัมย์	ต.นาโพธิ์ อ.นาโพธิ์	
15.โฮมสเตย์หมู่บ้านหนองบัว	สุรินทร์	ต.กระโพ อ.ท่าตูม	
16.โฮมสเตย์บ้านละลมหนองหาร	ศรีสะเกษ	ต.ละลม อ.ภูสิงห์	
17.บ้านปะอาว	อุบลราชธานี	บ้านปะอาว อ. เมือง	
18.บ้านวังอ้อ	อุบลราชธานี	ต. หัวคอน อ.เขื่องใน	
19.บ้านดอนชุมเงิน	อุบลราชธานี	ต.โพธิ์ศรี อ.พิบูลย์มังสาหาร	
20.ชมรมอนุรักษ์ผ้าพื้นบ้าน	อุบลราชธานี	ต.คำเขื่อนแก้ว อ.สิรินธร	
21. แก่งตะนะโฮมสเตย์	อุบลราชธานี	ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	
22.โขงเจียมโฮมสเตย์	อุบลราชธานี	ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	
23.บ้านตามุย	อุบลราชธานี	ต. ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	
24.บ้านท่าล้ง	อุบลราชธานี	ต. ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	
25.บ้านชะจอม	อุบลราชธานี	ต.นาโพธิ์กลาง อ.โขงเจียม	
26.บ้านลาดเจริญ	อุบลราชธานี	ต.นาแวง อ.เขมราฐ	

ในจำนวนดังกล่าวบางแห่งมีชื่อปรากฏในทะเบียนโฮมสเตย์บางแห่งได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ที่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จำแนกตามปีที่ได้รับ

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ในทะเบียน โฮมสเตย์ กระทรวงฯ 17 (65.38)	ได้รับ มาตรฐาน จากกระทรวงฯ 13 (50.00)	ปีที่รับตราสัญลักษณ์		
			ปี พ.ศ. 2547 2 (7.40)	ปี พ.ศ. 2548 4 (14.81)	ปี พ.ศ. 2549 9 (33.33)
นครราชสีมา	8 (30.76)	8 (30.76)	2 (7.40)	0	8 (29.62)
1.บุเจ้าคุณ	✓	✓	-	-	✓
2.ขับไทรทอง	✓	✓	-	-	✓
3.บุไทร	✓	✓	✓	-	✓
4.มาบกราด	✓	✓	-	-	✓
5.ด่านเกวียน	✓	✓	-	-	✓
6.วิถีไท	✓	✓	-	-	✓
7.ธารปราสาท	✓	✓	✓	-	✓
8.หนองไข้เี้ย	✓	✓	-	-	✓
ชัยภูมิ	1 (3.84)	0	0	0	0
9.บ้านดิน	-	-	-	-	-
10.โคกกระเบื้องไห	-	-	-	-	-
11.น้ำลาด	-	-	-	-	-
12.วังคำแคน	-	-	-	-	-
13.ตาดโตน	✓	-	-	-	-
บุรีรัมย์	1 (3.84)	0	0	0	0
14.ชุมชนคอกวัว	✓	-	-	-	-
สุรินทร์	1 (3.84)	0	0	0	0
15.บ้านหนองบัว	✓	-	-	-	-
ศรีสะเกษ	2 (7.69)	0	0	0	0
16. ละลมหนองหาร	✓	-	-	-	-
อุบลราชธานี	5 (19.23)	5 (19.23)	0	4 (15.38)	1 (3.84)
17.ปะอาว	✓	✓	-	✓	-
18.วังอ้อ	-	-	-	-	-

ตารางที่ 9 (ต่อ)

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ในทะเบียน โฮมสเตย์ กระทรวงฯ 17 (65.38)	ได้รับ มาตรฐาน จากกระทรวงฯ 13 (50.00)	ปีที่ได้รับตราสัญลักษณ์		
			ปี พ.ศ. 2547 2 (7.40)	ปี พ.ศ. 2548 4 (14.81)	ปี พ.ศ. 2549 9 (33.33)
19.ดอนขุมเงิน	✓	✓	-	✓	-
20.ชมรมอนุรักษ์ม้าฯ	✓	✓	-	✓	-
21.แก่งตะนะ	-	-	-	-	-
22.โขงเจียม	-	-	-	-	-
23.ตามุย	-	-	-	-	-
24.ท่าลั้ง	-	-	-	-	-
25.ชะจอม	✓	✓	-	✓	-
26.ลาดเจริญ	✓	✓	-	-	✓

จากจำนวนโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ทั้งหมด 26 แห่ง มีชื่อปรากฏในทะเบียนโฮมสเตย์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจำนวน 17 แห่งซึ่งคิดเป็นร้อยละ 65.38 ของโฮมสเตย์ทั้งหมดที่ค้นพบ มีอยู่ครึ่งหนึ่ง (13 แห่ง) ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2 แห่งได้รับมาตรฐานปี 2547 คือโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และโฮมสเตย์บ้านบุไทร ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมาทั้งสองแห่ง ในปี 2548 ได้รับมาตรฐานอีก 4 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี คือ บ้านปะอาว ดอนขุมเงิน ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธุ์พื้นบ้าน และบ้านชะจอม และในปี 2549 ได้รับมาตรฐานจำนวน 9 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง คือ บ้านบุเจ้าคุณ ชับไทรทอง บ้านบุไทร บ้านมาบกรด บ้านด่านเกวียน วิถีไท บ้านธารปราสาท และบ้านหนองไข้เสี้ย เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และบ้านบุไทร เคยได้รับแล้วเมื่อปี 2547 น่าจะแสดงถึงพัฒนาการของโฮมสเตย์ทั้งสองว่ามีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปพักยังโฮมสเตย์ทั้งสองแห่งเป็นประจำ ในปีเดียวกันนี้มีโฮมสเตย์ที่จังหวัดอุบลราชธานีได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นมาอีก 1 แห่ง คือโฮมสเตย์บ้านลาดเจริญ ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอเขมราฐ ริมแม่น้ำโขงเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

5.8.2 ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละโฮมสเตย์ จากการศึกษาข้อมูลรายละเอียดของแต่ละโฮมสเตย์พบว่าโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้สามารถจำแนกลักษณะเด่นๆ ที่เป็นลักษณะร่วม ได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

5.8.2.1 มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิตแหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 4 แห่ง อุบล 3 แห่ง บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และชัยภูมิ จังหวัดละ 1 แห่ง ดังนี้

- 1) โฮมสเตย์บ้านปราสาท มีการขุดพบแหล่งโบราณคดีซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน
- 2) ด้านเกี่ยวโฮมสเตย์ชุมชนมีวิถีชีวิตอยู่กับการปั้นเครื่องปั้นดินเผา มีชื่อเสียงในการทำเครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่โบราณ มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ปัจจุบันได้รับการพัฒนาเป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวสามารถพักและฝึกปั้นด้วยตัวเองกับเจ้าของบ้าน
- 3) โฮมสเตย์หนองไข่น้ำ มีวัฒนธรรมและความเชื่อที่สืบเนื่องมาช้านานเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานบ่อไก่แก้ว บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีตำนานเรื่องท้าวกำพั่วกับนางสีดาและประเพณีแห่ช้าง 9 เชือก บ่อไก่แก้ว เมืองสีดา
- 4) วิถีไทยโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน การผลิตประติมากรรมหินทราย
- 5) โฮมสเตย์ดอนชุมเงิน ศึกษาวิถีชีวิต ชุมชนประมง
- 6) บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์ วิถีชีวิตของชาวลาวซึ่งมีภาษาถิ่นเป็นของตนเอง
- 7) คอกวัวปทุมภูมิ ศึกษาวิถีชีวิตการทอผ้าไหม การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
- 8) ละลมหนองหารโฮมสเตย์ ศึกษากระบวนการผลิตปุ๋ยชีวภาพ การดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- 9) บ้านปะอาวโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในการหล่อทองเหลือง การทอผ้าไหม
- 10) โฮมสเตย์บ้านวังอ้อ ศึกษากระบวนการผลิตของป่าชุมชน การดำเนินชีวิตแบบเกษตรผสมผสาน จากบ้านเปลี่ยนวิถีความสงบเรียบง่ายจากป่า

5.8.2.2 มีภูมิประเทศสวยงาม เป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา ประกอบด้วย

- 1) บุเจ้าคุณโฮมสเตย์ อยู่ติดผืนป่าเขาใหญ่และเขาแผงม้า เหมาะสำหรับการศึกษาระบบนิเวศ ดูนก ดูฝูงกระทิง และสูดอากาศบริสุทธิ์ของวังน้ำเขียว
- 2) ชับไพรทองโฮมสเตย์ ตั้งอยู่บนลำภาอวังน้ำเขียว มีภูมิประเทศสวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ

- 3) บุไทรโฮมสเตย์ จุดขายของที่นี่คืออากาศบริสุทธิ์เป็นแหล่งโอโซนอันดับ 7 มีภูมิประเทศที่สวยงาม สงบเงียบ
- 4) มาบกราดโฮมสเตย์ หมู่บ้านตั้งอยู่ริมเขื่อนลำพระยา ล่องเรือชมทิวทัศน์ริมเขื่อนสวยงาม ชมแมลงหิ่งห้อยในยามค่ำคืน ค่ำคืนชมผีเสื้อที่หลากหลาย มีกิจกรรมตกปลาชิงรางวัล ล่องแพชมเขื่อน เดินป่าศึกษาธรรมชาติ
- 5) โฮมสเตย์บ้านดิน ชมทุ่งดอกกระเจียว ป่าหินงาม ไร่ปลั่งยาว คลองปูลาขี้นี้ อากาศบริสุทธิ์
- 6) โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไห ชมป่าหินงาม ทุ่งดอกกระเจียว อากาศบริสุทธิ์ ภูมิประเทศงดงาม
- 7) โฮมสเตย์วังคำแคน ชมแหล่งหินขาวขนาดใหญ่ เป็นกลุ่มๆ ลักษณะแตกต่างกันไป ชาวบ้านให้ชื่อแหล่งนี้ว่ามอหินขาว
- 8) บ้านตาตโตโฮมสเตย์ พักผ่อนกับน้ำตกตาตโต ความร่มรื่นของวนอุทยานตาตโต ศึกษาธรรมชาติของป่าวนอุทยานตาตโต

5.8.2.3 มีสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยว เป็นโฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- 1) บ้านหนองบัว(หมู่บ้านช้าง) มีกิจกรรมการแสดงของช้าง ชมช้างอาบน้ำ การเลี้ยงช้าง ชี่ช้างชมชุมชน
- 2) ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธ์พื้นบ้าน มีกิจกรรมฝึกขี่ม้า ศึกษาอุปนิสัยม้า และขี่ม้าท่องเที่ยว ระบบนิเวศของป่า

5.8.2.4 นำเที่ยวประเทศเพื่อนบ้าน สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย

- 1) แก่งตะนะโฮมสเตย์ อยู่ริมแม่น้ำมูล ชมแม่น้ำสองสี อำเภอโขงเจียม
- 2) โขงเจียมโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม
- 3) ท่าลี่โฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม
- 4) ลาดเจริญ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง เป็นจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน อำเภอเขมราฐ

โดยสรุปใน 26 โฮมสเตย์ของเขตอีสานใต้ ตั้งอยู่ที่นครราชสีมา 8 แห่ง(30.76%) ชัยภูมิ 5 แห่ง (19.23%) บุรีรัมย์ 1 แห่ง (3.84%) สุรินทร์ 1 แห่ง (3.84%) ศรีสะเกษ 1 แห่ง (3.84%) และอุบลราชธานี 10 แห่ง (38.46%) มีลักษณะเด่นด้านต่างๆ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 โสมสเดย์ในเขตอีสานใต้จำแนกตามลักษณะเด่น

จังหวัด ชื่อโสมสเดย์	ปรากฏชื่อ ใน ทะเบียน โสมสเดย์ 17 (65.38)	ได้รับ มาตรฐาน ของ กระทรวงฯ 13 (50.00)	ลักษณะเด่น			
			① วิถีชีวิต วัฒนธรรม 11 (42.30)	② ภูมิ ประเทศ 17 (65.38)	③ สัตว์ เลี้ยง 2 (7.69)	④ เที่ยว ต่างประเทศ 5 (19.23)
นครราชสีมา	8 (30.76)	8 (30.76)	4 (15.38)	4 (15.38)	0	0
1.บุเจ้าคุณ	✓	✓		✓		
2.ขับไทรทอง	✓	✓		✓		
3.บุไทร	✓	✓		✓		
4.มาบกราด	✓	✓		✓		
5.ด่านเกวียน	✓	✓	✓			
6.วิถีไท	✓	✓	✓			
7.ธารปราสาท	✓	✓	✓			
8.หนองไข้อย	✓	✓	✓			
ชัยภูมิ	1 (3.84)	0	1 (3.84)	4 (15.38)	0	0
9.บ้านดิน				✓		
10.โคกกระเบื้องไห				✓		
11.น้ำลาด			✓			
12.วังคำแคน				✓		
13.ตาดโตน	✓			✓		
บุรีรัมย์	1 (3.84)	0	1 (3.84)	0	0	0
14.ชุมชนคอกวัว	✓		✓			
สุรินทร์	1 (3.84)	0	0	0	1 (3.84)	0
15.บ้านหนองบัว	✓				✓	
ศรีสะเกษ*	1 (3.84)	0	1 (3.84)	0	0	1 (3.84)
16.ละมหนองหาร	✓		✓			✓
อุบลราชธานี	5 (19.23)	5 (19.23)	4 (15.38)	9 (34.61)	1 (3.84)	4 (15.38)
17.ปะอาว	✓	✓	✓			
18.วังอ้อ				✓		
19.ดอนชุมเงิน	✓	✓	✓	✓		
20.ชมรมอนุรักษ์หมา	✓	✓		✓	✓	
21.แก่งตะนะ				✓		✓

ตารางที่ 10 (ต่อ)

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ใน ทะเบียน โฮมสเตย์	ได้รับ มาตรฐาน ของ กระทรวงฯ	ลักษณะเด่น			
			① วิถีชีวิต วัฒนธรรม	② ภูมิ ประเทศ	③ สัตว์ เลี้ยง	④ เที่ยว ต่างประเทศ
	17 (65.38)	13 (50.00)	11 (42.30)	17 (65.38)	2 (7.69)	5 (19.23)
22.โขงเจียม				✓		✓
23.ตามุย			✓	✓		
24.ท่าลี่			✓	✓		✓
25.ชะฮอม	✓	✓		✓		
26.ลาดเจริญ	✓	✓		✓		✓

หมายเหตุ

- * ที่จังหวัดศรีสะเกษ มีบ้านลุมพุกปรากฏอยู่ในทะเบียนโฮมสเตย์ด้วย ได้ทำการตรวจสอบแล้วปรากฏว่าไม่พบโฮมสเตย์ดังกล่าว
- พบว่าโฮมสเตย์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอีก 4 แห่ง ที่จังหวัดนครราชสีมา 3 แห่ง คือ บ้านรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย บ้านสุขสมบูรณ์ อำเภอวังน้ำเขียว และ บ้านท่ามะปรางค์ อำเภอปากช่อง และจังหวัดอุบลราชธานี อีก 1 แห่ง คือ บ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม
 - หมายถึง โฮมสเตย์ที่มีแหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีวิถีชีวิตและมีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้
 - หมายถึง โฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา
 - หมายถึง โฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว
 - หมายถึง โฮมสเตย์ที่สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว และเขมร)

5.8.3 ปัญหาอุปสรรค และความต้องการช่วยเหลือเพื่อพัฒนาของโฮมสเตย์

ปัญหาอุปสรรค พบว่าส่วนใหญ่ขาดการประชาสัมพันธ์ตนเอง เช่นเรื่องป้ายบอกทาง ป้ายที่แสดงถึงความเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ ขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการ เช่นการรับแขกเข้าพัก การแสดง การแบ่งผลประโยชน์ อาหาร ความสะอาด เป็นต้น นอกจากนี้โฮมสเตย์บางแห่ง

ยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ความไม่สะดวกของการติดต่อสื่อสารระหว่างแขกที่ต้องการเข้าพบกับกลุ่มโฮมสเตย์ การขาดเงินทุนและหรือความพร้อมของครอบครัว เช่นมีเด็กเล็ก ความพร้อมของบ้านและห้องน้ำ ขาดความรู้และทักษะในการให้บริการ ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโฮมสเตย์ แขกไม่มาตามที่ได้จองไว้ จำนวนแขกมีน้อยและไม่ต่อเนื่อง

สำหรับความต้องการความช่วยเหลือนั้น พบว่าความต้องการหลักที่ต้องการความช่วยเหลือคือเรื่องการประชาสัมพันธ์ เช่น จัดให้มีเอกสารของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ วัสดุเพื่อการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเว็บไซต์ ที่เป็นของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ความรู้ด้านการต้อนรับ การบริการนักท่องเที่ยวให้ประทับใจ การพัฒนาอาชีพ เช่นการจักสาน การทอผ้า ต้องการความช่วยเหลือด้านเงินทุน

5.9 การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

กระบวนการพัฒนาเครือข่ายสำหรับการวิจัยนี้ ได้เลือกเอาการสัมมนาเป็นจุดเริ่มเพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเครือข่ายของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ โดยจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่าย เป็น 4 กลุ่มกิจกรรม ดังนี้

5.9.1 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้จักและความคุ้นเคย เป็นการจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นกลุ่มกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างความรู้จักคุ้นเคย และเรียนรู้ซึ่งกันและกันของสมาชิกโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วย กิจกรรมป้ายชื่อ (Name tag) กิจกรรมวาดรูปหน้า (Face drawing) กิจกรรมนาฬิกาหาเพื่อน (Around the clock learning friends) กิจกรรมเจ้าหมื่นน้อย

5.9.2 กิจกรรมเพื่อการประเมินตนเอง เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาได้มองตัวเอง วิเคราะห์ตัวเอง ประเมินตนเองทั้งในเรื่องการเงินและคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยกิจกรรม I can do it กิจกรรมเพื่อการประเมินศักยภาพตนเอง สำหรับการดำเนินกิจการโฮมสเตย์ (PECs)

5.9.3 กิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วย กิจกรรม Buddy Buddy กิจกรรมครอบครัวเต่า กิจกรรม AIC

5.9.4 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ด้วยเห็นว่าแนวความคิดในเชิงธุรกิจน่าจะช่วยเสริมการดำเนินการเครือข่ายได้ มีกรอบคิดเพื่อใช้สำหรับการมองเพื่อแข่งขันกับธุรกิจคู่แข่ง จึงได้

เพิ่มสาระสำหรับการจัดประชุมสัมมนาในครั้งนี้สองเรื่อง คือแนวทางในการจัดทำแผนธุรกิจ และมุมมองในการบริหารจัดการลูกค้าสัมพันธ์ในหัวข้อ “ CRM : เสน่ห์มัดใจลูกค้า”

จากการประเมินผลการอบรมพบว่า ผู้เข้าอบรมพอใจมากที่สุดในการสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนา พอใจในวิทยากรหรือผู้นำกิจกรรมการสัมมนามาก พอใจในรูปแบบการสัมมนา แต่สิ่งที่ผู้เข้าสัมมนาได้รับไม่มากนักคือ ข้อมูลของแต่ละโฮมสเตย์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ว่าแต่ละโฮมสเตย์ยังขาดการประชาสัมพันธ์ตัวเองขาดเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้ยังพบว่า แต่ละโฮมสเตย์ต้องการที่จะมีเครือข่ายไว้เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ต้องการเอกสารที่เป็นทำเนียบโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ และต้องการให้มีการจัดสัมมนาอีกในรูปแบบการสัมมนาที่แตกต่างไปเช่น การสัมมนาสัญจรไปยังโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้

5.10 รูปแบบและแนวทางพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

5.10.1 รูปแบบเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ด้วยกิจกรรมสำคัญในการสร้างเครือข่ายคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน โดยเงื่อนไขสำคัญของเครือข่ายคือการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยความสม่ำเสมอ (เสรีพงศ์พิศ, 2548 : 8) ดังนั้นกิจกรรมในการสัมมนาเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้วางลำดับขั้นในระหว่างการสัมมนาที่เริ่มต้นด้วยกิจกรรม Face drawing กิจกรรม Name tag กิจกรรม Around the clock learning friends กิจกรรม I can do it จึงเป็นการเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้จักกันและความคุ้นเคยกัน แม้ว่าจะมาจากต่างที่และยังไม่เคยร่วมสัมมนากันก็ตาม จากการสังเกตพบว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนาต่างสนุกสนานกับเกมส์ที่เล่น และกล้าแสดงความคิดเห็น ดูได้จากค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เข้าสัมมนาในประเด็นการสร้างความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ร่วมสัมมนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.56 นั้นแสดงให้เห็นว่าหากมีการจัดสัมมนาเพื่อให้ผู้เข้าสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นควรออกแบบชุดกิจกรรมที่จะช่วยในการเปิดใจและเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเกิดความรู้จักคุ้นเคยกันก่อน

และด้วยโครงสร้างเครือข่ายซึ่งอาจแสดงออกหรือพัฒนาแบบแนวตั้งและเครือข่ายแบบแนวนอน โดยที่เครือข่ายแบบแนวตั้ง นั้น สถานภาพและฐานะของคนในแต่ละลำดับขั้นจะเรียงจากสูงไปหาต่ำ ฝ่ายที่อยู่สูงจะมาฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์ การแลกเปลี่ยนระหว่างชั้นมีลักษณะไม่เสมอภาคเท่าเทียมกัน ส่วนเครือข่ายแบบแนวนอนนั้น ฐานะและสถานภาพของคนในกลุ่มที่

เข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายนั้นมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การแลกเปลี่ยนทรัพยากรหรือบริการต่างๆ มีลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย ในกรณีที่ไม่ซับซ้อนไม่ต้องมีตัวกลาง ในกรณีที่ซับซ้อนมากขึ้นมีหลายกลุ่มมากขึ้นจะมีแม่ข่ายเป็นตัวประสาน (สุภาวิณี ทรงพรพาณิชย์ และคณะ, 2546 : 18) จากข้อมูลพบว่า กลุ่มจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีโฮมสเตย์จำนวน 8 แห่งและได้รับมาตรฐานทั้ง 8 แห่ง นั้นมีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทั้งทางโทรศัพท์และการพูดคุยกันโดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแรงขับที่ทำให้ทั้ง 8 แห่งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันคือการขอรับการประเมินเพื่อรับป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์เมื่อปี 2549 ซึ่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาต้องการให้โฮมสเตย์ทั้ง 8 แห่ง ผ่านการประเมิน จึงทำให้แต่ละแห่งต่างก็ไปศึกษาข้อมูลกับโฮมสเตย์ที่เคยผ่านการประเมินแล้วคือบ้านธารปราสาทและบ้านบุไทร นอกจากนี้ระหว่างวิถีไทและด้านเกวียนต่างพบปะกันโดยอาศัยแลกเปลี่ยนสินค้าจึงถือได้ว่าโฮมสเตย์ในจังหวัดนครราชสีมาเกิดการก่อตัวในลักษณะของเครือข่ายแบบแนวนอน และถือได้ว่าเป็นการกระบวนการพัฒนาเครือข่ายในขั้นการสร้างความตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ กลุ่มจังหวัดชัยภูมิมี 5 แห่ง ไม่พบว่ามี การพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ จะมีบ้างก็เฉพาะการมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมซึ่งสำนักงานจัดหางานจังหวัดชัยภูมิจัดขึ้น และยังไม่มีพบว่ามีสมาชิกในกลุ่มที่ไปแลกเปลี่ยนข้อมูลและพบปะกันกับสมาชิกต่างกลุ่ม กลุ่มจังหวัดอุบลราชธานี มี 10 แห่ง แม้ว่าจะมีโฮมสเตย์กระจุกตัวบริเวณอำเภอโขงเจียมแต่ไม่พบว่ามี การรวมกลุ่มกันอย่างถาวร พบแต่เพียงว่าโฮมสเตย์ดอนชุมเงินเดินทางไปศึกษาดูงานที่ชะลอม และเคยส่งกลุ่มลูกค้าไปพักที่ดอนชุมเงิน

โดยสรุปพบว่ายังไม่เกิดเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้นเลย แม้ว่าการจัดสัมมนาระหว่างวันที่ 29-31 มีนาคม 2550 ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาพอใจในการสร้างความรู้จักรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันเป็นอย่างมากก็ตาม แต่ด้วยระยะเวลาการอบรมสั้น และความถี่ในการจัดการอบรมน้อย อีกทั้งผู้เข้ารับการอบรมยังไม่ใช้ตัวแทนหลักของโฮมสเตย์จึงทำให้ไม่เห็นผลว่าจะเกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น

5.10.2 แนวทางในการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ต่างเห็นด้วยกับการมีเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เพื่อเป็นเวทีในการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกันพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ดังนี้

- 1) ให้จัดให้มีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล

ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย

- 2) จัดให้มีคณะกรรมการของเครือข่าย โดยแต่ละกลุ่มโฮมสเตย์ คัดเลือกตัวแทนส่งไปเป็นตัวแทนกลุ่ม
- 3) มีการร่างข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย
- 4) มีเอกสารประจำเครือข่ายเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหวของแต่ละโฮมสเตย์
- 5) มีการรายงานสรุปการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย
- 6) จัดทำเว็บไซต์ และ วิซีดี เพื่อแนะนำเครือข่าย และ
- 7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจรโดยสัญจรไปยังแต่ละโฮมสเตย์

5.11 ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ พบแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ

5.11.1 ด้านการประชาสัมพันธ์

เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศทั้งที่อาศัยอยู่ในประเทศและในต่างประเทศได้รับทราบถึงโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ จึงมีแนวทางการประชาสัมพันธ์ดังนี้

1) ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านชาวต่างประเทศที่อาศัยในภาคอีสานด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลชาวต่างประเทศที่แต่งงานกับสตรีในภาคอีสาน แล้วจัดทำเอกสารแนะนำโฮมสเตย์แจกจ่ายไปยังบุคคลดังกล่าว น่าจะช่วยให้ชาวต่างประเทศรับรู้และเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น

2) มีชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักที่โฮมสเตย์ที่ชะจอมทุกปีติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปีแล้ว เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาพักในรูปแบบของโฮมสเตย์มากขึ้น

3) การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศ ณ โฮมสเตย์ที่ใดที่หนึ่งที่เหมาะสม

5.11.2 ด้านนโยบาย

เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ควรกำหนดเป็นนโยบายในการเปิดช่องทางการท่องเที่ยวไปยัง

ประเทศลาว ณ จุดโฮมสเตย์ลาดเจริญ ท่าลี่ และประเทศกัมพูชา ณ จุดผ่านแดนช่องสะง่า บ้านละลม โดยการสำรวจจุดเด่นของประเทศลาวและกัมพูชา ในจุดที่เป็นที่ตั้งโฮมสเตย์ดังกล่าว

5.12 สรุป

จากคำถามการวิจัยที่ว่า ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร มีกระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร และยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นอย่างไร คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์ พูดคุย และการสังเกต และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยรอบการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาข้อมูลที่เป็นบริบท ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ จัดสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกของโฮมสเตย์ต่างๆ และศึกษาการดำเนินกิจกรรมและการเคลื่อนไหวของกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนที่มีการดำเนินกิจการโฮมสเตย์เฉพาะในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่ามีโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ทั้งสิ้น 26 แห่ง ในจำนวนดังกล่าวมี 13 แห่งที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาซึ่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง และจังหวัดอุบลราชธานี 5 แห่ง ในจำนวน 26 แห่งนี้สามารถจำแนกลักษณะเด่นๆ ที่เป็นลักษณะร่วมได้เป็น 4 ลักษณะ คือ 1) เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิต แหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว 2) เป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา 3) เป็นโฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว และ 4) เป็นโฮมสเตย์ที่สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับปัญหาของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น พบว่าส่วนใหญ่ขาดการประชาสัมพันธ์ตนเอง ต้องการความช่วยเหลือด้านการประชาสัมพันธ์ เช่น จัดให้มีเอกสารของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ วิธีดีเพื่อการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเว็บไซต์ ที่เป็นของ

กลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ความรู้ด้านการต้อนรับ การบริการนักท่องเที่ยวให้ประทับใจ การพัฒนาอาชีพ

สำหรับการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ นั้น พบว่ามีเฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้นที่ก่อตัวเป็นเครือข่ายภายในจังหวัด ส่วนจังหวัดอื่นๆ แต่ละจังหวัดไม่พบว่ามีเครือข่ายระหว่างกลุ่มของโฮมสเตย์ และไม่พบว่ามีเครือข่ายของโฮมสเตย์ระหว่างจังหวัดด้วยเช่นกัน แม้ว่าจะมีการจัดสัมมนาที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้สร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันก็ตาม แต่ด้วยระยะเวลาการสัมมนาสั้น และผู้เข้าร่วมสัมมนาบางคนไม่ใช่ตัวแทนหลักของโฮมสเตย์ จึงยังไม่เกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าหากจะสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ควรจะมีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างเครือข่าย ดังนี้ 1) ควรให้จัดให้มีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในเครือข่าย 2) จัดให้มีคณะกรรมการของเครือข่าย โดยแต่ละกลุ่มโฮมสเตย์ คัดเลือกตัวแทนส่งไปเป็นตัวแทนกลุ่ม 3) มีการร่างข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย 4) มีเอกสารประจำเครือข่ายเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหวของแต่ละโฮมสเตย์ 5) มีการรายงานสรุปการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย 6) ควรจัดทำเว็บไซต์และ วัสดุ เพื่อแนะนำเครือข่าย และ 7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจร

การพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน นั้น พบ 4 ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา คือ 1) เก็บรวบรวมข้อมูลชาวต่างประเทศที่แต่งงานกับสตรีในภาคอีสาน แล้วจัดทำเอกสารแนะนำโฮมสเตย์แจกจ่ายไปยังบุคคลดังกล่าว น่าจะช่วยให้ชาวต่างประเทศรับรู้และเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น 2) มีชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักที่โฮมสเตย์ที่ชะจอมทุกปีติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปีแล้ว เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น 3) การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศ ณ โฮมสเตย์ที่ใดที่หนึ่งที่เหมาะสม 4) เปิดช่องทางการท่องเที่ยวไปยังประเทศลาว ณ จุดโฮมสเตย์ลาดเจริญ ทาลัง และประเทศกัมพูชา ณ จุดผ่านแดนช่องสะง่า บ้านละลม โดยการสำรวจจุดเด่นของประเทศลาวและประเทศกัมพูชาในจุดที่เป็นที่ตั้งโฮมสเตย์

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ, (2538). **เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, (2543). **การจัดการเครือข่ายกลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมีเดียจำกัด.
- ชนิษฐา กาญจนรังสีนนท์, (2540). **การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : เอกสารประกอบการเรียน ภาควิชาการพัฒนาชุมชน, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, (2549). **แนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัด**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซีโน ดีไซน์.
- ชวนวล คณานุกูล, (2542). **พฤติกรรมการเล่นและเครือข่ายการสื่อสารของผู้เล่นหายใต้ดิน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล นิราธร, (2543). **การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์, (2546). **สื่อสารกับสังคมเครือข่าย**. กรุงเทพฯ : เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร 3 “การสร้างเครือข่ายที่มีพลัง” สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, (2547). **เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ**. กรุงเทพฯ : โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- พิชัย เพชรรัตน์, (2547). **ขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคประชาชนเพื่อการพัฒนา**. ลพบุรี: เอกสารประกอบการเรียนวิชาการพัฒนาชุมชน. สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- เสรี พงศ์พิศ, (2548). **เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง**. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน .
- สุภาวิณี ทรงพรวาณิชย์และคณะ, (2546). **การพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสำนักงานภาคองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน.

- อดิณ รพีพัฒน์,ม.ร.ว.(2536). **การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนในการวิจัยเชิงคุณภาพ.ในอุทัย ดุลยเกษม(บก.).คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนา.**ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เอื้ออิสรา หงส์หิรัญ, (2544). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกว้านพระยาและพื้นที่โดยรวม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สัมภาษณ์

- นางจารุประภา, อบต, สัมภาษณ์, วันที่ 13 พฤษภาคม 2550.
- นายเทียม, ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, วันที่ 13 พฤษภาคม 2550.
- นายทองปน, อบต. สัมภาษณ์, วันที่ 21 เมษายน 2550.
- นายประชิด, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 เมษายน 2550.
- นายพินิจนันท์, เลขากลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤษภาคม 2550.
- นายวิเชียร, ประธานโครงการบ้านดิน, สัมภาษณ์, วันที่ 28 เมษายน 2550.
- นายวิชัย, ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, วันที่ 20 เมษายน 2550.
- นายสมร, ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤษภาคม 2550.
- นายสมศรี, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 22 เมษายน 2550.
- นางสกุลทิพย์, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 เมษายน 2550.
- นางสุรวิรัตน์, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 29 เมษายน 2550.
- นายแอ๊ด, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤษภาคม 2550.
- นายอุดม, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 21 เมษายน 2550.

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างแบบสอบถาม

สัมภาษณ์ : นายวิชัย ผู้ใหญ่บ้านและประธานโฮมสเตย์ วันที่ 20 เมษายน 2550

มีแขกมาพักเยอะไหม?

ผู้ใหญ่วิชัย เกษศรี กล่าวว่า “...มีกลุ่มเข้าพักเพียงกลุ่มเดียวตั้งแต่ดำเนินการมา คือ กลุ่มชุมชนสี่กั๊ก อำเภอลานสกา มาดูวิถีชีวิตชาวบ้านและพักที่นี้ 1 คืน เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2549 มาประมาณ 80 คน แบ่งเข้าพักบ้านละ 10 คน กลุ่มอื่นๆก็มาเยอะ แต่ไม่มีการพักค้าง มีทั้งต่างชาติ เช่น ฮองกง ฝรั่งเศส...”

หมู่บ้านนี้ได้รับกองทุนแม่ของแผ่นดิน ซึ่งเป็นกองทุนของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ให้ดูแลในเรื่องยาเสพติด ได้มาตั้งแต่ปี 2548 เป็นเงินพระราชทาน อำเภอละ 1 หมู่บ้าน อำเภอบ้านโพธิ์เป็นหมู่บ้านเฝ้าระวัง ปลุกหมอนเลี้ยงไหม 6-7 รายที่หมู่บ้าน

ค่าที่พัก 100 บาทต่อคนต่อคืน ค่าอาหาร 50 บาทต่อมือต่อคน

การก่อตั้งโฮมสเตย์ของชุมชนคอกวัวปฐมภูมิ

ผู้ใหญ่วิชัย เกษศรี ประธานโฮมสเตย์ กล่าวถึงความเป็นมาของโฮมสเตย์ที่นี้ว่า “...โฮมสเตย์ที่นี้เริ่มจากแนวคิดของท้องถิ่น โดยเทศบาล (นายวรพงศ์ บานโธสง) อยากให้เป็นเส้นทางสายไหมเป็นเครือข่ายสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะมาศึกษาเรื่องผ้าไหม เพราะอำเภอนาโพธิ์เป็นอำเภอที่มีชื่อเสียงทางด้านผ้าไหม แนวความคิดของนายกเทศมนตรีจึงอยากให้เป็นเส้นทางสายไหม เป็นที่พักให้นักท่องเที่ยว เริ่มปี 2548 มีบ้าน 10 หลังที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้ ทั้ง 10 หลัง มีการปลุกหมอน เลี้ยงไหม ซึ่งเดิมก็เลี้ยงอยู่แล้ว...มีแขกเข้าพักเพียงกลุ่มเดียวตั้งแต่ดำเนินการมา คือ กลุ่มชุมชนสี่กั๊ก อำเภอลานสกา มาดูวิถีชีวิตชาวบ้านและพักที่นี้ 1 คืน เมื่อ 22 มิ.ย. 49 มาประมาณ 80 คน แบ่งเป็นบ้านละ 10 คน กลุ่มอื่นๆ ก็มาเยอะ แต่ไม่มีพักค้างทั้งต่างชาติ เช่น ฮองกง ฝรั่งเศส...”

อาชีพหลักคือทำนา มีการปลุกหมอน เลี้ยงไหม การสาวไหม การทอผ้า การมัดหมี่ ซึ่งทำเป็นปกติแต่ไหนแต่ไรแล้ว ซึ่งช่วงเม.ย. 50 ที่แล้วมีการแข่งการสาวไหมที่ นาโพธิ์ ได้ที่ 1

กิจกรรมหลักของนาโพธิ์คือผ้าไหม เป็นสมาชิกของศูนย์ศิลปาชีพ เป็นหมู่บ้านปลูกข้าว ปลอดภัยไร้พิษ ทำปุ๋ยชีวภาพ มีอาชีพทำนาเป็นหลัก ปลุกหมอนเลี้ยงไหมอาชีพรอง บางบ้านไม่

เลี้ยงไหม แต่ซื้อไหมมาทอ ไหมหม่อนมีขายกระสอบละ 40 บาท (กระสอบปุย) เก็บเอง ขณะนี้กำลังสร้างศูนย์ OTOP

ประวัติ

เป็นบ้านที่แยกมาจากตลาดนาโพธิ์ มีพื้นที่เป็นดอน เป็นโคก เป็นดอนคอกว้ ที่นี้เป็นคอกว้ ที่ตั้งชื่อคอกว้ปฐมภูมิ เพราะว่าแยกออกมาตั้งเป็นหมู่บ้านแรก จึงใช้คำว่าปฐม เดิมชื่อชุมชนคอกว้ ผู้ใหญ่เป็นคนมาต่อคำว่า ปฐมภูมิ ปัจจุบันมีวัว 300 ตัว

การสร้างเครือข่าย

ผู้ใหญ่วิชัย กล่าวว่า “...เคยไปดูงานที่ปุไทรโฮมสเตย์ อำเภอวังน้ำเขียวถึง 2 ครั้ง แต่ไม่ได้พักค้าง ไปดูบ้านแต่ละบ้าน นายอำเภอที่นี่เป็นคนวังน้ำเขียว จะเป็นคนประสาน ได้ประสานกับคุณวิภาแห่งวังน้ำเขียว และอยากไปดูโฮมสเตย์อื่น เช่น บ้านปราสาท เพื่อไปดูศึกษาแลกเปลี่ยนความคิด สร้างเครือข่ายกัน...”

ในเรื่องการสร้างเครือข่าวนั้น ผู้ใหญ่วิชัยกล่าวว่า “...อยากให้มีเครือข่าย แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ได้คุยกัน ได้รู้ปัญหาของแต่ละกลุ่ม...”

สัมภาษณ์ : นางสาวกุลทิพย์ และ นายประชิด วันที่ 20 เมษายน 2550

การเริ่มทำโฮมสเตย์

คุณกุลทิพย์ ซึ่งเป็นกรรมการคนหนึ่งของกลุ่ม เล่าให้ฟังว่า “...เริ่มตั้งแต่ปี 2548 มีสมาชิกโฮมสเตย์ 10 หลังที่ให้บริการ โดยคิดอัตราค่าที่พักคนละ 100 บาท/คน/คืน ค่าอาหารเช้า กลางวัน 50 บาท/คน/มื้อ และอาหารเย็น 80 บาท/คน/มื้อ ค่าเช่าจักรยาน คันละ 20 บาท สำหรับการจัดการเงินรายได้นั้น จะหักเงินรายได้ให้หมู่บ้านเพื่อนำไปใช้สำหรับการพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 10 หักเข้ากลุ่มเพื่อปรับปรุงดูแลสมาชิกตลอดจนการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์ร้อยละ 5...”

คุณประชิด สมาชิก อบต.บ้านหนองบัว ซึ่งเป็นรองประธานกรรมการในคณะกรรมการบริหารจัดการโฮมสเตย์บ้านหนองบัว กล่าวว่า “...เริ่มแรกมีการจัดท่องเที่ยวที่ศูนย์ศึกษา ปลัดอบต. ก็มีแนวคิดที่เราน่าจะจะมีโฮมสเตย์ไว้รองรับนักท่องเที่ยว เพราะเขามาเที่ยวแล้วไปนอนที่สุรินทร์ แต่ยังไม่ได้มาตรฐาน นายกอบต. และปลัดอบต. เป็นผู้เริ่มต้นโดยคุยกับการท่องเที่ยว สุรินทร์ (ผอ. การท่องเที่ยว/ผอ.ไฟฟูรี่) นำและได้ไปดูที่งานโฮมสเตย์ที่จังหวัดอ่างทอง และจังหวัด นครนายก...”

แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว จัดให้มีการแสดงวัฒนธรรม ประเพณีในหมู่บ้าน ทักษะศึกษาภายในหมู่บ้าน ชมกลุ่มจักสาน ทักษะศึกษาศูนย์ศึกษา หมู่บ้านเลี้ยงช้าง ชมสุสานกระดูกช้าง วัดป่า อาเจียง ชมแม่น้ำสองสาย (มูล-ชี)

กิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยว คือ การเลี้ยงช้าง อาบน้ำช้าง มีบ้านพัก 5 หลังจะมีช้างอยู่ด้วย แต่บางครั้งช้างไม่อยู่ ต้องออกไปเร่ร่อน เวลาบ่ายสามโมงไปดูช้างอาบน้ำที่วังทะลุ และ

เวลาบ่ายสองมีการแสดงของช้างที่ศูนย์ศึกษา (ศูนย์ศึกษา เริ่มแรกมีช้าง 180 เชือก เดียวนี้เหลือ 69 เชือก อาหารหายากจึงต้องออกไปเร่ร่อน ช้างมีเงินเดือนๆละ 8,000 บาท)

การสร้างเครือข่าย

อยากให้มีความช่วยเหลือกัน

ปัญหาอุปสรรค

ขาดการประชาสัมพันธ์ มีคนมาพักน้อย ตั้งแต่ปีใหม่มีเพียง 2 คนเท่านั้น

สัมภาษณ์ : ลุงอุดม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และลุงทองปน อบต. วันที่ 21 เมษายน 2550

นักท่องเที่ยวที่มาพักที่นี่ มาดูอะไร มีมาพักบ่อยไหม?

ลุงอุดม แสงบ้อง ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กล่าวว่า “...การพักที่ค้อไต้จะเป็นการศึกษาวีถีชีวิตของชุมชน ดูตม การทำตม การลงตม ดูเครื่องมือการประมง ดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ดูเกาะแก่ง แก่งไก่เขี่ย แก่งสะพือ ศึกษาธรรมชาติ ดูป่าบุ่ง ป่าทาม หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านประมงเกือบ 100 % มีอาชีพจับปลาเป็นอาชีพหลัก เมื่อปี 2534 - 2535 เขาทำเขื่อนเกิดผลกระทบกับอาชีพของพวกเรามาก ปีหนึ่งเราต้องหากินด้วยตมเพียงครั้งเดียว ประมาณเดือนพฤษภาคม ฝนเริ่มตก น้ำมูล สีขุ่น ไหลไปน้ำโขง ปลาจากน้ำโขงก็จะรู้ว่ามีฝนแล้ว ปลาจากแม่น้ำโขงก็จะขึ้นมาวางไข่...”

ที่ยังไม่ได้มาตรฐานโฮมสเตย์ แต่ตอนชุมชนเงินได้บ้าง แต่เขาไม่เคยรับแขก เพราะได้รับการสนับสนุนจากศูนย์วัฒนธรรม เขาเคยมาขอแขกแต่เราก็ไม่พอกับบ้าน คนที่เป็นประธานศูนย์วัฒนธรรม คือ อ.สุพจน์ แสงโสม (ผอ.โรงเรียน ซึ่งปัจจุบันเกษียณแล้ว) และเป็นประธานโฮมสเตย์เป็นคนจัดการให้ได้บ้าง โดยลุงทองปานเป็นผู้ไปให้แนวคิด

เดือนมกราคม 2549 มีคณะอาจารย์ นักศึกษาจากต่างประเทศมาศึกษาวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ จากผลกระทบการสร้างเขื่อนปากมูล

มีนักศึกษาจากธรรมชาติจำนวน 15 คนมาศึกษาชีวิต วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน มาอยู่ 15 วัน ศึกษาและอยู่กับครอบครัวชาวบ้าน การดูการจับปลาลงเรือหาปลา

บางคณะมาประชุมปฏิบัติการ การปฏิรูปภูมิปัญญาท้องถิ่น การดูแลสร้างเสริมสุขภาพ ที่นี่ยังคือ โรงเรียนชุมชนประมง เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการจับปลา ประมง นักศึกษาที่มาศึกษาวีถีชีวิตของชุมชนว่าเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรเมื่อมีการสร้างเขื่อน วิถีชีวิตเปลี่ยนไหม เปลี่ยนอย่างไร

คิดค่าที่พักและค่าอาหารอย่างไร ลุงอุดม เล่าว่า “...ค่าที่พัก 100 บาทต่อคนต่อคืน ค่าอาหาร 30 บาทต่อมื้อต่อคน ค่าที่พัก 100 บาท เป็นของชาวบ้านไม่ต้องแบ่งส่วนกลาง เคยไปดูงานโฮมสเตย์ที่ชะซอม ก่อนที่จะทำโฮมสเตย์ที่นี่

ลุงทองปน ชัยคำ เล่าให้ฟังว่า “...ปีนี่ยังไม่มีคนมาพักเลย ลุงอุดม ได้มีโอกาสไปเวียดนาม สาธิตการทำตุ้ม และต้องไปอเมริกาในเร็วนี้ๆ เพื่อสาธิตการทำตุ้มกับพ่อคำสิงห์....”

ลุงทองปน ซึ่งเป็น อบต. ของหมู่บ้าน เป็นที่ยอมรับของชุมชน เคยไปดูงานต่างๆจากทุกภาค เห็นความแตกต่างของแต่ละชุมชน แนวคิดของพ่อทองปานในการพัฒนาชุมชน คือพึ่งตนเองทั้งหมด ไม่มีส่วนกลางเข้ามาช่วย

โฮมสเตย์ที่เกิดขึ้นได้อย่างไร?

ลุงทองปน กล่าวว่า “... เริ่มจากแนวคิดที่ว่า “เรามีภูมิปัญญา...”

ลุงทองปน เคยไปดูชุมชนที่แพร่ ซึ่งเป็นการเดินป่าศึกษาระบบนิเวศธรรมชาติที่ถูกทำลายโดยนายทุน จึงเกิดแนวคิดที่ว่าที่ค้อใต้ก็มีป่าและมีระบบนิเวศของสายน้ำมากมาย ที่สามารถศึกษาได้และได้จัดทำหลักสูตรห้องเรียนชุมชนขึ้น ผู้ที่เข้ามาศึกษาหลักสูตรนี้ กลุ่มแรกคือนักศึกษาจากมหาสารคาม 50 คน แต่ไม่ได้พักค้าง นักศึกษาได้ศึกษาระบบป่าบุ่ง ป่าทาม ระบบโคก ระบบสายน้ำ ซึ่งสัมพันธ์กับวิถีของความเป็นอยู่ของชาวบ้าน จึงหยิบจุดนี้มาเป็นประเด็น ในช่วงแรกที่นักศึกษามาไม่ได้เปิดให้พัก เพราะชุมชนยังไม่พร้อม ในความคิดของพ่อทองปนบอกว่าการจะให้แขกเข้าพักต้องมีระบบสาธารณูปโภคพร้อม นั่นคือวิถีคิดในช่วงแรก

ลุงทองปน เล่าถึงการเกิดขึ้นของโฮมสเตย์ที่ค้อใต้ว่า “...การก่อรูปเป็นโฮมสเตย์เริ่มจากการที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เข้ามาร่วมหารือว่าทำอะไรคนจึงมาพักได้ ... เมื่อก่อนก็มีคนมาจากต่างชาติเข้ามาพักบ่อย แต่ไม่ได้มีการเก็บค่าบริการหรอก...”

ที่เริ่มเป็นโฮมสเตย์อย่างจริงๆ จังๆ เมื่อไร

“...เริ่มจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้มีกลุ่มนักศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจาก 5 ประเทศ (พม่า ลาว เวียดนาม เขมร ไทย) มาศึกษาวัฒนธรรม และต้องการหาชุมชนให้นักศึกษาได้เข้าพักเพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้าน อาจารย์จึงมาหาและถามว่าถ้าจะเอานักศึกษาจาก 5 ประเทศเข้ามาพักจะคิดอย่างไร จะจัดเป็นระบบกินนอนได้ไหม คิดค่าบริการอย่างไร จะพักค้างหนึ่งคืน จึงได้มีการประชุมชาวบ้าน ว่าบ้านใครมีความพร้อมและให้อาจารย์เข้าไปดู จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการทำโฮมสเตย์ที่นี่ มีนักศึกษา 16 คน เข้าพัก 1 คืน เมื่อปลายปี พ.ศ.2546

หลังจากนั้นพ่อทองปานและชาวบ้านจึงคิดเป็นระบบและได้มีโอกาสไปดูงานที่ชุมชนที่จังหวัดแพร่ ระยอง ชลบุรี ไปดูเรื่องกลุ่มวิถีชีวิต ว่าเขาพัฒนาตัวเองอย่างไร โดยไปดูกลุ่มที่เข้มแข็งที่สุด จากการไปศึกษาดูงานที่จังหวัดน่านและ จังหวัดแพร่ ได้นำแนวคิด “วังปลา” มาใช้ทำที่บ้านค้อใต้ โดยชี้ให้ชาวบ้านเห็นถึงผลกระทบจากการสร้างเขื่อนว่าในอนาคตปลาจะลดน้อยลง สร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ปลาให้กับชาวบ้าน จนชาวบ้านเกิดความเชื่อ และได้

เกิดวังปลาขึ้นที่หมู่บ้าน ดังคำกล่าวของลุงทองปนที่กล่าวว่า “... ปัจจุบันวังปลานี้มีปลาเยอะมากครับประกันได้ว่า ตอน 6 โมงเย็นมีปลาเยอะมาก...”

ลุงทองปนเล่าว่า การทำโรงเรียนชุมชน โดยการนำเอาวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งเป็นวิถีการดำรงชีพโดยการทำประมง มีการทำตุ้ม และเครื่องมือประมงต่างๆ มาเป็นสาระสำหรับการเรียนรู้ในชุมชน เมื่อลูกหลานเข้ามาศึกษาเรียนรู้ก็จะสอนทำตุ้ม จักสาน นำการทำตุ้มเป็นสาระการเรียนรู้หนึ่งของผู้ที่เข้ามาศึกษา มีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เข้ามาศึกษาระบบนิเวศ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน แต่ไม่ได้พักค้าง

ลุงทองปนกล่าวถึงแนวคิดในการทำโฮมสเตย์ของที่คอได้ว่า ต้องมีความศักดิ์สิทธิ์ในตัวเอง ต้องทำด้วยมือตนเอง ต้องอธิบายได้ พี่น้องกลุ่มต้องทำร่วมกันทั้งหมด ปัจจุบันที่คอได้สามารถรับเข้าพักได้ 30 กว่าครัวเรือน ส่วนที่ไม่ได้ทำจะมีหน้าที่อื่นคือการแสดง ฟ้อนรำ เป็นต้น

ประเด็นเรื่องการประชาสัมพันธ์ ไม่มี Web แต่เคยมีหนังสือพิมพ์มาทำเรื่องการทำตุ้ม และมีทีมไปสาธิตการทำตุ้มทีมเกษตร

เรื่องเครือข่ายโฮมสเตย์มีความคิดเห็นอย่างไร

ลุงทองปนเห็นว่า อยากให้เกิดเครือข่ายมากๆ โดยไม่ได้มองว่ารายได้เป็นตัวนำ แต่อยากได้การเป็นอยู่ของคนในชุมชน ให้รู้จักกับคนแปลกหน้า มาพักอาศัยให้รู้จักกัน มีหลายคนที่มาพักแล้วเกิดการส่งเสื้อผ้า ขนมาให้ นักศึกษาที่มาพักกลับมาเยี่ยมเยียนกัน มีการให้มากกว่าการซื้อขาย

เห็นด้วยกับการมีเอกสารของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ที่แสดงถึงสถานที่ตั้ง รายละเอียดอย่างคร่าวๆ บุคคลติดต่อประสานงาน จุดเด่นหรือลักษณะพิเศษของโฮมสเตย์นั้นๆ และอยากให้มีการพบปะพูดคุย ทำความรู้จักในระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ด้วยกัน

สัมภาษณ์ : นายสมศรี ประธานกลุ่มกสิกรรมไร้สารพิษ วันที่ 22 เมษายน 2550

ความเป็นมาของกลุ่มกสิกรรมไร้สารพิษ

คุณสมศรี อินทิตเดช เล่าว่า “....แนวความคิดการทำปุ๋ยชีวภาพ คือ ความตระหนักเริ่มจากการทำนาที่ต้องใช้ปุ๋ยซึ่งลงทุนสูงมาก หากทำนาโดยลดต้นทุนได้โดยการทำปุ๋ยและแบ่งกันใช้ ซึ่งต้องต่อสู้กับต้นทุนเก่าพอสมควร ต้องต่อสู้ด้วยการทำให้ดู เริ่มตั้งแต่ปี 2544 ชาวบ้านเริ่มหันมาใช้รู้และเข้าใจ หันมาจำยอมเพราะต้นทุนค่าปุ๋ยสูงขึ้นในขณะที่ดินเริ่มเสื่อมลง แต่เมื่อทำปุ๋ยใช้เองปรากฏว่าทุนยิ่งลดลงดินยิ่งดีขึ้น และราคาผลผลิตออกมาก็สูงด้วยและชาวบ้านต่างหันมาสอบถามข้อมูล ปัจจุบันปุ๋ยที่ผลิตได้ส่งไปจำหน่ายทั่วประเทศ และมีคนมาดูงานทุกเดือน...”

การเริ่มทำโฮมสเตย์และแขกที่เข้าพัก

คุณสมศรี อินทิตเดช กล่าวว่า “....รับแขกที่มาศึกษาดูงานเดือนหนึ่งโดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 50 คน มาศึกษาดูงาน การพึ่งพาตนเองแบบยั่งยืน ปุ๋ยจะเน้นให้สมาชิกทำใช้เอง ของใช้เน้นการทำเอง เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า สบู่ น้ำปลา แนวคิด เน้นให้ชาวบ้าน/ชุมชน/สมาชิกพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ให้สมาชิกลดการใช้จ่ายให้มาก มีพี่น้องจากหลายๆที่มาศึกษาการทำปุ๋ยบ้าง การทำสบู่บ้างและอื่นๆ...”

ด้วยมีผู้มาศึกษาดูงานเป็นประจำ และหาที่พักไม่ได้ จึงได้จัดบ้านพักให้กับผู้ที่มาพักจำนวน 10 หลังสำหรับผู้มาศึกษาดูงาน ศึกษาการทำปุ๋ยชีวภาพ บางคณะก็เลยไปท่องเที่ยวที่ช่องสะง่า (ชายแดนเขมร) ขณะนี้อยู่ในช่วงการเริ่มต้นเพื่อต้อนรับลูกค้าในอนาคตถ้ามีคนเข้ามาพักเยอะ

ครั้งล่าสุดมาจากสมุทรสาครในเดือน ธันวาคม 2549 (เป็นรุ่นสุดท้ายของปี 2549) มา 25 คน พักหลังละ 2 คน ค่าที่พัก 50 บาท /คน/คืน อาหารมาทานรวมกันที่แหล่งเรียนรู้ ในช่วงปีนี้ยังไม่มี

สำหรับแนวความคิดทำเป็นโฮมสเตย์นั้น คุณสมศรี กล่าวว่า “...เราไม่ได้คิดว่าจะทำเป็นมืออาชีพเพื่อจะรับนักท่องเที่ยวโดยตรง แต่ทำเพื่อรองรับผู้ที่มาศึกษาดูงานการพึ่งพาตนเองมา

เรียนรู้และไม่มีที่พัก ซึ่งก็คล้ายๆโฮมสเตย์ แต่ต่างที่เราไม่ใช่มืออาชีพที่จะทำเพื่อรองรับและเอากำไร แต่เราทำเพื่อรองรับคนมาดูงาน มาศึกษาเรียนรู้และไม่มีที่พักรมาพักค้าง ถ้าอยากมาเที่ยวก็มีที่เที่ยว คือ ช่องสะงำ...”

การสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ต่อแนวคิดในเรื่องการเชื่อมเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น คุณสมศรีเห็นว่าขณะนี้ยังไม่มีมีการเชื่อมโยงเครือข่าย ขาดข้อมูลระหว่างกลุ่มและไม่ว่าจะเชื่อมกันอย่างไรระหว่างกลุ่ม ยังไม่เคยเข้าร่วมประชุมกับเครือข่าย หากมีเครือข่ายและมีโอกาสจะเข้าร่วมประชุมกับเครือข่ายที่เขามีอยู่แล้ว และเห็นว่าแต่ละเครือข่ายควรมาประชุมร่วมกัน พูดคุยกันว่าแต่ละแห่งมีอะไร ก็จะได้รู้และส่งต่อนักท่องเที่ยวได้สะดวกขึ้น อยากให้เป็นเครือข่ายกัน

สัมภาษณ์ : นายวิเชียร ประธานโครงการบ้านดิน เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2550

ความเป็นมาและแนวคิดการสร้างบ้านดิน

คุณวิเชียรกล่าวถึงแนวคิดของการสร้างบ้านดินว่า “....เป็นแนวคิดของภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยผู้แทนประชาชน 16 หมู่บ้านได้มาหารือกัน ภายใต้ข้อจำกัดของสภาพดิน การตลาด พ่อค้าคนกลาง และราคาพืชผล จึงจะเปลี่ยนตนเองจากภาคการผลิตเป็นภาคบริการ เมื่อเป็นภาคบริการจุดแข็งของเราก็คือ มีทุ่งดอกกระเจียวซึ่งมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวนับล้านคนในพื้นที่แต่ไม่เกิดประโยชน์ในเรื่องเศรษฐกิจชุมชน ด้วยเป็นเรื่องกลุ่มทุนนายทุนจึงไปขออนุญาตว่ามีแผนเช่าในทุ่งดอกกระเจียวได้ไหม แต่อุทยานก็ยืนยันว่าจะต้องเช่าปีหนึ่งเป็นหมื่นๆ จึงเป็นที่มาของกลุ่มที่จะสร้างบ้านดินให้เป็นที่ท่องเที่ยวของตนเอง โดยให้คนในรอบแรก 16 หมู่บ้าน แกนนำทั้งหมด 240 คน มาสร้างสโมสร ด้วยการเสียสละกันเองโดยใช้เงินทุนจากรัฐ ใช้คนหมุนเวียนจำนวน 240 คนจนเสร็จ เมื่อสร้างเสร็จ รัฐมาเห็นถึงความตั้งใจของประชาชนจริงๆ จึงให้การสนับสนุนสาธารณูปโภคพื้นฐาน ไฟฟ้า ถนน...”

สิ่งที่ชาวบ้านจะได้รับ จะได้อะไรบ้างจากโครงการนี้ คุณวิเชียร เล่าให้ฟังว่า “....เมื่อมีสโมสร ซึ่งใช้เป็นที่ค้าขายของหมู่บ้าน 16 หมู่บ้าน เราก็จะสร้างบ้านพักซึ่งเป็นบ้านดิน 50 หลัง ก่อน ซึ่งขณะนี้กำลังทำการก่อสร้างอยู่ โดยบ้านดินที่สร้างนี้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เหลี่ยมบ้าง กลมบ้าง 6 เหลี่ยม 8 เหลี่ยม และใช้งานดินทั้งหมด โดยให้ทั้ง 16 หมู่บ้านเป็นเจ้าของ รายได้ทั้งหมดจะถูกจัดสรรไปยังคน 12,000 คน 4,000 ครอบครัว สิ่งที่เกิดขึ้นไม่มีใครเป็นเจ้าของ 12,000 คน จะมีรายได้จากตรงนี้ทั้งหมด...”

พื้นที่ตรงนี้ต้องการปลูกป่าเพราะเมื่อก่อนเป็นป่า พื้นที่ที่ทำโครงการทั้งหมด 211 ไร่ เริ่มหาต้นไม้มาปลูกโดยได้รับความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและเทคโนโลยีราชมงคลในการดูแลต้นไม้ การปลูกป่าเห็นว่าเป็นพันธุ์ไม้ท้องถิ่น ต้องเป็นพันธุ์ไม้ที่ไม่ผลัดใบ เช่น ลำดวน ซึ่งเป็นไม้พื้นเมือง สามารถให้ร่มเงา มีวัตถุประสงค์หลัก คือใบได้กิน มีดอกสวยงาม ลำต้นเป็นสมุนไพร เช่น ลำดวน ส้มเปี้ยว มะขามป้อม 211 ไร่ จะเป็นป่าภายใน 3 ปี โดยร้อยละ

20 เป็นต้นไม้ที่เป็นอาหารนกและสัตว์ป่า เช่น ตะขบ ลูกหว้า เมื่อมีป่า สัตว์ป่า ระบบนิเวศก็จะสมบูรณ์

แนวคิดดังกล่าวเริ่มมาจากตัวแทนทั้ง 16 หมู่บ้าน (240 คน) เป็นการหารือกันเบื้องต้น แนวคิดนี้เป็นแนวคิดของคนที่เป็นตัวแทน 12,000 คน ซึ่งมีแนวคิดตรงกันว่าผลประโยชน์เกิดกับเราก็จริง แต่ประเทศชาติต้องได้ผลประโยชน์ด้วย คือ การเรียกป่ากลับคืนมาและได้เห็นรูปแบบในการแก้ไขปัญหาความยากจน สร้างป่า อยากรักษาป่าและสัตว์ป่ากลับคืนมา

คุณวิเชียรตั้งใจว่าจะทำที่นี่สัก 3-4 ปี ก็น่าจะเข้มแข็ง สร้างกรอบสร้างธรรมนูญหมู่บ้านได้ ขณะนี้กำลังเชิญคณาจารย์และผู้ชำนาญการร่างในเรื่องของประโยชน์สาธารณะ จะใช้กรอบของธรรมนูญในการจัดสรรผลประโยชน์และบังคับใช้ตลอดชีวิต เติญดร.ประมาณ 14 คน มาร่วมร่าง คิดว่าจะเสร็จภายในเดือนพฤษภาคม และให้ทั้ง 16 หมู่บ้านลงสัตยาบันรณ รับรองธรรมนูญของตำบล คนที่มาทำงานที่นี่ถ้าไม่ได้รับเงินก็จะแปลงเป็นหุ้น หุ้นเป็นมรดกตกทอดไปชั่วลูกชั่วหลาน ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดของบ้านดินจะจัดสรรแบ่งเป็น 50 % แบ่งเป็น เงินทุนสำรอง งบขยายกิจการ บำรุงรักษา ซ่อมบำรุง อีก 50 % ของรายได้ทั้งหมด จะถูกกระจายไปทั้ง 16 หมู่บ้าน ทุกปี ใน 16 หมู่บ้านถ้าหมู่บ้านไหนขอความช่วยเหลือในกรณีเร่งด่วน เช่น บ้านถูกพายุพัดพัง คนแก่ไม่มีที่อยู่อาศัย มุ่งเน้นในเรื่องถาวรวัตถุ การสร้างถาวรวัตถุบ่งบอกความเป็นสาธารณะที่ค่อนข้างยาวนาน การสร้างความเจริญให้กับตำบลบ้านไร่ในโครงการบ้านดินจะต้องเป็นสิ่งที่จับต้องได้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

จัดสรรที่ดินให้กับชาวบ้านครอบครัวละ 2 ไร่ในการปลูกพืชอินทรีย์ไร้สารพิษ ระบบน้ำเดินให้หมด จากนั้นจึงค่อยขยับขยายไปทำที่ทำกินของตนเองซึ่งมีเป็นหมื่นไร่ ปลูกพืชทุกอย่าง ต้องมีการประกันราคาให้ชาวบ้าน ไม่เสี่ยง ตรงนี้จะเป็นศูนย์เรียนรู้ แนวคิดบ้านดิน คือศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน เช่นการดูแลที่พัก การให้บริการกับแขกที่มาพัก เมื่อชาวบ้านมีทักษะแล้วก็ไปสร้างที่บ้านเขาอีก 1 หลัง บ้านดินกับเรื่องอินทรีย์เป็นของคู่กัน ถ้าอยู่บ้านดินอาหารต้องคำนึงถึงสุขภาพ

ในเรื่องการศึกษานั้นด้วยในหมู่บ้านไม่มีคนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี โครงการมีแนวคิดจะทำโครงการหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งปริญญาตรี ดังนั้นในรอบแรกจะมีคนจบปริญญาตรี 16 คน เป็นกระบวนการสร้างคน มาทดแทนเป็นรุ่นต่อไป โดยจะประสานงานกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และจะตั้งกองทุนขึ้นมาเพื่อเป็นค่าเล่าเรียนให้กับนักศึกษาเหล่านั้น เมื่อจบแล้วมีข้อตกลงว่าจะต้องมาทำงานที่บ้านดิน 1 ปี เพื่อปลูกจิตสำนึกความผูกพันให้เกิดสำนึกว่าเขาจบได้เพราะบ้านดิน

ในการดำเนินงานนี้ต้องอาศัยแนวร่วมมาก ภาคส่วนที่ไม่ใช่รัฐ เข้ามาช่วย แต่ขอให้รัฐเป็นผู้สนับสนุน มีใช้มาสั่งการ ภาคประชาชนจะเป็นผู้คิด ทำ สร้างและบริหารเอง

แนวคิดในการทำเป็นโฮมสเตย์ และแหล่งท่องเที่ยว

คุณวิเชียรกล่าวว่า "...การดำเนินงานในลักษณะโฮมสเตย์นั้น ในช่วงแรกจะสร้างบ้านดินทั้งหมด 50 หลังคนที่ขึ้นมาทำงาน 50 ครอบครัว ก็จะสร้างบ้านในลักษณะกระท่อมไม้ไผ่ มาดูแลลูกค้าที่มาพักในการดูแลนำเที่ยว นำชม การพักจะเป็นลักษณะโฮมสเตย์ ล่องสแลม ซึ่งตามแผนจะสร้าง 200 หลัง ภายใน 2 ปี เมื่อมีบ้านดิน 200 หลัง พี่น้องในชุมชนก็จะมาคอยบริการลูกค้า ดูแลเรื่องอาหารการกิน นำชม มีการแสดงต่างๆ เป็นเรื่องของชุมชน เช่น การชมทุ่งกระเจียว คลองปูลาชีนี ใน Phase แรกคงใช้เวลาอีกไม่เกิน 6 เดือน..."

สถานที่ท่องเที่ยวของบ้านดิน มีหลายแห่งที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่นช่องหินหลบภัยบริเวณหน้าผา คลองปุเจดีย์ (ปูลาชีนี) จะมีปูเป็นหมื่นๆ ตัว ถ้ำค้างคาว ไทรสามขา ผาเทียมเมฆ น้ำตกเทพนา ผาหินย้อย อุทยานหึ่งห้อย ไม้ไผ่ปล้องยาวที่สุดมีที่เดียวในประเทศไทยมีกอกเดียว ผาน้ำย้อย จุดชมวิว ป่าหินงาม ทุ่งดอกกระเจียว สนามบินโบราณ ท่องเที่ยวโดยการนั่งรถอีแต๊กไปดูสนามบินโบราณในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 สมัยก่อนใช้บริเวณนี้ตากถอย ต่ำขาวที่นี้คือที่อาศัยของคนดง ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 นั่นคือประวัติศาสตร์ ขณะนี้เชิญคนหลายกลุ่มมาพัก ท่องเที่ยว เมื่อเต็มรูปแบบ กำลังจะทำ วิถี 5,000 แผ่น บอกจุดท่องเที่ยวทั้งหมด

การสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ต่อแนวคิดเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น คุณวิเชียรเห็นดีด้วยกับการมีเครือข่ายการทำเครือข่ายโฮมสเตย์ แต่เป็นห่วงในเรื่องพฤติกรรมของชาวบ้านที่ทำโฮมสเตย์ ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความเชื่อให้ได้ก่อน ต้องปรับจิตใจให้เป็นจิตอาสาธรรมา

ดังนั้นหากจะเปลี่ยนแปลงความเชื่อถ้าเราจะจัดไปสู่สาธารณประโยชน์ เราจะได้ผลดีอย่างไรในระยะยาว และมีผลดีมากกว่าที่เราคิดอย่างไร เราต้องเปลี่ยนแปลงความเชื่อให้ได้ ถ้าทำเพียงหมู่บ้านเดียวก็ทำได้ แต่หากนักท่องเที่ยวมาเที่ยวในหมู่บ้านที่ทำโฮมสเตย์และไปยังอีกหมู่บ้านอาจไม่ปลอดภัย แต่ถ้าเขาเดินได้ทั้งหมู่บ้านข้างเคียงและหมู่บ้านที่ทำโฮมสเตย์ก็จะเป็นเสน่ห์ของทั้งหมด

การเชื่อมเครือข่ายให้เกิดประโยชน์ที่สอดคล้องกันและลงตัว ต้องมี Keyword มาให้ได้ว่า ถ้าเชื่อมกันเป็นเครือข่ายกันแล้ว ผลประโยชน์มันคืออะไร ในระดับแกนนำเครือข่ายคิดร่วมกันอย่างไร และในระดับประชาชนที่เป็นกลุ่มของสมาชิกของโฮมสเตย์ นั้นๆ คิดอย่างไร ดังนั้นโจทย์ ก็คือ Keyword สำหรับผู้นำระดับเครือข่ายคืออะไร และ Keyword สำหรับระดับสมาชิกของเครือข่าย คืออะไร (คุณวิเชียร กล่าว)

นอกจากนี้ คุณวิเชียร ยังให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายว่า “...เชื่อว่าในระดับสมาชิก เขามุ่งเน้นผลประโยชน์ ซึ่งระดับการมองจะมองเฉพาะครอบครัว ไม่ได้มองถึงประโยชน์สาธารณะ สิ่งที่ชาวบ้านทำคือพ้นความจากความยากจน คือการได้เงิน.....ดังนั้นเครือข่ายจะต้องทำการหลอมรวมแนวคิดของทั้งสองระดับให้ได้ว่า การทำโฮมสเตย์ในรูปแบบเครือข่ายนั้นเป็นภาพรวม จะต้องช่วยเหลือกัน ถ้าที่ใดที่หนึ่งมัน Drop ไปให้ถือว่าเป็นเรื่องของเครือข่าย ตัวเครือข่ายช่วยเหลือเขาได้อย่างไร เช่น มี 20 แห่ง มีแห่งหนึ่งหยุดลง อีก 19 จะช่วยเหลือได้อย่างไร นี่เป็นเรื่องของการสร้างภูมิคุ้มกัน และการช่วยเหลือกันจะช่วยอย่างไร ต้องมีแนวทางการช่วยเหลือ และวิธีการช่วยเหลือ เช่น กันเงินไว้เข้าเครือข่ายทุกที่ที่ละ 5%, 3 % หรือ 2 % โห้ม เป็นเงินฉุกเฉิน บรรเทาผลร้ายจากการประกอบกิจการโฮมสเตย์ อาจเป็นการกู้ปลอดดอกเบี้ย หรือให้เปล่า เหมือนสหประชาชาติช่วยประเทศต่างๆ คือถ้ามีสิ่งเหล่านี้อย่างชัดเจนก็รวมกันได้ แต่ถ้าไม่ชัดเจนก็รวมกันได้ แต่จะเป็นการรวมด้วยวาจาไม่มีพันธะผูกพันอะไรของเครือข่าย ในการปฏิบัติเมื่อคนมาเที่ยวที่นี่แล้วบอกต่อกับบอกได้ แต่เป็นการบอกต่อในลักษณะที่เป็นหน้าที่ที่ต้องบอก แต่ถ้าหากเป็นการบอกด้วยจิตใจที่ชื่นชมเสมือนเป็นบ้านเดียวกัน บอกด้วยใจไม่ใช่บอกด้วยหน้าที่ เป็นอีกบรรยากาศหนึ่ง...

สำหรับแนวทางในการสร้างเครือข่ายนั้น คุณวิเชียรให้ความเห็นว่า “...ด้วยสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่ชอบการทำงานเป็นทีม อาจเป็นอุปสรรคหนึ่งที่สำคัญของการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ ดังนั้นการสร้างเครือข่ายต้องนำผู้นำของแต่ละโฮมสเตย์มาเปลี่ยนแปลงความคิด เปลี่ยนแปลงความเชื่อให้มีแนวคิดคล้ายๆกัน...”

คุณวิเชียรได้ความเห็นที่นึกคิดว่า “คนภาคอีสานเขาชอบที่จะถูกใช้กฎเกณฑ์ในการปกครอง ถ้าวันใดมีเสรีภาพสูง ประชาธิปไตยสูง ความล้มสลายจะมาเยือนโดยเร็ว..คนทำผิดต้องถูกลงโทษ คนทำดีต้องได้รับการชื่นชม ทำมากต้องได้มาก ทำน้อยต้องได้น้อย...”

ที่บ้านดิน ที่เกิดความเข้มแข็งได้ที่สามารถรวมกันได้เป็นพันคน มีกฎเกณฑ์ว่า ทำมากได้มาก ทำน้อยได้น้อย ทำผิดถูกลงโทษ ทำดีได้รับการชื่นชม มันต้องกึ่งเผด็จการในเรื่องความยุติธรรม เสมอภาค และเท่าเทียม ถ้าเปิดเสรีหมดจะล้มสลายเร็วมาก ผู้นำทำงานไม่ได้ ถ้าผลประโยชน์ไม่มากมาย และระบบไม่ดีจริง เครือข่ายก็ไปไม่รอดล้มสลายทันที

คุณวิเชียร กล่าวว่า ยินดีที่จะร่วมเป็นเครือข่าย แต่ถ้าร่วมแล้วขอให้ ธรรมนูญของเครือข่าย เป็นกรอบในการเคลื่อนตัวเครือข่ายด้วย หากไม่มีกติกาข้อตกลงในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย ก็จะไม่เคลื่อนลำบาก

ปัญหาหลักก็คือตัวมวลชนแต่ละโฮมสเตย์ สถานที่โฮมสเตย์ของแต่ละที่มันพร้อมของมันอยู่แล้ว เช่น บางแห่งสถานที่พักอาศัยผ่านการประเมินมาตรฐานจากคณะกรรมการประเมินไปแล้ว ไม่เคยมีแขกเข้าไปพักเลยก็มี ปัญหาที่เกิดขึ้นคือตัวของสมาชิกโฮมสเตย์ นั้นเองแหละคือตัวปัญหา โฮมสเตย์มีอยู่แล้วบ้านพร้อมโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว กิจกรรมคือจะอย่างไรให้คนปรับตัวเข้ากับโฮมสเตย์ ไม่ใช่โฮมสเตย์ปรับตัวเข้ากับชุมชน ให้ชุมชนปรับตัวให้ได้ก่อนเป็นต้นว่า เมื่อนักท่องเที่ยวมาไม่ไปมา ไถเงินนักท่องเที่ยวไปเล่นการพนัน ครอบครัแตกแยก การกินเหล้า เล่นการพนัน แทะห่วย ระวังเรื่องครอบครัวล่มสลาย เพราะเศรษฐกิจชุมชน

มองในเชิงการตลาดสำหรับการทำโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

คุณวิเชียรกล่าวว่า คนที่ไปพักโฮมสเตย์มีอยู่ 3 ประเภท คือ

1. ไปตามกระแส ประเภทนี้อาจลองพาดู ว่ามันเป็นเป็นอย่างไร ลองทีเดียวแล้วเลิก
2. กลุ่มคนที่มีความรู้สึกว่าเมื่อไปพักแล้วมันช่วยชาวบ้านได้ด้วย ต้องการไปพักจริงๆ
3. กลุ่มประเภทที่ไม่ค่อยมีความต้องการ

แต่กลุ่มเป้าหมายคือชนชั้นกลาง กลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มคือชาวต่างชาติ มี 2 กลุ่ม กลุ่มที่เที่ยวในเมือง กลุ่มที่เที่ยวยังใหม่ พักยา ภูเก็ต กลุ่มเหล่านี้จะนำเงินมาเยอะมาก ทำอย่างไรฝรั่งนักท่องเที่ยวต่างชาติ เมื่อพูดถึงอีสานจะนึกถึงโฮมสเตย์ที่นาอยู่ มีวิถีชีวิตที่เป็นแก่นแท้ของชุมชนที่มีความสุข ไม่ใช่เมื่อพูดถึงอีสานก็จะมองถึงแต่เรื่องผู้หญิง

กลุ่มที่น่าสนใจอีกกลุ่มหนึ่งคือชาวต่างชาติที่มาแต่งงานกับผู้หญิงไทย ทำอย่างไรจึงจะมาเรียนรู้ตรงนี้แล้วให้ช่วยบอกต่อ จะทำอย่างไร หาวิธีประชาสัมพันธ์ผ่านคนเหล่านี้ไปยังต่างประเทศ หาข้อมูลเขาอยู่ที่ไหน อย่างไร วาระที่กลับไปแล้วกลับมาอีกเมื่อไร จะเชื่อมบุคคลเหล่านี้กับโฮมสเตย์ได้อย่างไร เช่นจัดกิจกรรมชมพระจันทร์เต็มดวงบนภูเขาบนพื้นที่ภาคอีสานนี้สวยงาม (เช่นมอหินขาว) เช่นเดียวกับกิจกรรม Moonlight On the beach ที่จังหวัดพังงา เชิญมาร่วมกิจกรรม แต่ช่องทางสื่ออื่นไม่ถึง ขาดตัวเชื่อม ฝรั่งมองอีสาน กลายเป็นผู้หญิงผิวดำ ตัวผอม เป็น OTOP ของอีสาน

การบริการจัดบริการให้ดีด้านอาหารการกิน มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกให้พร้อมให้สามารถทำกันเองได้

เอาเงินดอลลาร์มาเติมในหมู่บ้าน ชื่อคุปอง จับจ่ายใช้สอยในโฮมสเตย์ ไม่ต้องแลกเปลี่ยน

สัมภาษณ์ : คุณสุรวิรัตน์ ประธานกลุ่ม วันที่ 29 เมษายน 2550

ความเป็นมาและแขกที่เข้าพัก

คุณสุรวิรัตน์ จงกลณี ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านตาตโตน กล่าวว่า “...ที่ตาตโตนมีสมาชิก กลุ่ม 18 คน ขอรับการประเมินเมื่อปี 2549 โดยส่งบ้านเข้ารับการประเมินจำนวน 4 หลัง แต่ไม่ผ่านการประเมิน...อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและนำริเริ่มการทำโฮมสเตย์ภายในหมู่บ้านนี้ยังไม่เชื่อมต่อ...แขกที่มาพักจะมาขอคู่มือที่พัก พบบ้านของประธานซึ่งได้ปลูกไว้อีกหนึ่งหลังหนึ่งมีบรรยากาศที่ร่มรื่น และเป็นส่วนตัวจึงไม่อยากไปพักที่อื่น ถ้าปฏิเสธเขาก็ไปพักในเมืองเพียง 10 นาทีก็ถึงแล้ว ไม่เหมือนกับบูโพรโฮมสเตย์ มีอยู่ครั้งหนึ่งคณะผู้ตรวจกระทรวงแรงงานซึ่งเดิมจะพักที่โรงแรม ได้ยกเลิกและมาพักที่โฮมสเตย์โดยคณะผู้ตรวจจนอนที่บ้านของประธานและคนขับรถไปนอนที่บ้านผู้ใหญ่ เป็นเพียงคณะเดียวที่ไปพักที่อื่น...”

การเกิดโฮมสเตย์ที่นี่เกิดจากงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ภารกิจของมหาวิทยาลัย คือ การบริการวิชาการแก่ชุมชนจึงเกิดงานวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มหัตถกรรมส่งเสริมให้ชาวบ้านผลิตผ้าไหมมัดหมี่ มหาวิทยาลัยเป็นผู้หาตลาดให้ กลุ่มที่สองคือกลุ่มปลอดสารพิษ อีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มโฮมสเตย์ซึ่งมีอาจารย์นักเป็นหัวหน้าโฮมสเตย์

อัตราค่าที่พักคิดในอัตรา 200 บาท/คน/คืน ค่าอาหาร 50 บาท/คน/มื้อ และค่ามัดกุเทศก์ 150 บาท

แหล่งท่องเที่ยว

น้ำตกตาตโตน วังบอน

เรื่องการประชาสัมพันธ์

คุณสุรวิรัตน์กล่าวว่า ในกลุ่มไม่ได้มีการประกาศให้ใครรู้ว่ามีโฮมสเตย์ที่นี่ แม้กระทั่งป้ายที่บริเวณถนนทางเข้าหมู่บ้านก็ยังไม่มีการบ่งบอกว่าที่นี่เป็นโฮมสเตย์

ข้อเสนอแนะ

จากการเข้าไปสัมภาษณ์และมีโอกาสได้พูดคุยกับคุณสุรวิรัตน์ สังเกตพบว่า บริเวณบ้านอยู่ริมห้วย บรรยากาศร่มรื่น น้ำใส ไหลตลอดเวลา มีต้นไม้เรียงราย สภาพเป็นร้านอาหาร มี

แขกมารับประทานอาหารเป็นประจำ หากประธานจะทำการประชาสัมพันธ์กลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ให้กับแขกที่มารับประทานอาหารก็ย่อมได้ เช่น

- ประวัติความเป็นมาของโฮมสเตย์ที่นี่
- ภาพของบ้านพักโฮมสเตย์ที่เข้าร่วมโครงการ
- ภาพกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยว (หากแขกเข้ามาพักจะได้รับอะไร การเข้า

พัก) เช่นกิจกรรมเดินป่า ขี่จักรยานชมธรรมชาติ

- ภาพแหล่งท่องเที่ยว
- อัตราค่าบริการและเงื่อนไขการเข้าพัก โดยไปติดไว้ที่ “ศาลาศรีปราษฎ์”
- ขาดป้ายบอกเพื่อการประชาสัมพันธ์หมู่บ้านว่ามีการรับนักท่องเที่ยวใน

ลักษณะโฮมสเตย์

สัมภาษณ์ : นายสายสมร วันที่ 7 พฤษภาคม 2550

ปัจจุบันมีผู้มาพักเยอะไหม? ครั้งสุดท้ายเป็นกลุ่มใด?

ผู้ใหญ่สายสมรกล่าวว่า

“...ตอนแรกก็รับอยู่แต่ตอนนี้เริ่มห่าง โดยเริ่มรับในปี 2549 มีคณะจากจังหวัดสุรินทร์มาเที่ยว 20 คน ในช่วงฤดูหนาว ก่อนจะขึ้นปีใหม่นี้ โดยมีบ้าน รับได้ 5 หลัง...”

นอกจากนั้นยังมีคณะต่างๆมาพัก แต่พักที่ศาลา 2-3 ครั้งในช่วงปี 2550 เราจัดอาหารที่นอนให้ ดูแลความปลอดภัย นักท่องเที่ยวชอบมาพักที่ศาลาริมโขงแต่ยังไม่พร้อมจึงมาพักที่ศาลา
ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไรบ้าง?

“...ในช่วงนี้ซึ่งเป็นช่วงที่น้ำโขงลดชาวบ้านก็จะหาปลา ในตอนเช้าจะมีพ่อค้าปลามารับซื้อปลาจากชาวบ้านถึงที่เลย แต่ในช่วงที่แม่น้ำโขงขึ้นสูง จะหาปลาไม่ค่อยได้เพราะน้ำมันเยอะชาวบ้านก็จะเข้าป่าไปเก็บของป่าไปขาย เช่น หน่อไม้ เห็ด...ชาวบ้านบางคนก็สานกระติบข้าวเหนียว...”

การเกิดโฮมสเตย์ที่นี่เกิดขึ้นได้อย่างไร?

ผู้ใหญ่สายสมรเล่าให้ฟังว่า

“...เมื่อประมาณต้นปี 2549 พัฒนาชุมชนอำเภอโขงเจียมมาหาผู้ใหญ่ เพราะในช่วงนั้นเราเตรียมหมู่บ้านที่จะส่งเข้ารับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้าน PTOB ท่องเที่ยว จึงต้องหากิจกรรมเพิ่มเติมเข้าไปคือหมู่บ้านโฮมสเตย์ ซึ่งก็ได้รับการคัดเลือกเป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยว ซึ่งมีอยู่ 120 หมู่บ้านทั่วประเทศ โดยที่อุบลก็จะมีที่นี่ และปะอว ที่เป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยว...”

บ้านทั้งหมด 60 หลัง เริ่มแรกรับเป็นโฮมสเตย์ 5 หลัง โดยการให้คำแนะนำของพัฒนาชุมชนโขงเจียม ปัจจุบันยังไม่มีกรอบรมชาวบ้านที่ร่วมเป็นสมาชิก เช่นการต้อนรับ การจัดที่พักอาศัย

คิดอัตราค่าที่พัก ค่าอาหาร และอื่นๆ อย่างไร?

คณะกรรมการคิดไว้ 100 บาทต่อคนต่อคืน ค่าอาหาร 50 บาทต่อคนต่อมื้อ บริหารงานในรูปคณะกรรมการโดยมีผู้ใหญ่สายสมร ละครวงศ์ โทร. 086-2629192 และนายพิชิตบูลย์ ละครวงศ์ เป็นผู้ช่วย

ศักยภาพการท่องเที่ยว

ด้วยเป็นหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยว มีภาษาวัฒนธรรมของชนเผ่ามูเซอ ที่น่าสนใจ มีชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน มีทิวทัศน์สองฝั่งโขงที่สวยงาม

นอกจากนี้เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2550 ที่ผ่านมา มีคณะผู้นำจาก 3 ประเทศคือ ลาว เขมร และไทย ได้มาที่นี่ มาดูศักยภาพของหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยวที่นี่ มาติดตามดูว่าจะทำอย่างไรเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวได้ (ประเทศไทย คืออธิบดีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) อธิบดีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็สนับสนุนให้เป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยว

มีเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นไปได้ว่า เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมผาแต้มแล้ว ก็สามารถมาที่ท่าลี่ได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้าน ชมการสานกระติบข้าวเหนียว ลงเรือข้ามไปเที่ยวฝั่งลาว ล่องเรือชมทิวทัศน์สองฝั่งโขง ล่องเรือขึ้นบ้านกุ่มชมวิถีชีวิตการทอผ้าไหมของชาวบ้าน แล้วเดินทางกลับ

สัมภาษณ์ : พ่อเอียด กรรมการ และคุณพินิจนันท์ เลขาโฮมสเตย์ วันที่ 7 พฤษภาคม 2550

ปัจจุบันมีผู้มาพักเยอะไหม? ครั้งสุดท้ายเป็นกลุ่มใด?

พ่อเอียด กล่าวว่า

“...มีแขกมาพักเป็นประจำ ทั้งเป็นหมู่คณะ และเป็นครอบครัว คณะที่มาครั้งหลังสุดคือ คณะที่มาจากจังหวัดกาฬสินธุ์ มาเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2550 จำนวน 70 คน และก่อนหน้านั้นในวันที่ 3 มีนาคม 2550 เป็นคณะที่มาจากจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 80 กว่าคน...มีมาเป็นครอบครัว 2 คนบ้าง 3-4 คนบ้าง โดยแวะมาพักหลังจากท่องเที่ยว ผาชนะได ปาดงนาทาม...”

นอกจากนี้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวประเพณีการแห่เทียนจำนำพรรษาที่จังหวัดอุบล จะไปเที่ยวผาแต้มและผาชนะได กลับเข้าเมืองไม่มีที่พักจึงแวะพักค้างคืนที่นี่ บางครั้งมีสองคณะ มาพักพร้อมๆกันที่นี่ไม่โทรไปบ้านก็ได้ (ประสานกับนายทองปานให้รับนักท่องเที่ยว) พ่อทองปานก็มาดูงานที่ชะฮอม เหตุที่ไม่ส่งไปละแวกใกล้เคียง เพราะว่าในช่วง ขณะนั้นไม่พบว่าในโขงเจียมมีที่ไหนบ้างที่ทำโฮมสเตย์

พ่อเอียดเล่าให้ฟังว่าที่ชะฮอมมีฝรั่งอยู่คนหนึ่ง คือ อาจารย์ลินดา เป็นชาวอเมริกา ซึ่งพูดภาษาไทยได้อย่างชัดเจน จะมาพักที่ชะฮอมทุกปี ปีนี้เป็นปีที่ 3 แล้ว มาเดือน ก.พ. มาครั้งละประมาณ 20 กว่าคน พาครอบครัวมาหมด ระบุบ้านที่จะพัก พักประมาณ 10 กว่าหลัง คนที่เคยมาแล้วไม่ได้มาก็จะฝากของมาเยี่ยม และอาจารย์ลินดา จะเป็นแขกต่างประเทศที่พาครอบครัวและเพื่อนๆมาพักที่ชะฮอมทุกปี มาพักครั้งหนึ่งประมาณ 3-4 คืน

คิดว่าที่พักและค่าบริการต่างๆอย่างไรบ้าง?

พ่อเอียด ให้ข้อมูลว่า

“...ค่าที่พัก 100/คน/คืน หักเข้ากลุ่ม 30 บาท ออม 10 บาท เหลือ 60 บาท ค่าอาหาร 60/คน/มื้อ...มีมัดคุเทศก์นำชมศึกษาธรรมชาติ ภาพเขียนโบราณ ต้าตัก ป่าไม้ โดยคิดค่ามัดคุเทศก์ 200 บาทต่อ 10 คน...”

ค่าที่พักที่หักเข้ากลุ่ม 30 บาทนั้น คุณพินิจนันท์ กล่าวว่า “...เงิน 30 บาท หักจากค่าที่พักของบ้านพัก Home stay จะเป็นเงินกองทุนสำหรับการบำรุงที่พัก เช่น หลังคารั่ว ห้องน้ำไม่ดี ต้อนรับแขกที่มาติดต่อ ปัจจุบันเราอยู่ด้วยกัน ไม่มีประธาน รองประธาน ไม่มีเลขา ทุกคนเท่ากัน การบริหารจัดการเรามีความเท่าเทียมกัน

พ่อแอ๊ด พูดถึงการประชาสัมพันธ์ของโฮมสเตย์ชะจอมว่า “...ขาดการประชาสัมพันธ์ ไม่มีทุนสำหรับการจัดทำเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ แต่ก็มีบางคนที่มาพักโดยได้รับทราบข้อมูลจาก Internet เช่นคนที่มาจากเชียงราย แต่ที่ชะจอมไม่สามารถเปิด Internet ได้...มีแขกมาพักเป็นประจำ แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวเท่าที่ควร...”

ประวัติการก่อตั้งชะจอมโฮมสเตย์

พ่อแอ๊ด เล่าให้ฟังว่า

“...การทำ Home stay ที่นี้ชาวบ้านทำกันเอง ทำด้วยมือเปล่าๆ ปีหนึ่งสองปี นายอำเภอจึงเข้ามา เมื่อปี 2543 มีการทำวิจัยนำร่องของสกว. เริ่มต้นโดยนักศึกษาจาก ม.อุบลมาพักกับชาวบ้าน ไม่ได้คิดค่าที่พัก คิดเฉพาะค่าอาหาร 30 บาท/คน/มื้อ แล้วให้นักศึกษาที่พักช่วยตอบแบบสอบถาม เช่น ที่พักดีป่ะ... ต้อนรับเป็นอย่างไร ... เป็นต้น จากนั้นก็นำผลจากแบบประเมินมาประชุม โดยเริ่มแรกมีบ้านพัก 12-15 หลัง ปัจจุบันรับได้ 25 หลัง ทำไป 1-2 ปี ก็ยังไม่กล้าเล่าให้นายอำเภอฟัง จนนายอำเภอรู้เขาจึงมาเยี่ยม...”

นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับโฮมสเตย์ที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ในเขตอำเภอโขงเจียมว่า “...ที่หมู่บ้านวินบิก็ก็จะเปิดโฮมสเตย์...ที่โขงเจียม และบ้านวินบิก็ ก็ได้มาศึกษางานที่นี้ มาหาข้อมูลที่นี่ด้วยเช่นกัน...”

สอดคล้องกับการบอกเล่าของนายพินิจนันท์ ทองเสริม เลขาธิการกลุ่มโฮมสเตย์ที่ชะจอม ซึ่งกล่าวว่า “...การเกิดขึ้นของโฮมสเตย์ชะจอม ส่วนหนึ่งเกิดจากการถูกบีบด้วย กล่าวคือจากนักท่องเที่ยวที่ขึ้นไปเที่ยวยังผาชนะไดและป่าดงน่าน...ในเมื่อที่ชะจอมมีของดีที่พอจะอวดนักท่องเที่ยวเหล่านั้น ทำไมเขาไม่แวะเที่ยวที่ชะจอมละ เราได้เฉพาะฝุ่นกับขยะ เป็นหน้าที่ของเราทำความสะอาด.....แกนนำในหมู่บ้าน 4-5 คนจึงมานั่งคุยกัน ประกอบกับการได้รับรางวัลเรื่องป่าชุมชนเมื่อปี 2540 การบริหารจัดการป่าชุมชนไปรับกับสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ที่จังหวัดสกลนคร นอกจากนี้การได้ทำแผนเพื่อขอกู้เงินจาก ZIPP ซึ่งได้รับเงิน 3 แสนเศษ ในการจัดทำแผนเพื่อขอเงินสนับสนุนดังกล่าวใช้เวลาถึง 7 วัน กลุ่มแกนนำของหมู่บ้านได้ช่วยกัน ค้นหาจุดเด่นของหมู่บ้าน เช่น มีแหล่งท่องเที่ยวไหม? ประวัติหมู่บ้าน วัด โรงเรียน เกิดมาอย่างไร ห้วยแต่ละห้วย ภูเขา มีอะไรบ้าง ชุมชนช่วยกันสำรวจ โดยเงินที่ได้รับแสนจะแบ่งให้กลุ่มแม่บ้านซื้อ

จักรยานสำหรับนักท่องเที่ยว 20 กว่าคัน อีกส่วนหนึ่งเป็นการสร้างปัญญาให้ชุมชน เช่น การอบรม การต้อนรับแขกจะอย่างไร ปัจจุบันนี้เงินนี้ยังอยู่ และส่วนหนึ่งเป็นกองทุนร้านค้าในตลาด...”

นายพินิจนันท์ ทองเสริม กล่าวเพิ่มเติมว่า “...องค์ประกอบที่ทำให้ชะคมโฮมสเตย์เกิด คือ ในช่วงนั้นพระอาจารย์สินโน (แห่งภู่อ้อมค้อม) มีแนวคิดในการก่อตั้งมูลนิธิธรรมชาติเพื่อชีวิต ท่านเจ้าพระยาที่วัดภู่อ้อมค้อม ห่วงเรื่องป่าดงนาทาม ในช่วงปี 2542 และอีกส่วนคือ สกว.ภาค เข้ามาทำวิจัยเพื่อศึกษาข้อมูลและหาหมู่บ้านในการทำโฮมสเตย์นำร่อง โดยเลือก 4 หมู่บ้าน ใน ตำบลนาโพธิ์ คือ ปากลา หุ่นาเมือง คันท่าเกวียน ชะคม โดยให้ทั้งสี่หมู่บ้านนำเสนอ ความคิดของตนเอง พร้อมทั้งพาไปศึกษาดูงานที่หมู่บ้านธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัด นครราชสีมา โดยนอนพักค้าง 1 คืน ครึ่งนี้คุณพินิจนันท์มีโอกาสไปด้วย เมื่อกลับมาจะทำการ เลือก 1 ใน 4 หมู่บ้าน ว่าหมู่บ้านไหนควรจะเป็นหมู่บ้านนำร่องในการทำโฮมสเตย์ จึงให้แต่ละ หมู่บ้านนำเสนอว่า หากได้รับคัดเลือกจะพัฒนากลุ่มตัวเองอย่างไร โดยแต่ละกลุ่มส่งตัวแทน นำเสนอและคุณพินิจนันท์ ได้เป็นตัวแทนนำเสนอในนามของหมู่บ้านชะคม ปรากฏว่าหมู่บ้านชะ คมได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านนำร่องในการทำ โฮมสเตย์ ซึ่งเข้าลึกความต้องการของ บ้านชะคม...”

ในเรื่องป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์นั้น คุณพินิจนันท์กล่าวว่า “...ในเรื่องของตราสัญลักษณ์ (ป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย) ของชะคมนั้น ขอโดยถือเป็นเรื่อง ทำทนายว่าชาวบ้านทำได้ พวกผมจะพิสูจน์ว่าพวกผมจะทำได้ไหม ให้มาประเมินให้หน่อย..... ปรากฏว่าได้รับมาตรฐาน โฮมสเตย์ไทย เมื่อได้รับตราสัญลักษณ์แล้วจึงได้งบประมาณจากหน่วยราชการ เช่น อบต. ...”

โดยสรุปการเกิดขึ้นของชะคมโฮมสเตย์

1. ชาวบ้านมีความต้องการ โฮมสเตย์ เพราะเห็นนักท่องเที่ยวผ่านหมู่บ้านไปเที่ยวผาชนะได และป่าดงนาราม
2. ชาวบ้านทำแผนด้วยตนเองในการขอเงินจากองค์กร ZIPP ซึ่งส่วนหนึ่งนำมาใช้ในกิจกรรม โฮมสเตย์ เช่นซื้อจักรยาน
3. หมู่บ้านได้รับป้ายเรื่องการอนุรักษ์ป่าชุมชน ซึ่งป่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวศึกษาป่าเชิง นิเวศได้อีกแหล่งหนึ่ง
4. ได้รับการคัดเลือกจากสกว.ให้เป็นหมู่บ้านนำร่องในการทดลองทำโฮมสเตย์
5. กลุ่มแกนนำของหมู่บ้านได้ทำการวิเคราะห์ตัวเองก่อนการทำโฮมสเตย์

ความเห็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

นายพินิจนันท์ เลขาของกลุ่ม กล่าวว่า

“...โฮมสเตย์ต่างๆ ที่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาไปแล้วนั้น น่าจะเป็นภาคีกัน โดยในแต่ละปีน่าจะมีการเชิญแต่ละโฮมสเตย์ที่ได้รับตราสัญลักษณ์ใช้เวทีนี้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโฮมสเตย์ด้วยกัน หรือรุ่นที่รับตราไปแล้วว่ามีอุปสรรคอะไรไหม แก้ไขอย่างไร...และเห็นด้วยที่โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ น่าจะมีภาคีสำหรับเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ขณะนี้ผมรู้จักกันเฉพาะในจังหวัดอุบลเท่านั้น จังหวัดอื่นไม่ค่อยรู้จักกัน จะรู้จักกันประปรายก็เฉพาะที่ไปรับตราสัญลักษณ์ จังหวัดอุบลก็รู้จักกับอาจารย์ชูชาติ และประธานโฮมสเตย์ปะอาว...เดี๋ยวนี้การทำโฮมสเตย์นี้ต่างคนต่างทำ ใครมี Power ก็ขอจบจากส่วนกลางหรือคนรู้จักกันหน่อยก็ช่วยกัน ถ้าเป็นโฮมสเตย์ใหญ่ มีผู้หลักผู้ใหญ่ รู้จักคนมากก็ได้เปรียบ ถ้าเป็นโฮมสเตย์เล็กๆ อย่าง ชะชอมนี่ลำบากเพราะชะชอมเกิดจากลำแข้งของตนเองเกิดจากการรวมพลังของชุมชน ไม่ได้เริ่มต้นจากความต้องการของหน่วยงานภาครัฐ...”

นอกจากนี้ยังกล่าวอีกว่า “...ผมว่าโฮมสเตย์แถวภาคอีสานจะอ่อนเรื่องการประชาสัมพันธ์และการเชื่อมภาคีไม่มี ต่างคนต่างอยู่...อยากให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละที่มาเรียนรู้ซึ่งกันและกัน.....คือได้และเก่งตะนะก็มาเรียนรู้ที่ชะชอม...”

สัมภาษณ์ : ผู้ใหญ่เทียม เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2550

ผู้ใหญ่เทียมให้ความเห็นว่า งานทำเครือข่ายหากจะไม่มี การส่งต่อลูกค้าระหว่างกลุ่ม/ระหว่างจังหวัด กลุ่มลูกค้าสามารถบอกต่อและส่งต่อให้ น่าจะเป็นกลุ่มครอบครัว เพราะเขาเป็นส่วนตัว และจะพักเพียงคืนเดียว และไปต่อที่อื่น ส่วนกลุ่มลูกค้าที่มาพักเพื่อ สัมมนาและมาเป็นกลุ่มใหญ่นั้น จะพักแล้วพักเลยจนกิจกรรม สัมมนาเสร็จ

“...ของโคราช เครือข่ายนั้นยังไม่มีก็คุยกันอยู่ อบต.ประกอบก็โทรมาปรึกษาอยู่ เขาเรียกผมว่าพี่ใหญ่....”

ที่เป็นเครือข่ายนี้ก็เคยพูดกันอยู่ โดยเฉพาะการประชุมศูนย์การท่องเที่ยว ชัยภูมิ เขาเชิญ 3-4 จังหวัดไปคุยกัน โดยจะเล่าต่อลูกค้า แต่จริงๆลูกค้าจะมานี่ได้ โคราช ไปอีสานเหนือแล้วข้ามไปลาว.....

“....ชมรมอนุรักษ์พันธุ์ม้าพื้นบ้าน เจ้าของที่ทำก็มานอนที่นี่ คืออาจารย์ชูชาติ... รู้จักกันดี มานอนบ้านผมนี่แหละ....”

“ ตาอินทร์ มูลพิมายก็มาดูที่นี่ มานอนที่นี่ 2-3 ครั้ง นั้นแหละก่อนจะไปทำ ตรงนี้จะเป็นแหล่งเชื่อมเครือข่าย” เริ่มทำโครงการมาแล้ว 13 ปี

“.....บ้านด่านเกวียน ประธานคือคุณพิกุลรู้จักกันมานาน ตั้งแต่ยังไม่ทำโน่น ไปขายของด้วยกันที่อุบล พิกุลไปขายเครื่องปั้น ผมพาแม่ไปขายเครื่องหัตถกรรมไปขายที่งานแกะสลักเทียนที่อุบล.. สงกรานต์เขาก็เอากะถางมาฝากตั้งตั้งหลายคืน...”

ขณะนี้ มี 34 หลัง เคยรับกลุ่มใหญ่ถึง 187 คน

สัมภาษณ์ : คุณจารุประภา เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2550

เหตุที่คุณจารุประภาไม่ได้เข้าร่วมประชุมที่บุไทรเมื่อ 29-31 มี.ค. 50 เพราะติดภารกิจ ให้สมาชิกก็ไม่ถนัดไป และตัวเองไม่อยู่จึงไม่ตอบรับไป

มันจะมีวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของหมู่บ้านนี้คือความรัก ความสามัคคีกัน

ในเรื่องเครือข่ายนั้น คุณจารุประภาเห็นว่า “..... ถ้ามันเป็นเครือข่ายได้ดี อยากให้มีเครือข่ายอยากให้คนภายนอกมารู้มาเห็นว่าเราทำอะไร เรามีอะไร หากอยู่แบบตัวใคร ตัวมันก็ดี อยากให้มี”

การทำโฮมสเตย์เพื่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ นั้น ก็มีวัฒนธรรมของเรานี้แหละที่จะสู้กับเขาได้ การทำโฮมสเตย์นี้แหละเป็นสิ่งที่พอทำได้

โฮมสเตย์สามารถขายได้ในเรื่องวัฒนธรรม “.....คนเราไม่คุยกันก็ไม่มีทางว่าจะทำอะไร ต่อได้หรอก มันต้องคุยกัน ยังไงคุยกันครั้งแรกได้แต่ก็ต้องคุยกันก่อน... คุยไปเรื่อยๆ มันก็ได้เอง... คนนั้นนิด คนนี้หน่อย มันก็จะได้หลายๆอย่างมันก็จะออกมาเอง เพราะฉะนั้นหลักใหญ่ในการเริ่มสร้างเครือข่ายก็คือการจัดโอกาสให้ผู้ในกลุ่มโฮมสเตย์ได้พูดคุย ได้รู้จัก ได้แลกเปลี่ยนความคิด.. สร้างตรงนี้ให้ได้เสียก่อน เมื่อสร้างตรงนี้ได้แล้วมันก็อัตโนมัติแหละ...”

มีกฎเกณฑ์/ข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มว่าจะมีข้อตกลงช่วยเหลือกัน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับคำถามว่าทำอะไร คนจึงมาคุยกันได้ นี่แหละคือจุดเริ่มต้นของการสร้างเครือข่าย

“...ในชุมชนก็เช่นกัน ถ้าคุยกันไม่รู้เรื่องยังไง ก็ไม่ประสบความสำเร็จ...”

คุณจารย์ประภาเห็นด้วยกับแนวคิดการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ “...เมื่อเป็นเพื่อนกัน เพื่อนรักเพื่อน ก็อยากช่วยเหลือเพื่อน มันก็มีเองแหละ.... คนที่แข็งแรงกว่าก็ต้องดูแลคนที่อ่อนแอกว่าแหละ มันเป็นเรื่องธรรมชาติ.....”

โฮมสเตย์เมื่อมันขึ้นมาถึงระดับนี้แล้วจะปล่อยกัน มันก็ปล่อยไม่ได้ยังไม่มีใครคิดทำเครือข่ายในกลุ่มเลย การท่องเที่ยวก็มีหน้าที่ที่ไปประชาสัมพันธ์ให้เรา แต่จะมาลงลึกอย่างอาจารย์ทำยังไม่มีใครทำหรอก... ดังนั้นถ้าจะเป็นเครือข่ายเราก็ต้องมาดูแลกันเอง...”

สำหรับแขกที่มาพักที่นี่ก็มาทั่วไปแต่จะมากู้ป้าใหญ่เราก็ไม่สามารถรองรับได้ มาจากกรุงเทพฯ มารถส่วนตัวก็มี แต่ส่วนใหญ่มาแบบมาดูงาน มาแล้วไม่พัก มาบ่อยมากเลยมาดูงานนี้ มาถามแนวทางทำไมพัฒนาได้ ตั้งแต่ช่วงปีใหม่มานี้คณะที่ไม่พักมาเยอะมาก

การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดอีสานใต้
Network Development for Homestay in The Lower Northeastern
Part of Thailand

ไพฑูรย์ นิยมนา

Paitoon Niyomna

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Suranaree University of Technology

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ และการพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยทำการศึกษาของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ทั้งกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกลุ่มอื่นๆที่ยังไม่ได้รับการรับรอง

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยการสังเกต สัมภาษณ์ พบปะพูดคุยกับ ผู้นำโฮมสเตย์หรือบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของโฮมสเตย์ต่างๆ (key informant) พร้อมทั้งจัดสถานการณ์เพื่อ กระตุ้นให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกของโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสาน ใต้ ด้วยการจัดสัมมนาเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็น หลัก

จากการศึกษาพบว่าโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ทั้งสิ้น 26 แห่ง ในจำนวนดังกล่าวมี 13 แห่ง ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาซึ่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง และจังหวัดอุบลราชธานี 5 แห่ง ในจำนวน 26 แห่งนี้สามารถจำแนกลักษณะเด่นๆ ที่เป็นลักษณะร่วมได้เป็น 4 ลักษณะ คือ 1) เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิต แหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็น ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว 2) เป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะ สำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ ป่า ดูนก ตกปลา 3) เป็นโฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว และ 4) เป็นโฮมสเตย์ที่สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อน บ้าน สำหรับปัญหาของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น พบว่าส่วนใหญ่ขาดการประชาสัมพันธ์ตนเอง ต้องการ ความช่วยเหลือด้านการประชาสัมพันธ์ เช่น จัดให้มีเอกสารของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ วิธีดีเพื่อการ ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเว็บไซต์ที่เป็นของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ความรู้ด้านการต้อนรับ การบริการ นักท่องเที่ยวให้ประทับใจ การพัฒนาอาชีพ

สำหรับการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น พบว่ามีเฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตจังหวัด นครราชสีมาเท่านั้นที่ก่อตัวเป็นเครือข่ายภายในจังหวัด ส่วนจังหวัดอื่นๆ แต่ละจังหวัดไม่พบว่ามีเครือข่าย

ระหว่างกลุ่มของโฮมสเตย์ และไม่พบว่ามีความเกี่ยวข้องของโฮมสเตย์ระหว่างจังหวัดด้วยเช่นกัน แม้ว่าจะมีการจัดสัมมนาที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้สร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันก็ตาม แต่ด้วยระยะเวลาการสัมมนาสั้น และผู้เข้าร่วมสัมมนาบางคนไม่ใช่ตัวแทนหลักของโฮมสเตย์ จึงยังไม่เกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าหากจะสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ควรมีกิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่าย ดังนี้ 1) ควรให้จัดให้มีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในเครือข่าย 2) จัดให้มีคณะกรรมการของเครือข่าย โดยแต่ละกลุ่มโฮมสเตย์ คัดเลือกตัวแทนส่งไปเป็นตัวแทนกลุ่ม 3) มีการร่างข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย 4) มีเอกสารประจำเครือข่ายเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหวของแต่ละโฮมสเตย์ 5) มีการรายงานสรุปการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย 6) ควรจัดทำเว็บไซต์และ วิซีดี เพื่อแนะนำเครือข่าย และ 7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจร

การพัฒนายุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้ผู้ความยั่งยืน นั้น พบ 4 ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา คือ 1) เก็บรวบรวมข้อมูลชาวต่างประเทศที่แต่งงานกับสตรีในภาคอีสาน แล้วจัดทำเอกสารแนะนำโฮมสเตย์แจกจ่ายไปยังบุคคลดังกล่าว น่าจะช่วยให้ชาวต่างประเทศรับรู้และเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น 2) มีชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักที่โฮมสเตย์ที่ชะลอมทุกปีติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปีแล้ว เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น 3) การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศ ณ โฮมสเตย์ใดที่หนึ่งที่เหมาะสม 4) เปิดช่องทางการท่องเที่ยวไปยังประเทศลาว ณ จุดโฮมสเตย์ลาดเจริญ ทาลัง และประเทศเขมร ณ จุดผ่านแดน บ้านละลม โดยการสำรวจจุดเด่นของประเทศลาวและ เขมรในจุดที่เป็นที่ตั้งโฮมสเตย์

Abstract

The objectives of this study were to 1) gain informations on homestays, 2) develop network of homestays, and 3) develop strategies on network supporting for empowerment and area-based tourism management development for sustainable of homestays in the Lower Northeastern Part of Thailand. The data were collected in both certified and non-certified homestays according to Thai homestay standard of the Ministry of Tourism and Sports.

Both primary and secondary data were collected by observations, interviews with the key informants, and the 3-day workshop to stimulate experience exchanges among different homestays. Data analysis was done mainly by content analysis.

The study revealed that there were 26 homestays in the Lower Northeastern Part of Thailand among which 13 homestays had been certified by the Ministry of Tourism and Sports. Eight homestays were located in Nakhon Ratchasima, while 5 located in Ubon Ratchathani province. All homestays in

the Lower Northeastern Part of Thailand could be classified into 4 categories according to their prominent characteristics; 1) rural way of life with local products and archeological sites, 2) magnificent location with beautiful nature, 3) indigenous outstanding animals such as elephant, and 4) the gate way to neighbouring countries. The main problems of the homestays cover public relations, welcome activities, service quality and career development.

It was found that only homestays in Nakhon Ratchasima province had developed their networks, while the other in the Northeastern Part had not yet developed. According to the workshop arranged by our reserachers, the homestay networks could not be developed during this workshop because some of the participants were not the main representatives of their homestays and the workshop duration was short. However, it could be concluded from the workshop that activities which can create the networks of the homestays in the Lower Northeastern Part of Thailand are 1) annual meeting among the members, 2) network committee setting up, 3) rules and regulations development , 4) network newsletters distribution , 5) network annual report publication, 6) website construction and VCD production for network promotions, and 7) mobilizing workshop organization.

From the workshop, the following 4 network supporting strategies were suggested to create the empowerment of development and management of area-based tourism; 1) public relations through foreigner husbands, 2) long term foreign visitors promotions e.g. Sasorm Homestay which has been the host for foreigners continuously for 3 years, 3) organizing annual activity for the foreign tourists in any homestay, and 4) exploring tourist routes on Thai-Laos and Cambodia border for homestays located on the border e.g. Lardchalerm ,Taloung homestays and Lalom homestay.

คำนำ

ปัจจุบันโฮมสเตย์ไทยหรือที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home Stay) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้รับการต้อนรับที่ดีจากเจ้าบ้านทั้งยังมีราคาถูก จึงมีชุมชนต่างๆ จัดตั้งโฮมสเตย์ขึ้นเป็นจำนวนมาก

หากพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วโฮมสเตย์จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากกว่าการเป็นอาชีพเสริม เพราะการทำโฮมสเตย์ต้องมีการจัดการหลายอย่าง เช่น การประชาสัมพันธ์ การสื่อสาร การเจรจาต่อรอง การรับลงทะเบียน การรวมกลุ่ม ฯลฯ นอกจากนี้การเตรียมบ้านเรือนและชุมชนให้พร้อมสำหรับนักท่องเที่ยว ทำ्यที่สุดแล้วก็จะเกิดประโยชน์แก่เจ้าบ้านและชุมชนเอง เช่น สาธารณสุขของบ้านเรือนและหมู่บ้าน ความแข็งแรงของโครงสร้างบ้าน ความสะอาดของบ้าน เครื่องนอน ห้องสุขา การจัดหาอาหาร การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ความมีน้ำใจ ความสามัคคี ความปลอดภัยในทรัพย์สินเป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในปี 2547 ได้ดำเนินการพัฒนาโฮมสเตย์โดยจัดทำมาตรฐานตัวชี้วัดคุณภาพโฮมสเตย์ไทย และทำการตรวจประเมินโฮมสเตย์ที่ขอรับการประเมิน หากโฮมสเตย์ใดผ่านการประเมิน ก็จะได้รับตราสัญลักษณ์มาตรฐานโฮมสเตย์ของกระทรวง

ผู้วิจัยสนใจว่าข้อมูลรายละเอียดของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เป็นอย่างไร เครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เป็นอย่างไร จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้
2. เพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้
3. เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก และหน่วยในการวิเคราะห์คือกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ พูดคุยกับบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูลตรง (key informant) ที่ถือเป็นตัวแทนของกลุ่มโฮมสเตย์ เก็บจากการประชุมสัมมนา การประชุมกลุ่มย่อย การสังเกต ตลอดจนจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยมีวิธีวิจัย เพื่อตอบคำถามต่างๆ ดังนี้

คำถามการวิจัยข้อที่ 1 : อยากทราบว่าข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการตอบคำถามข้อนี้ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสำรวจข้อมูลโฮมสเตย์ในอีสานใต้ทุกจังหวัด ซึ่งเป็นการส่งแบบสอบถามเพื่อขอทราบชื่อและที่ตั้งโฮมสเตย์ ไปยัง อบต. ในเขตอีสานใต้ นอกจากนี้ยังศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ และเดินทางไปสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้ง การดำเนินการ กิจกรรม ปัญหาอุปสรรค สัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับการดำเนินการ ของแต่ละโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

คำถามการวิจัยข้อที่ 2 : อยากทราบว่ากระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร สำหรับการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามข้อที่สองนั้น ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ พูดคุย และจัดสถานการณ์ให้กลุ่มบุคคลที่ถือเป็นแหล่งข้อมูล หรือที่เป็นตัวแทนของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ได้มีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์กันด้วยการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในอีสานใต้ขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้จัก ความคุ้นเคย และเป็นเวทีเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของโฮมสเตย์ในอีสานใต้ และเป็นกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ของกลุ่มชาวบ้านที่ทำโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ การจัดกิจกรรมการสัมมนาดังกล่าวจะเป็นการสะท้อนให้เห็นภาพของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้แต่ละกลุ่มว่าเกิดเครือข่ายขึ้นหรือไม่ ถ้าเกิดขึ้นลักษณะหรือรูปแบบของเครือข่ายเป็นอย่างไร และหากยังไม่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแต่ยังเป็นเครือข่ายที่หลวมๆ ควรจะมีกระบวนการในการสร้างเครือข่ายอย่างไร หลังจากการสัมมนาแล้วผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติมด้วยการสัมภาษณ์พูดคุย เพื่อตรวจสอบข้อมูลและเก็บข้อมูลเพื่อการเติมเต็มในประเด็นที่ยังขาดอยู่

คำถามที่การวิจัยข้อที่ 3 : ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นอย่างไร การตอบคำถาม

ข้อนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ พุดคุย และศึกษาเอกสารต่างๆ จากคำตอบที่ได้จากคำถามในข้อที่ 1 และคำถามข้อที่ 2

มีกระบวนการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1 ศึกษาข้อมูลที่เป็นบริบท และการดำเนินงานของแต่ละโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เช่นจำนวนโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ สถานที่ตั้ง ระบบการบริหารจัดการ ลักษณะเด่น สถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว อัตราค่าบริการ ปัญหาอุปสรรค ความต้องการความช่วยเหลือ

2 ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ โดยการพบปะ พุดคุยกับผู้นำโฮมสเตย์หรือบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของโฮมสเตย์ต่างๆ (key informant)

3 จัดสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการและเปลี่ยนแปลงเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกของโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ เช่นจัดสัมมนา ประชุมกลุ่มย่อย เป็นต้น

4 ศึกษาการดำเนินกิจกรรมและการเคลื่อนไหวของกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ โดยการพบปะพุดคุยกับบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของโฮมสเตย์ต่างๆ (key informant)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การสำรวจข้อมูล ได้ทำการส่งแบบสอบถามชื่อโฮมสเตย์และสถานที่ตั้งไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งในเขตอีสานใต้ทางไปรษณีย์ และทำการสัมภาษณ์พุดคุยกับประธานกลุ่มโฮมสเตย์หรือผู้ที่เป็นตัวแทนกลุ่ม ทุกโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสำรวจข้อมูลโฮมสเตย์ เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับจำนวนโฮมสเตย์ ใช้วิธีการส่งแบบสอบถามข้อมูลไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดต่างๆ ในเขตอีสานใต้ เมื่อได้ข้อมูลจำนวนโฮมสเตย์และสถานที่ตั้งแล้วจึงเดินทางไปสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลประวัติความเป็นมา การดำเนินการ กิจกรรม ตลอดจนปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการของกลุ่ม และการต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนด้านต่างๆ พร้อมทั้งบันทึกภาพนิ่ง และภาพวิดีโอ

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ จะจัดกิจกรรมสัมมนากลุ่มขึ้นโดยใช้เวลา 3 วัน 2 คืน ซึ่งในกิจกรรมการสัมมนาดังกล่าวใช้รูปแบบการสัมมนาที่เน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยเกมส์และกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของกลุ่มตนเองตลอดระยะเวลาของการสัมมนา และสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการจัดการโฮมสเตย์ เช่นการตลาด การให้บริการ และการจัดการองค์กร ซึ่งกิจกรรมที่สอดแทรกจะเป็นการสอดแทรกในรูปของเกมส์และกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มากที่สุด และเพื่อให้เกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มจึงสอดแทรกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในระหว่างการสัมมนาด้วย เช่น กิจกรรม AIC กิจกรรมนาฬิกาเพื่อน กิจกรรม Buddy Buddy เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผล

1. โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

จำนวนและสถานที่ตั้ง พบว่ามีโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้จำนวนทั้งสิ้น 26 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัด นครราชสีมา 8 แห่ง ชัยภูมิ 5 แห่ง บุรีรัมย์ 1 แห่ง สุรินทร์ 1 แห่ง ศรีสะเกษ 1 แห่ง และอุบลราชธานี 10 แห่ง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ชื่อและที่ตั้งของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ชื่อโฮมสเตย์	ที่ตั้ง		หมายเหตุ
	จังหวัด	อำเภอ/ตำบล	
1.บุเจ้าคุณโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.วังหมี อ.วังน้ำเขียว	
2.ขับไทรทองโฮมสเตย์	นครราชสีมา	บ้านขับไทรทอง อ. วังน้ำเขียว	
3.บุไทรโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.ไทยสามัคคี อ.วังน้ำเขียว	
4.มาบกราดโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี	
5.ด่านเกวียนโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.ด่านเกวียน อ.โชคชัย	
6.วิถีไทโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.บ้านใหม่ อ.หนองบุญมาก	
7.โฮมสเตย์บ้านธารปราสาท	นครราชสีมา	ต.ธารปราสาท อ.โนนสูง	
8.โฮมสเตย์บ้านหนองไขไผ่	นครราชสีมา	ต.สีดา กิ่ง อ.สีดา	
9.โฮมสเตย์บ้านดิน	ชัยภูมิ	ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต	
10.โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไห	ชัยภูมิ	ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต	
11.บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์	ชัยภูมิ	ต.นายางลัด อ.เทพสถิต	
12.โฮมสเตย์วังคำแคน	ชัยภูมิ	ต.ท่าหินโงม อ.เมือง	
13. ตาดโตนโฮมสเตย์	ชัยภูมิ	ต.นาฝาย อ.เมือง	
14.ชุมชนคอกวัวปฐมภูมิ	บุรีรัมย์	ต.นาโพธิ์ อ.นาโพธิ์	
15.โฮมสเตย์หมู่บ้านหนองบัว	สุรินทร์	ต.กระโพ อ.ท่าตูม	
16.โฮมสเตย์บ้านละลมหนองหาร	ศรีสะเกษ	ต.ละลม อ.ภูสิงห์	
17.บ้านปะอาว	อุบลราชธานี	บ้านปะอาว อ. เมือง	
18.บ้านวังอ้อ	อุบลราชธานี	ต. ห้วยคอน อ.เขื่องใน	
19.บ้านดอนชุมเงิน	อุบลราชธานี	ต.โพธิ์ศรี อ.พิบูลย์มังสาหาร	
20.ชมรมอนุรักษ์ผ้าพื้นบ้าน	อุบลราชธานี	ต.คำเขื่อนแก้ว อ.สิรินธร	
21. แก่งตะนะโฮมสเตย์	อุบลราชธานี	ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	
22.โขงเจียมโฮมสเตย์	อุบลราชธานี	ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	
23.บ้านตามุย	อุบลราชธานี	ต. ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	
24.บ้านท่าล้ง	อุบลราชธานี	ต. ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	

ชื่อโฮมสเตย์	ที่ตั้ง		หมายเหตุ
	จังหวัด	อำเภอ/ตำบล	
25.บ้านชะจอม	อุบลราชธานี	ต.นาโพธิ์กลาง อ.โขงเจียม	
26.บ้านลาดเจริญ	อุบลราชธานี	ต.นาแวง อ.เขมราฐ	

จากจำนวนโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ทั้งหมด 26 แห่ง มีชื่อปรากฏในเบียนโฮมสเตย์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจำนวน 17 แห่งซึ่งคิดเป็นร้อยละ 65.38 ของโฮมสเตย์ทั้งหมดที่ค้นพบ มีอยู่ครั้งหนึ่ง (13 แห่ง) ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2 แห่งได้รับมาตรฐานปี 2547 คือโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และโฮมสเตย์บ้านบุไทร ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมาทั้งสองแห่ง ในปี 2548 ได้รับมาตรฐานอีก 4 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี คือ บ้านปะอาว ดอนชุมเงิน ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธุ์พื้นบ้าน และบ้านชะจอม และในปี 2549 ได้รับมาตรฐานจำนวน 9 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง คือ บ้านบุเจ้าคุณ ชับไทรทอง บ้านบุไทร บ้านมาบกรด บ้านด่านเกวียน วิถีไท บ้านธารปราสาท และบ้านหนองไข้อยู่ เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และบ้านบุไทร เคยได้รับแล้วเมื่อปี 2547 น่าจะแสดงถึงพัฒนาการของโฮมสเตย์ทั้งสองว่ามีความก้าวหน้าทางเข้าไปพักยังโฮมสเตย์ทั้งสองแห่งเป็นประจำ ในปีเดียวกันนี้มีโฮมสเตย์ที่จังหวัดอุบลราชธานีได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นมาอีก 1 แห่ง คือโฮมสเตย์บ้านลาดเจริญ ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอเขมราฐ ริมแม่น้ำโขงเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

นอกจากนี้ยังพบลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ว่าสามารถจำแนกลักษณะเด่นๆ ที่เห็นได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิต แหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 4 แห่ง อุบล 3 แห่ง บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และ ชัยภูมิ จังหวัดละ 1 แห่ง คือ

- 1) โฮมสเตย์บ้านปราสาท มีการขุดพบแหล่งโบราณคดีซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน
- 2) ด่านเกวียนโฮมสเตย์ชุมชนวิถีชีวิตอยู่กับการปั้นเครื่องปั้นดินเผา มีชื่อเสียง

ในการทำเครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่โบราณ มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ปัจจุบันได้รับการพัฒนาเป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวสามารถพักและฝึกปั้นด้วยตัวเองกับเจ้าของบ้าน

3) โฮมสเตย์หนองไข้อยู่ มีวัฒนธรรมและความเชื่อที่สืบเนื่องมาจนเกี่ยวข้องกับแหล่งโบราณสถานบ่อไก่แก้ว บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีตำนานเรื่องท้าวกำพัวกับนางสีดาและประเพณีแห่ช้าง 9 เชือก บ่อไก่แก้ว เมืองสีดา

- 4) วิถีไทยโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน การผลิตประติมากรรมหินทราย
- 5) โฮมสเตย์ดอนชุมเงิน ศึกษาวิถีชีวิต ชุมชนประมง
- 6) บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์ วิถีชีวิตของชาวบลซึ่งมีภาษาถิ่นเป็นของตนเอง
- 7) คอกวัวปฐมภูมิ ศึกษาวิถีชีวิตการทอผ้าไหม การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
- 8) ละลมหนองหารโฮมสเตย์ ศึกษากระบวนการผลิตปุ๋ยชีวภาพ การดำรงชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

9) บ้านปะอาวโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในการหล่อทองเหลือง การทอผ้าไหม

10) โฮมสเตย์บ้านวังอ้อ ศึกษาระบบนิเวศของป่าชุมชน การดำเนินชีวิตแบบเกษตรผสมผสาน จากบ้านเปลี่ยนวิถีความสงบเงียบจากป่า

ลักษณะที่ 2 เป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา ประกอบด้วย

1) นุเจ้าคุณโฮมสเตย์ อยู่ติดผืนป่าเขาใหญ่และเขาแผงม้า เหมาะสำหรับการศึกษาธรรมชาติ ดูนก ดูฝูงกระทิง และสูดอากาศบริสุทธิ์ของวังน้ำเขียว

2) ชับไพรโฮมสเตย์ ตั้งอยู่บนอำเภอวังน้ำเขียว มีภูมิประเทศสวยงามอากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ

3) นุไพรโฮมสเตย์ จุดขายของที่นี่คืออากาศบริสุทธิ์เป็นแหล่งโอโซนอันดับ 7 มีภูมิประเทศที่สวยงาม สงบเงียบ

4) มาบกราดโฮมสเตย์ หมู่บ้านตั้งอยู่ริมเขื่อนลำแชะ ล่องเรือชมทิวทัศน์ริมเขื่อนสวยงาม ชมแมลงหิ่งห้อยในยามค่ำคืนชมผีเสื้อที่หลากหลาย มีกิจกรรมตกปลาชิงรางวัล ล่องแพชมเขื่อน เดินป่าศึกษาระบบนิเวศ

5) โฮมสเตย์บ้านดิน ชมทุ่งดอกกระเจียว ป่าหินงาม ไร่ปลั่งยาว คลองปูลาขินี อากาศบริสุทธิ์

6) โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไห ชมป่าหินงาม ทุ่งดอกกระเจียว อากาศบริสุทธิ์ ภูมิประเทศงดงาม

7) โฮมสเตย์วังคำแคน ชมแหล่งหินขาวขนาดใหญ่ เป็นกลุ่มๆ ลักษณะแตกต่างกันไป ชาวบ้านให้ชื่อแหล่งนี้ว่ามอหินขาว

8) บ้านตาตโตโฮมสเตย์ พักผ่อนกับน้ำตกตาตโต ความร่มรื่นของวนอุทยานตาตโต ศึกษาระบบนิเวศของป่าวนอุทยานตาตโต

ลักษณะที่ 3 เป็นโฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1) บ้านหนองบัว(หมู่บ้านช้าง) มีกิจกรรมการแสดงของช้าง ชมช้างอาบน้ำ การเลี้ยงช้างที่ช้างชมชุมชน

2) ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธ์พื้นบ้าน มีกิจกรรมฝึกขี่ม้า ศึกษาอุปนิสัยม้า และขี่ม้าท่องเที่ยว ระบบนิเวศของป่า

ลักษณะที่ 4 สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย

1) แก่งตะนะโฮมสเตย์ อยู่ริมแม่น้ำมูล ชมแม่น้ำสองสี อำเภอโขงเจียม

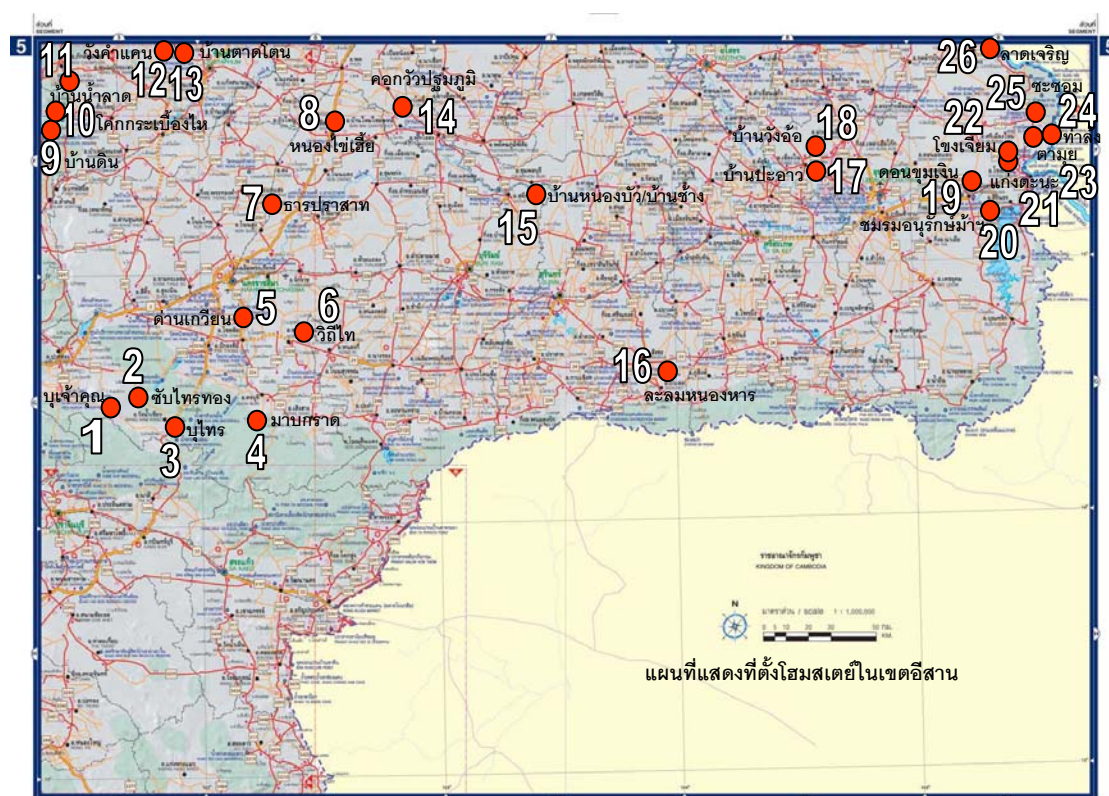
2) โขงเจียมโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม

3) ท่าลั้งโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม

4) ลาดเจริญ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง เป็นจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน อำเภอเขมราฐ โดยสรุปใน 26 โฮมสเตย์ของเขตอีสานใต้ ตั้งอยู่ที่นครราชสีมา 8 แห่ง(30.76%) ชัยภูมิ 5 แห่ง (19.23%) บุรีรัมย์ 1 แห่ง (3.84%) สุรินทร์ 1 แห่ง (3.84%) ศรีสะเกษ 1 แห่ง (3.84%) และอุบลราชธานี 10 แห่ง (38.46%)

แผนที่แสดงที่ตั้งของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

(นครราชสีมา 8 ชัยภูมิ 5 บุรีรัมย์ 1 สุรินทร์ 1 ศรีสะเกษ 1 และ อุบลราชธานี 10)

2. การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

กระบวนการพัฒนาเครือข่ายสำหรับกรวิจัยนี้ ได้เลือกเอาการสัมมนาเป็นจุดเริ่มเพื่อการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ โดยจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายเป็น 4 กลุ่มกิจกรรม ดังนี้

2.1 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้จักและความคุ้นเคย เป็นการจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นกลุ่มกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างความรู้จักคุ้นเคย และเรียนรู้ซึ่งกันและกันของสมาชิกโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วยกิจกรรมป้ายชื่อ (Name tag) กิจกรรมวาดรูปหน้า (Face drawing) กิจกรรมนาฬิกาหาเพื่อน (Around the clock learning friends) กิจกรรมเจ้าหมื่นน้อย

2.2 กิจกรรมเพื่อการประเมินตนเอง เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาได้มองตัวเอง วิเคราะห์ตัวเอง ประเมินตนเองทั้งในเรื่องการเงินและคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย กิจกรรม I can do it กิจกรรมเพื่อการประเมินศักยภาพตนเองสำหรับการดำเนินกิจการโฮมสเตย์ (PECs)

2.3 กิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วย กิจกรรม Buddy Buddy กิจกรรมครอบครัวเตา กิจกรรม AIC

2.4 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ด้วยเห็นว่าแนวความคิดในเชิงธุรกิจน่าจะช่วยเสริมการดำเนินการเครือข่ายได้ มีการอบคิดเพื่อใช้สำหรับการมองเพื่อแข่งขันกับธุรกิจคู่แข่ง จึงได้เพิ่มสาระสำหรับการจัดประชุมสัมมนาในครั้งนี้สองเรื่อง คือแนวทางในการจัดทำแผนธุรกิจ และมุมมองในการบริหารจัดการลูกค้า ในหัวข้อ “CRM : เสน่ห์มัดใจลูกค้า”

จากการประเมินผลการอบรมพบว่า ผู้เข้าอบรมพอใจมากที่สุดในการสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนา พอใจในวิทยากรหรือผู้นำกิจกรรมการสัมมนามาก พอใจในรูปแบบการสัมมนา แต่สิ่งที่ผู้เข้าสัมมนาได้รับไม่มากนักคือ ข้อมูลของแต่ละโฮมสเตย์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ว่าแต่ละโฮมสเตย์ยังขาดการประชาสัมพันธ์ตัวเอง ขาดเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้ยังพบว่า แต่ละโฮมสเตย์ต้องการที่จะมีเครือข่ายไว้เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ต้องการเอกสารที่เป็นทำเนียบโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ และต้องการให้มีการจัดสัมมนาอีกในรูปแบบการสัมมนาที่แตกต่างไปเช่น การสัมมนาสัญจรไปยังโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้

3. รูปแบบและแนวทางพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

3.1 รูปแบบเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

พบว่า กลุ่มจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีโฮมสเตย์จำนวน 8 แห่งและได้รับมาตรฐานทั้ง 8 แห่ง นั้น มีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทั้งทางโทรศัพท์และการพูดคุยกันโดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแรงขับเคลื่อนที่ทำให้ทั้ง 8 แห่งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันคือ การขอรับการประเมินเพื่อรับป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์เมื่อปี 2549 จึงทำให้แต่ละแห่งต่างก็ไปศึกษาข้อมูลกับโฮมสเตย์ที่เคยผ่านการประเมินแล้วคือบ้านธารปราสาทและบ้านบุไทร นอกจากนี้ระหว่างวิถีไทและด่านเกวียนต่างพบปะกันโดยอาศัยการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน จึงถือได้ว่าโฮมสเตย์ในจังหวัดนครราชสีมาเกิดการก่อตัวในลักษณะของเครือข่ายแบบแนวนอน และถือได้ว่าเป็นการกระบวนการพัฒนาเครือข่ายในขั้นการสร้างความรู้ความตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ กลุ่มจังหวัดชัยภูมิมี 5 แห่ง ไม่พบว่ามี การพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ จะมีบ้างก็เฉพาะการมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมซึ่งสำนักงานจัดหางานจังหวัดชัยภูมิจัดขึ้น และยังไม่พบว่ามีสมาชิกในกลุ่มที่ไปแลกเปลี่ยนข้อมูลและพบปะกันกับสมาชิกต่างกลุ่ม กลุ่มจังหวัดอุบลราชธานี มี 10 แห่ง แม้ว่าจะมีโฮมสเตย์กระจุยตัวบริเวณอำเภอโขงเจียมแต่ไม่พบว่ามี การรวมกลุ่มกันอย่างถาวร พบแต่เพียงว่าโฮมสเตย์ดอนชุมเงินเดินทางไปศึกษาดูงานที่ชะจอม และเคยส่งกลุ่มลูกค้าไปพักที่ดอนชุมเงิน

ไม่พบว่ามีเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ แม้ว่าการจัดสัมมนาจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาพอใจในการสร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันเป็นอย่างมากก็ตาม แต่ด้วยระยะเวลาการอบรม

- 6) จัดทำเว็บไซต์ และ วีซีดี เพื่อแนะนำเครือข่าย และ
- 7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจรโดยสัญจร

4. ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ พบแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ดังนี้

4.1 ด้านการประชาสัมพันธ์

เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศทั้งที่อาศัยอยู่ในประเทศและในต่างประเทศได้รับทราบถึงโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ จึงมีแนวทางการประชาสัมพันธ์ดังนี้

- 1) ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านชาวต่างประเทศที่อาศัยในภาคอีสานด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลชาวต่างประเทศที่แต่งงานกับสตรีในภาคอีสาน แล้วจัดทำเอกสารแนะนำโฮมสเตย์แจกจ่ายไปยังบุคคลดังกล่าว น่าจะช่วยให้ชาวต่างประเทศรับรู้และเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น
- 2) มีชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักที่โฮมสเตย์ที่สะดวกทุกปีติดต่อกัน เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาพักในรูปแบบของโฮมสเตย์มากขึ้น
- 3) การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศ ณ โฮมสเตย์ที่ใดที่หนึ่งที่เหมาะสม

4.2 ด้านนโยบาย

เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ควรกำหนดเป็นนโยบายในการเปิดช่องทางการท่องเที่ยวไปยังประเทศลาว ณ จุดโฮมสเตย์ลาดเจริญ ท่าลี่ และประเทศกัมพูชา ณ จุดผ่านแดนช่องสะง่า บ้านละลม โดยการสำรวจจุดเด่นของประเทศลาวและกัมพูชา ในจุดที่เป็นที่ตั้งโฮมสเตย์ดังกล่าว

อภิปรายผล

สรรพสิ่งในตัวเองและสิ่งต่างๆในโลกและสากลจักรวาลนั้น เกิดขึ้นด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว ทุกสิ่งมีที่มา มีที่ไป มีเหตุ มีปัจจัย เมื่อเหตุและปัจจัยเกิดขึ้นพร้อมกันอย่างเกื้อกูลย่อมเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ และสิ่งใหม่ก็สร้างเส้นทางการเชื่อมโยงกับสิ่งเก่าและสรรพสิ่งอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทุกอย่างเป็นกระบวนการที่โยงใยสลับซับซ้อน เป็นเครือข่าย (network) (พระมหาสุทิตย์ อาภาภโว, 2547 : 2) การเกิดขึ้นของโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ก็หาได้รอดพ้นกฎเกณฑ์ดังกล่าวไม่ กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) มีชุมชนที่ดำเนินกิจการโฮมสเตย์ถึง 26 ชุมชน มีเครือข่ายของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น โดยเครือข่ายดังกล่าวเกิดขึ้นจากความต้องการส่งโฮมสเตย์ของตนเองเข้ารับการประเมินจากทางราชการ จึงทำให้เกิดการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสรี พงศ์พิศ

(2548 : 8) ที่กล่าวว่า การจะเกิดเครือข่ายขึ้นนั้นกิจกรรมสำคัญในการสร้างเครือข่ายคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม จากนั้นจึงจะพัฒนาไปสู่การวางแผน และดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ภายใต้เงื่อนไขสำคัญของเครือข่ายคือการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยความสม่ำเสมอ

ด้วยกิจกรรมสำคัญในการสร้างเครือข่ายคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน โดยเงื่อนไขสำคัญของเครือข่ายคือการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยความสม่ำเสมอ (เสรี พงศ์พิศ, 2548 : 8) ดังนั้นกิจกรรมในการสัมมนาเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้วางลำดับขั้นในระหว่าง การสัมมนาที่เริ่มต้นด้วยกิจกรรม Face drawing กิจกรรม Name tag กิจกรรม Around the clock learning friends กิจกรรม I can do it จึงเป็นการเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้จักกันและความคุ้นเคยกัน แม้ว่า จะมาจากต่างที่และยังไม่เคยร่วมสัมมนากันก็ตาม จากการสังเกตพบว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนาต่างสนุกสนานกับ เกมสกีเล่น และกล้าแสดงความคิดเห็น ดูได้จากค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เข้าสัมมนาในประเด็นการสร้าง ความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ร่วมสัมมนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.56 นั้นแสดงให้เห็นว่าหากมีการจัดสัมมนาเพื่อให้ผู้เข้า สัมมนาได้แสดงความคิดเห็นควรรออกแบบชุดกิจกรรมที่จะช่วยในการเปิดใจและเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมสัมมนา เกิดความรู้จักคุ้นเคยกันก่อน

ด้วยโครงสร้างเครือข่ายซึ่งอาจแสดงออกหรือพัฒนาแบบแนวตั้งและเครือข่ายแบบแนวนอน โดยที่ เครือข่ายแบบแนวตั้ง นั้น สถานภาพและฐานะของคนในแต่ละลำดับขั้นจะเรียงจากสูงไปหาต่ำ ฝ่ายที่อยู่สูงจะ มาฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์ การแลกเปลี่ยนระหว่างขั้นมีลักษณะไม่เสมอภาคเท่าเทียมกัน ส่วนเครือข่ายแบบ แนวนอนนั้น ฐานะและสถานะภาพของคนในกลุ่มที่เข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายนั้นมีความเสมอภาคเท่าเทียม กัน การแลกเปลี่ยนทรัพยากรหรือบริการต่างๆ มีลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย ในกรณีที่ไม่ ขั้บซ้อนไม่ต้องมีตัวกลาง ในกรณีที่ซับซ้อนมากขึ้นมีหลายกลุ่มมากขึ้นจะมีแม่ข่ายเป็นตัวประสาน (สุภาวดี ทรวงพรวาณิชย์ และคณะ, 2546 : 18) จากข้อมูลพบว่า กลุ่มจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีโฮมสเตย์จำนวน 8 แห่ง และได้รับมาตรฐานทั้ง 8 แห่ง นั้นมีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทั้งทางโทรศัพท์และการพูดคุยกัน โดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแรงขับที่ทำให้ทั้ง 8 แห่งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันคือ การขอรับการประเมิน เพื่อรับป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์เมื่อปี 2549 จึงทำให้แต่ละแห่งต่างก็ไปศึกษาข้อมูลกับโฮมสเตย์ที่เคยผ่านการ ประเมินแล้วคือบ้านธารปราสาทและบ้านบุไทร นอกจากนี้ระหว่างวิถีไทและด่านเกวียนต่างพบปะกันโดยอาศัย แลกเปลี่ยนสินค้าจึงถือได้ว่าโฮมสเตย์ในจังหวัดนครราชสีมาเกิดการก่อตัวในลักษณะของเครือข่ายแบบ แนวนอน และถือได้ว่าเป็นการกระบวนกรพัฒนาเครือข่ายในขั้นการสร้างความตระหนักและการก่อตัวของ เครือข่าย เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ กลุ่มจังหวัดชัยภูมิ 5 แห่ง ไม่พบว่ามี การพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่ม โฮมสเตย์ จะมี บ้างก็เฉพาะการมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมซึ่งสำนักงานจัดหางานจังหวัดชัยภูมิ จัดขึ้น และยังไม่พบว่ามี สมาชิกในกลุ่มที่ไปแลกเปลี่ยนข้อมูลและพบปะกันกับสมาชิกต่างกลุ่ม กลุ่มจังหวัดอุบลราชธานี มี 10 แห่ง แม้ว่าจะมีโฮมสเตย์กระจุยตัวบริเวณอำเภอโขงเจียมแต่ไม่พบว่ามี การรวมกลุ่มกันอย่างถาวร พบแต่เพียงว่า โฮมสเตย์ดอนขุมเงินเดินทางไปศึกษาดูงาน ที่ชะจอม และเคยส่งกลุ่มลูกค้าไปพักที่ดอนขุมเงิน

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ต่างเห็นด้วยกับการมีเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เพื่อเป็นเวทีในการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกันพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ดังนี้

- 1) ให้จัดให้มีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในเครือข่าย
- 2) จัดให้มีคณะกรรมการของเครือข่าย โดยแต่ละกลุ่มโฮมสเตย์ คัดเลือกตัวแทนส่งไปเป็นตัวแทนกลุ่ม
- 3) มีการร่างข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย
- 4) มีเอกสารประจำเครือข่ายเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหวของแต่ละโฮมสเตย์
- 5) มีการรายงานสรุปการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย
- 6) จัดทำเว็บไซต์ และ วิซีดี เพื่อแนะนำเครือข่าย และ
- 7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจรโดยสัญจรไปยังแต่ละโฮมสเตย์

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายพันธมิตรเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ที่กล่าวว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรพันธมิตรในเครือข่ายจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านผู้นำกลุ่ม/องค์กร ซึ่งจะต้องมีวิสัยทัศน์เรื่อง เครือข่ายพันธมิตรตลอดจนเห็นความสำคัญของการเชื่อมโยงเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ผู้นำกลุ่มองค์กรมีบทบาทและสามารถปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาเครือข่าย (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2549 : 95)

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย ซึ่งขณะนี้โฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดนครราชสีมาได้เริ่มก่อตัวขึ้นเป็นเครือข่าย และกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ต่างเห็นด้วยและต้องการให้มีเครือข่ายโฮมสเตย์สำหรับเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นแหล่งประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกในเครือข่าย

ดังนั้นหากจัดให้มีโครงการวิจัยที่มีกลุ่มโฮมสเตย์เป็นผู้ร่วมวิจัยด้วย โดยเป็นโครงการระยะ 3 ปี มีสถาบันการศึกษาทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานในระยะเริ่มต้น (2 ปีแรก) เป็นผู้ประสานและกระตุ้น จัดเวทีให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันจัดทำธรรมนูญของเครือข่าย จัดทำเอกสาร วิดีทัศน์ และเว็บไซต์ประจำเครือข่าย จัดตั้งองค์กรเครือข่ายขึ้น จากนั้นในปีที่ 3 จึงทำการส่งมอบให้เครือข่ายบริหารจัดการเอง

บรรณานุกรม

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, (2549). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่

จังหวัด. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซีโน ดีไซน์.

พระมหาสุทนต์ อากาศโร,(2547). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ.

กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).

เสรี พงศ์พิศ, (2548). เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ:

สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน .

สุภาวดี ทงพรพาณิชย์และคณะ, (2546). **การพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสำนักงานภาค องค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน.

สัมภาษณ์

นางจารุประภา, อบต, สัมภาษณ์, วันที่ 13 พฤษภาคม 2550.

นายเทียม, ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, วันที่ 13 พฤษภาคม 2550.

นายทองปน, อบต. สัมภาษณ์, วันที่ 21 เมษายน 2550.

นายประจิต, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 เมษายน 2550.

นายพินิจนันท์, เลขากลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤษภาคม 2550.

นายวิเชียร, ประธานโครงการบ้านดิน, สัมภาษณ์, วันที่ 28 เมษายน 2550.

นายวิชัย, ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, วันที่ 20 เมษายน 2550.

นายสมร, ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤษภาคม 2550.

นายสมศรี, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 22 เมษายน 2550.

นางสกุลทิพย์, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 เมษายน 2550.

นางสุริรัตน์, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 29 เมษายน 2550.

นายแอ๊ด, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤษภาคม 2550.

นายอุดม, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 21 เมษายน 2550.